

**R. Patris, Francisci Svarez, E Societate Iesv,
Metaphysicarvm Disputationvm, In Qvibvs Et Vniversa
Natvralis Theologia Ordinate Traditvr, Et Qvæstiones Ad
omnes duodecim Aristotelis Libros ...**

Suárez, Francisco

Mogvntiæ ; [Coloniæ Agrippinæ], 1630

Disp. VI. De vnitate formali & vniuersali.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94135](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94135)

tis modernis scriptoribus doctissimis placere video. Tolerus enim 8. Phisic. questio. 3. conclusi. 2. rat. 3. ex hoc colligit libertatem primae causae, quod pro sola voluntate sua determinat causas secundas ad indiuiduos effectus. Fonseca etiam 1. Metaphysic. cap. 2. questio. 3. sect. 8. dicit, in quibusdam effectibus necessarium esse recurrere ad diuinam determinationem & praefinitionem, quod repetit lib. 5. cap. 2. questio. 9. sect. 2. rat. 6. qua probat essentialem dependentiam causarum secundarum à prima in agendo, & idem docent Copulata Coniunctionis lib. 2. Phisic. capite 7. questio. 15. artic. 2. Tum etiam, quia non est voluntarium, nec praeter physicam & naturalem rationem, quod causa prima iuuat causas secundas, & suppleat defectus earum in his rebus, in quibus ipsae videntur deficere: in praesente autem videtur eis deficere modus, quo determinari possint ad quosdam effectus singulares potius, quam ad alios. De qua re iterum infra disp. de causis. Nunc igitur iuxta illam sententiam consequenter dicendum est, Deum determinasse concursum suum cum causis secundis semper ad novos, & distinctos effectus producendos, non verò ad producendum iterum effectum, qui prius fuit, & iam esse desit.

VIII. Sed inquiretur merito ab huius sententiae auctoribus, unde constet, causam primam hoc modo concursum suum determinasse: aut enim hoc erat aliquo modo debitum ipsis causis secundis, seu fundatum in connaturali modo agendi earum, vel est ex sola voluntate Dei, sicut quod determinetur productio ad hoc indiuiduum potius, quam ad aliud. Si dicatur hoc secundum, cum talis voluntas Dei reuelatione non habeatur, incerta prorsus res erit, cum ratione ostendi non possit, neque ex aliquibus principiis naturalibus deduci. Si vero dicatur primum: ergo primaria & quasi vltima ratio huius determinationis non est ex diuina voluntate, sed ex natura causarum proximarum: & hoc est, quod inquiremus, quo modo in natura causae proximae possit hoc fundari. Maxime si non fundatur in illa determinatione ad hunc numero effectum producendum, potius quam ad aliud.

IX. Propter hoc dicere posset aliquis causas secundas, & finitas semel tantum (vt ita dicam) continere in virtute sua quemlibet singularem effectum, & ideo postquam talis causa semel aliquem effectum produxit, non relinqui in ea virtutem ad producendum iterum illum effectum, neque ad iterandam actionem, per quam illud produxit, quia per primam productionem veluti exhausta est eius virtus, quatenus ad talem numero effectum terminari potest: sed hoc est gratis & sine probatione dictum, & intelligentiam non potest: nam virtus actiua per se, & quatenus talis est, non operatur per aliquam sui diminutionem, vel immutationem, sed per immutationem, vel productionem alterius. Vnde tamen integra, & perfecta manet efficacia eius, ac si nihil produxisset: ergo ex vi productionis semel factae non manet impotens ad eandem iterum arque iterum faciendam, si aliunde non est repugnantia ex parte ipsius effectus. Hae enim ratione qualibet potentia actiua, quantumvis finita, potest successiue agere in infinitum, si integra perseueret in suo esse: quia manet etiam integra in efficacia sua, & ex parte effectus illa successio, vel multiplicatio in infinitum non repugnat: ergo idem erit, quoad reproductionem eiusdem effectus, si ex parte eius non est repugnantia. Quod ideo dico, quia postquam semel res producta est, & in esse permanet, non potest iterum ab agente produci, quamuis integra maneat eius virtus actiua, quia ex parte effectus repugnat, saltem ex natura rei. Quod vero id, quod non est, fiat, ex parte ipsius repugnare non potest, etiam si antea fuerit. Quid enim hoc obfate potest, vt iterum fiat, si iam non est? Cum iam tantumdem distet ab esse, ac si nū-

quam fuisset. Ergo si aliunde virtus actiua manet integra, non potest ex inefficacia eius ratio huius necessitatis sumi.

Addi ergo tandem potest, agentia naturalia, quauis ex se habeant virtutem quasi generalem & indifferentem ad plura indiuidua eiusdem speciei, tamen ex se postulare certum modum, & ordinem in vsu & exercitio talis virtutis, ita vt natura determinata sit ad agendum hic & nunc in tali subiecto tale indiuiduum, & post illud aliud, & post hoc alterum, & sic de reliquis: nam ipsamet natura postulare videtur hanc determinationem, & ordinem, ne in se inuoluat quandam perplexitatem & confusionem. Hinc ergo prouenit, vt nunquam in agendo ad eundem effectum redeat, sed semper nouum producat. Quam modum dicendi in loco praedicto elegi, quia in re obscura & difficili nihil occurrit, quod omnino satisfaceret, neque nunc etiam sese offert, imò hoc ipsum, quod natura talium agentium tribuitur, non videtur posse satis fundari aut explicari: nam cum naturalis vis agendi sit ex se simplex & eadem omnino, non apparet, quomodo in illa possit fundari haec naturalis determinatio, aut unde constare possit. Nec circumstantiae extrinsecae vt sic, ad hoc iuuare possunt, vt supra ostensum est de tempore: & est omnino eadem ratio de loco, quatenus dicit extrinsecam superficiem, vel habitudinem ad extrinseca corpora. Patendum ergo est, vel hoc pendere ex sola diuina voluntate, vel, si aliquam habet causam naturalem, nobis esse occultam, & ad summum dici posse, cum haec virtutes naturales ad multiplicationem indiuiduorum ordinentur, eamque naturaliter intendunt, esse magis consentaneum naturis eorum, vt semper concursum recipiant ad novos effectus. Haec enim de causa, non solum in Dei voluntate, sed in ipsis etiam naturis rerum fundatum est, quod in hominum generationibus semper nouae animae producantur, & non vniantur iterum corporibus, quae semel iam creatae, & separatae existunt.

DISPUTATIO VI.

De unitate formali, & vniuersali.

Post unitatem indiuiduam seu numeralem, dicendum est de formali, & consequenter de vniuersali, quae numerali quodammodo opponitur, nam haec includit incommunicabilitatem respectu inferiorum, illa vero intrinsece requirit naturam multis inferioribus communicabilem. De his ergo formali & vniuersali unitatibus videndum in primis est, an sint aliquo modo reales, & an sint diuersae unitates, vel in vnam aliquo modo incendant. Item quotuplex vnaqueque sit, & quod sit in rebus vniuersaliusque principium: ac denique, quomodo, & per quam operationem intellectus consummetur.

SECTIO I.

Verum sit in rebus aliqua unitas formalis distincta à numerali, & minor illa.

Actio dubitandi est, quia dictum est in praecedente disp. omnes res, quae sunt in mundo esse indiuiduas, ita vt repugnet esse in rebus aliquod verum ens, quod indiuiduum, & singulare non sit: ergo neque esse potest in rebus aliqua unitas vera, & realis praeter numericam, seu indiuidualem entitatem. In contrarium autem est, quia vnum nihil aliud est, quam ens indiuiduum, vt Aristoteles ait 4. Metaph. text. 3. & lib. 10. text. 2. sed praeter indiuidu-

I.
Dubitandi
verum ens,
tio,

III

L 4

nem numericam indiuidualem, quæ materialis dicitur, datur in rebus indiuisio essentialis seu formalis, quo modo plures homines, v. g. quamuis materialiter seu numero distincti sint, sunt tamen eiusdem essentia, & naturæ: ergo præter unitatem numericam datur in rebus unitas formalis.

In quo auctores conveniunt, vel dissentiant.

II.

In hac re Thomistæ & Scotistæ conveniunt, docentes dari in rebus formalem unitatem aliquo modo distinctam à numerali. Ita Scotus in 2. distinctione, 3. quæst. 1. & 7. Metaphys. quæst. 10. & ibi Anton. Andr. quæst. 17. & Caietan. de ente & essentia, cap. 4. quæst. 6. & Soncin. 7. Metaph. quæst. 4. dicit, naturam consideratam secundum se, id est, ut præcinit ab esse, quod habet in indiuiduis vel per intellectum, habere aliquam unitatem, & idem sentit Iauell. libr. 8. Metaph. quæst. 13. imo D. Thom. videtur aperte hanc sententiam docere opusc. de natura generis. cap. 7. quod non potest esse verum, nisi de unitate formali, quia indiuidualis esse non potest, cum dicatur natura sic sumpta præcinit ab esse indiuiduorum. Sed in modo explicandi hanc unitatem formalem dissentiant prædicti auctores: videtur autem differentia in duobus possimum consistere. Primum in hoc, quod Scotus hanc virtutem formalem, seu naturam ipsam, ut formaliter vnam censet esse formaliter, & ex natura rei distinctam ab unitate seu differentia indiuiduali. Alij vero existimant, solum distinguere ratione: quorum sententia nobis magis probatur, ut disput. precedent. sect. 2. tractatum est, & in sequentibus sectionibus iterum attingemus. Secundo differunt in hoc, quod Scotus non censet, unitatem hanc formalem seu naturam prout habentem hanc unitatem formalem, multiplicari numero in ipsis indiuiduis, sed omnia indiuidua eiusdem naturæ habere vnam & eandem formalem unitatem, vnam (inquam) non tantum ratione, sed re ipsa, seu naturam, prout in re ipsa existit in multis indiuiduis, habere vnam formalem unitatem. Alij vero existimant in singulis indiuiduis habere naturam formalem unitatem ratione distinctam à numerali, hanc vero multiplicari in indiuiduis cum unitatibus indiuidualibus, & consequenter non esse unitatem aliquam, quæ secundum veram unitatem realem eadem sit in multis indiuiduis, sed solum secundum quandam convenientiam, vel similitudinem. Et in hoc etiam puncto hæc posterior sententia magis probatur. Quamuis aliqui existimant differentiam esse in modo loquendi: nam, quod Thomistæ vocant distinctionem rationis, Scotus & alij vocant formalem: & quod illi appellant convenientiam, vel similitudinem, Scotus vocat unitatem: sed quidquid sit de huius, vel illius auctoris intentione, non satis explicuimus, quænam sit distinctio ex natura rei, quæ negamus intervenire inter indiuiduum & communem essentiam: negamus enim omnem distinctionem, quæ in re ipsa quouis modo actu esse possit ante mentis functionem. Atque eodem sensu, & proportionali ratione loquendum est nobis de unitate, quæ distinctioni opponitur, cum querimus, an natura, vel secundum se, vel in re ipsa, secluso omni actu intellectus, talem habeat unitatem formalem, quæ sit vera & realis unitas, ut eandem omnino habeat, & retineat in omnibus indiuiduis.

Fundamenta prioris sententia.

III. *Primum.*

Vt autem veritas melius explicetur, aliquo modo suadenda est Scoti opinio. Primo, quia Aristot. 5. Metaph. tex. 8. & 12. inter modos vniuersi ponit unitatem speciei, & generis, quatenus aliquo modo unitates reales sunt: nam ibi non erat sermo de intentioni-

bus rationis, sed de unitate, quæ est passio entis, quæ necesse est, esse aliquo modo realem: unitas autem speciei & generis potest maxime esse realis propter unitatem formalem. Vnde 7. Metaph. text. 51. ait idem Aristot. eandem esse rationem animalis in omnibus speciebus, & 2. de anim. tex. 88. ait, eandem esse naturam diaphaneitatis in aere, & in aqua.

Secundo ratione sumpta ex D. Thom. supra: quia natura humana, quæ in Petro & Paulo existit vnica, & propriissima definitione potest definiri, ut per se notum est: ergo ut sic, habet aliquam unitatem: sed non habet illam per intellectum: ergo ex se, ergo est vera, & realis unitas. Prima consequentia constat, quia nihil definiri potest, nisi quatenus vnum est, teste Arist. 4. Metaph. tex. 10. 7. Metaph. tex. 13. Minor probatur, quia natura non habet ab intellectu, quod sit definibilis, sed ex se: ergo neq. ab intellectu habet illam unitatem, quæ ad definitionem necessaria est: omne autem id, quod convenit naturæ, & non per intellectum, est reale, vel positium, vel per modum privationis, quod satis est ad unitatem, quæ in privatione formaliter consistit.

Vnde argumentor tertio, quia unitas consistit in indiuisione, sed natura humana ex se habet formalem indiuisiōem: ergo ex se habet unitatem formalem. Minor patet, quia humana natura ex se non habet diuisionem formalem: quia, si ex se illam haberet, ubique & semper illam haberet, nec posset sine illa concipi: concipitur autem optime sine tali diuisione: ergo ex se non habet illam: ergo ex se habet indiuisiōem: quia indiuisio nihil aliud est, quam carentia diuisionis. Neq. enim fatiscere videtur, quod frequenter dicere solent Thomistæ, naturam ex se negativè esse vnam & indiuisam, quia ex se non habet quod sit diuisa & multiplex, tamen ex se non esse positivè vnam vel indiuisam. Videtur enim in hac distinctione involui repugnantia: quia nihil est positivè vnum, sed negativè, nec indiuisio ut sic potest alicui aliter convenire quam per negationem diuisionis, ergo si ex se habet hanc negationem diuisionis, ex se habet indiuisiōem: ergo & unitatem, quæ in indiuisiōe consistit. Et confirmatur ac declaratur, nam, si ex se habet negationem diuisionis: ergo repugnat illi diuisio: quia id, quod ex se convenit naturæ, est inseparabile ab illa, & ideo contradictorium eius semper illi repugnat: ergo carentia diuisionis intrinsece illi convenit, & consequenter positivè convenit, quantum convenire potest ratione fundamenti. Dicitur fortasse, naturæ ex se nec diuisionem, nec non diuisionem formalem convenire, sed esse quodammodo indifferentem ad verumque, sicut superficies ex se, neq. alba est, neq. non alba: sed negativè tantum potest dici, non esse alba. Quo sensu videtur intelligenda illa communis responsio, quod indiuisio, seu negatio diuisionis, non convenit naturæ ex se positivè, sed negativè: hi enim termini non cadunt super indiuisiōem, sed super hoc, quod est de se convenire, ita ut sensus sit, naturam non postulare ex se diuisionem, neq. etiam ex se postulare diuisionis carentiam, vel unitatem. Hoc enim sensu recte potest negatio interdum convenire alicui ex se positivè, interdum negativè, nam carentia rationalitatis animali ut sic, convenit ex se negativè, bruto autem convenit ex se positivè, quia ita convenit, ut positiva forma opposita illi repugnet. Sed contra hoc in isto, nam etiam in hoc sensu videtur natura ex se positivè indiuisa formaliter, nam ita habet ex se negationem diuisionis, ut omnino repugnet illi diuisio formalis, quamquam enim in indiuiduis materialiter diuidatur, non tamen formaliter, quia formaliter diuidi nihil aliud est, quam diuidi essentialiter, homo autem v. g. essentialiter diuidi non potest, quamuis materialiter diuidatur in plura indiuidua.

Vnde argumentor quarto, quia natura humana, v. g. de se ac positivè est ens: ergo de se & positivè (in sensu

IV. *Secundum.*V. *Tertium.*Obiectio *difficultas.*

sensu dicto) habet aliquam unitatem, & non materialem, seu indiuidualem, ut supra late probatum est, & est per se notum, quia alias non posset multiplicari numero, imo nec vere concipi sine unitate numerali: ergo saltem formalis, quia non potest aliud medium excogitari. Primum antecedens manifestum est, quia ens intrinsece & essentialiter conuenit non tantum rebus singularibus, sed etiam naturis, quæ à nobis vniuersaliter concipiuntur: nam illæ nec sunt omnino nihil, neque ex se sunt plura entia indiuidua, quia non includunt proprias singularitates, seu principia indiuiduantia, sed solum essentialia principia: ergo vnaquæque natura ex se, neque est plura entia, neque omnino nihil, sed ens reale, & consequenter vnum quid aliquo modo, quia ad omne ens consequitur aliqua unitas. Et confirmatur, quia natura humana & equina, ex se, & seclusis omnibus indiuiduantibus principiis sunt plures & distinctæ realiter & essentialiter: ergo vnaquæque earum ex se est vna formaliter & essentialiter, nam multitudo supponit unitates, & diuisio ab alijs supponit indiuisiōem in se.

VII.

Atque ex his vltius concludi potest hanc unitatem formalem esse communem omnibus rebus indiuiduis, quibus natura, quæ dicitur formaliter vna, communis est: quia non potest natura esse communis, nisi unitas eius communis sit. Item, quia hæc unitas formalis non habet, per quid diuidatur in plures unitates. Aut enim diuiditur in plures unitates formales: & hoc non, quia de ratione eius est, ut sit formalis indiuisa, & in hoc consistit eius unitas. Aut diuiditur in plures unitates materiales, & indiuiduas: & sic non diuiditur ipsa unitas formalis ut sic, sed communicatur multis, quod intendimus. Tadem, quia alias non posset distingui in ipsis indiuiduis unitas formalis, & indiuidualis: in quo enim distinguerentur, si ambæ multiplicarentur numero? Nā, quidquid hoc modo multiplicatur, indiuiduum est.

Vera sententia confirmatur.

VIII.

UT vero contrariam & veram sententiam explicemus, dicendum est primo, dari in rebus unitatem formalem per se conuenientem vnicuique essentiali, seu naturæ. In hoc omnes conueniunt, & hoc probant argumenta facta in fauorem Scoti. Itē, quia, cū unitas dicat carētiā diuisionis, quot sunt diuisionum genera, tot poterunt esse unitates: sed in rebus est diuisio materialis, & formalis, seu entitatiua & essentialis, ergo similiter erit unitas formalis præter materialem. Tandem quodlibet indiuiduum, v.g. Petrus, non solum est vnus numero: sed etiam est vnus essentialiter: & vtramque unitatē habet in re ipsa, & non per mentis cogitationem: nam, sicut à parte rei caret diuisione numerali, ita etiam caret diuisione essentiali, siue specifica, siue generica: unitas autem formalis nihil aliud est, quam unitas essentialis: ergo.

IX.

Unitas formalis à singulari per rationem distincta.

Secundo dicendum est, hanc unitatem formalem ratione saltem distingui ab unitate indiuiduali. Hoc etiam probant argumenta pro Scoto facta. Et patet breuiter, quia natura communis est aliquo modo, saltem ratione, distincta ab indiuiduis, & ut sic distincta, non habet unitatem indiuidualem, retinet autem unitatem formalem: differunt ergo hæc unitates saltem ratione. Item unitas indiuidualis non conuenit essentiali communi per se ipsam, sed oportet intelligere aliquid additum, saltem ratione distinctum, quo illa essentia communis indiuidua fiat: unitas autem formalis per se immediate conuenit ipsi essentiali communi absque villo addito etiam secundum rationem. Tandem hæc ratio non potest intelligi essentiali, quin illam comiteretur hæc unitas formalis, à qua omnino præscindi non potest, cum tamen possit præscindi ab unitate indiuiduali: sunt ergo hæc unitates ratione distinctæ, ad eum modum, quo in re indiuidua distinguitur essentia vt essentia, & vt talis indiuidua ac singularis entitas.

Vnde dico tertio: Hæc unitates non distinguuntur à parte rei, seu ex natura rei. Hæc conclusio sequitur ex dictis præcedente disputatione. Et probatur, quia essentia communis, & entitas singularis non distinguuntur ex natura rei, sed ratione tantum: ergo neque unitas formalis & indiuidua possunt ex natura rei distingui, sed ratione tantum. Præterea natura ipsa, licet à nobis secundum se considerari possit, id est, secundum ea, quæ illi ex se conueniunt, ut ratione præscinditur ab indiuiduis, tamen huiusmodi natura non est verum ens reale, nisi in indiuiduis, quia destructis primis substantiis, impossibile est aliquid remanere, ut dixit Aristot. in cap. de substantia, quia extra indiuidua nihil potest habere existentiam realem, sine qua nullum esse potest verum ens reale, vel actu vel potentia, iuxta superius dicta de ente: natura ergo secundum se non habet realitatem, nisi in indiuiduis: ergo neque unitatem veram & realem habere potest, nisi in indiuiduis: ergo nec potest habere unitatem formalem, quæ in re ipsa sit ex natura rei distincta à singulari unitate vniuersaliusque indiuidui. Patet hæc vltima consequentia, quia quicquid est in re indiuidua intrinsecum & essentialē illi, non distinguitur ex natura rei ab illa.

X.

Non distinguitur ex natura rei.

Ex his concluditur quarto hanc unitatem formalem, prout existit in rebus ante omnē operationem intellectus non esse communem multis indiuiduis, sed tot multiplicari unitates formales, quot sunt indiuidua. Probatur primo, quia hæc unitas formalis comitatur naturam secundum se, sed in re non est aliqua natura communis, sed tot multiplicatur naturæ & essentiali, quot sunt indiuidua, ut ex supra dictis patet, & dicemus iterum in sequentibus: ergo idem est dicendum de unitate formali, quæ est veluti intrinseca, & transcendentalis proprietas talis naturæ: & ideo se mutuo consequuntur, & multiplicato vno, multiplicatur alterum, iuxta doctrinam Aristot. 4. Metaph. text. 3. Secundo, quia unitas formalis à parte rei existens non distinguitur ex natura rei ab unitate indiuiduali, ut dictum est: ergo necesse est multiplicari in re ipsa, multiplicatis indiuiduis, & unitatibus indiuidualibus eorum: ergo nulla est unitas formalis in re ipsa communis multis rebus eiusdem naturæ. Probatur prima consequentia, quia, si unitas formalis & indiuidualis ex natura rei non distinguuntur: ergo in vnoquoque indiuiduo, in Petro, v.g. unitas formalis & indiuidualis eius in re non distinguuntur: ergo distinguuntur ab unitate formali & indiuiduali Pauli: quia hoc ipso quod unitas formalis Petri in re est omnino idem cum unitate indiuiduali eiusdem, necesse est distingui ab unitate indiuiduali Pauli, quia non potest in re esse idem cum rebus omnino distinctis, & quodammodo oppositis. Tertio, nam quicquid à parte rei existit, singulare est, & consequenter incommunicabile, seu non commune pluribus inferioribus, ut ostensum est disput. præcedente, sect. i. & dicitur etiam sect. seq. sed hæc unitas realis est, & suo modo à parte rei existit, ut declaratum est, ergo est singularis: ergo non est in re ipsa communis. Patet vltima cōsequentia, quia, quod est singulare, est proprium alicuius indiuidui: & ideo non potest esse commune multis, & propterea talis communitas requirit abstractionem ab omnibus indiuiduis, quæ non potest rebus realiter conuenire, sed tantum intellectum.

XI.

Unitas formalis prout in re existit, incommunicabile est.

XII.

Atque ex his sequitur primo, quamuis vnum quodque indiuiduum à parte rei sit formaliter vnum absque mentis cogitatione, tamen plura indiuidua, quæ dicuntur esse eiusdem naturæ, non esse vnum quid vera unitate, quæ sit in rebus, sed solum, vel fundamentaliter, vel per intellectum. Ac propterea Aristoteles quandoque dicit plura esse vnum essentiali, seu ratione formali, eam unitatē explicat per ordinem ad intellectum, scil. quia sub vna ratione, vel definitione concipiuntur, ut patet 5. Metaph. c. 6.

tex.

text. II. & lib. 10. in principio. Et D. Thom. de ente & essentia c. 4. hoc sensu dixit, naturam de se non habere unitatem communem, quia alias singularis fieri non posset. Secundo sequitur, aliud esse loqui de unitate formali: aliud de communitate eiusdem unitatis: nam unitas est in rebus, ut declaratum est, communitas autem proprie & in rigore non est in rebus, quia nulla unitas, quæ in re existit, communis est, ut ostendimus: sed est in rebus singularibus quædam similitudo in suis unitatibus formalibus, in qua fundatur communitas, quam intellectus attribuere potest tali naturæ ut à se conceptæ, quæ similitudo non est proprie unitas, quia non dicit indiuisiōnem entitatis, in quibus fundatur, sed solum conuenientiam, seu relationem, aut coexistentiam vtriusque.

Soluntur fundamenta prioris opinionis.

XIII.

Ad primum prioris opinionis fundamentum respondetur, Aristotelem inter modos unitis numerasse unitatem genericam & specificam, vel propter unitatem formalem, quam dicunt in singulis rebus, in quibus existunt, vel quia sunt aliquo modo fundamentaliter in rebus, ut postea declarabimus: & hoc modo dicuntur plures res esse eiusdem naturæ, vel identitate rationis, vel in fundamentali unitate, quæ in similitudine consistit. Vnde dicitur ad secundum, ut natura possit definiri, hanc unitatem sufficere, quia definitio proprie non est in rebus, sed in ratione: & ideo non est una definitio communis, nisi quatenus mens concipiat aliquid, ut commune separando illud à quolibet singulari, ad quod satis est unitas formalis, quam natura habet in quolibet indiuiduo cum similitudine omnium talium unitatum inter se, nam inde fit, ut intellectus vno conceptu cōmuni illam rationem formalem concipiat ac definiat. Vnde, cum dicitur natura non habere ab intellectu, quod definibilis sit, dicendum est, id esse verum fundamentaliter & remote, non autem proxime, vel (quod perinde est) id esse verum, quoad essentiam, quæ definitione explicatur: illa enim in rebus antecedit: non vero quoad conditionem quam requirit, ut à nobis definiatur, quæ est communitas: hanc enim habet solum per cogitationem mentis.

XIV.

Ad tertium dicitur primo concludere, naturam ex se habere unitatem formalem, non vero communitatem eiusdem formalis unitatis. Vnde unitatem habet prorsus inseparabilem, communitatem autem minime, nam in singulis indiuiduis natura est una formaliter, non tamen est communis, neque indifferens ad plures, sed in vnoquoque est singularis, & propria eius effecta. Quocirca, cum dicitur naturam ex se ita esse formaliter indiuisam, ut repugnet illi formaliter diuidi, æquiuocum id esse potest, nam, vel est sensus, naturam, quæ sic est formaliter una, non esse ulterius diuisibilem per differentias formales & essentielles: & in hoc sensu in naturis genericis simpliciter falsum est, habet enim natura generica suam formalem unitatem: & nihilominus formaliter diuisibilis est per differentias específicas. In naturis autem specificis est quidem id verum, nihil tamen refert ad id, de quo agimus: nam, licet natura specifica non sit ultra diuisibilis per differentias essentielles, est tamen diuisibilis per differentias indiuiduales, & in vnoquoque indiuiduo habet suam unitatem formalem distinctam ab ea, quam habet in alijs, & hoc satis est, ut talis unitas in re communis esse non possit. Vel est sensus, naturam ita esse ex se indiuisam, ut ei repugnet omnis diuisio seu multiplicatio suæ unitatis formalis: & hoc sensu assumptio est simpliciter falsa, etiam in naturis specificis. Quia, sicut supra dicebamus, quamuis in indiuiduis non sit diuisio seu distinctio essentialis, esse tamen diuisiōnem, seu distinctiōnem essentialium: ita dicendum est in præfenti, quamuis indiuidua eiusdem speciei simpli-

citer non dicantur differre formaliter, nihilominus habere distinctas unitates formales singulis proprias. Nam distingui essentialiter, vel formaliter, non solum significat habere distinctam essentiam, seu formam, sed etiam habere secundum eam dissimilitudinem, & disconuenientiam, atque adeo distingui non tantum secundum rem, sed etiam secundum communem rationem & definitionem, quam mens potest fabricare. Habere autem distinctam essentiam seu unitatem formalem, solum dicit distinctiōnem entitatis & realem, quomodo, sicut Petrus habet distinctam humanitatem à Paulo, ita etiam habet distinctam essentiam, & distinctam unitatem formalem, quamuis in ea sint similes. Naturæ ergo, quæ ex se dicitur formaliter una, non repugnat secundum eam unitatem multiplicari in multis, & in singulis habere illam unitatem incommunicabilem & consequenter distinctam ab alijs, sed solum repugnat dissimilitudo, seu disconuenientia secundum eam rationem, id est, quod ea, quæ participant illam unitatem formalem, in ea non sint similes, & inter se conueniant.

Ad quartum cum confirmatione eadem est responsio: probat enim, naturam communem habere ex se unitatem formalem, secundum quam una natura specifica differt formaliter, & specialiter ab alia, non tamen probat, eam unitatem formalem esse in re ipsa communem, nisi secundum similitudinem vel conuenientiam, ut declaratum est. Et eodem serè modo responderetur ad argumenta, quibus vltimo loco probatur, quod hæc unitas formalis sit in re communis: ita enim est communis, sicut ipsa natura, cuius est unitas. Natura autem non est communis secundum rem, sed secundum rationem, vel fundamentalem similitudinem, ut sepe tactum est & sequente sectione ex professo dicitur. Eodem ergo modo est communis unitas formalis, quæ in re diuiditur in plures unitates formales, quarum qualibet est in se indiuisa formaliter, inter se verò, seu una ab altera, non sunt in re formaliter indiuisæ, nisi secundum similitudinem & conuenientiam, ratione cuius non dicuntur simpliciter, & proprie formaliter distinctæ, ut dictum est, sed sunt unitates formales distinctæ entitatiuè, seu indiuidualiter. Hæc enim duo non repugnant, scilicet ipsasmet unitates formales multiplicari, & non multiplicari formaliter, sed materialiter, seu in indiuiduo: ipsa enim unitas formalis in vnoquoque indiuiduo singularis est, & indiuidua, quamuis id non habeat ex vi unitatis formalis: sed ex differentia indiuiduali. Fatemur igitur omnem unitatem formalem, prout est in re, esse indiuiduam & singularem, differre tamen nihilominus secundum rationem ab unitate indiuiduali, quia unitas formalis per se & ex proprio conceptu solum dicit indiuisiōnem in prædicatis essentialibus: unitas verò indiuidua dicit indiuisiōnem in ipsa entitate. Vnde unitas formalis dicit in re fundamentum similitudinis cum alia re eiusdem naturæ: unitas autem indiuidualis dicit absolute & simpliciter fundamentum distinctiōnis, ac denique unitas formalis dicit fundamentum communicabilitatis saltem secundum rationem, unitas autem indiuidualis dicit omnimodam incommunicabilitatem, tam secundum rem, quam secundum rationem.

SECTIO II.

An unitas vniuersalis natura distincta à formali sit in rebus actu ante mentis operationem.

Rincipio statuendum est naturas illas, quas nos vniuersales & communes denominamus, reales esse, & in rebus ipsis vere existere: non enim eas mente fingimus, sed apprehendimus potius, calq.

Itaque vniuersalis denominatur non in re ex se.

eadem in rebus esse intelligimus, & de illis sic conceptis definitiones tradimus, demonstrationes efficiamus, & scientiam inquirimus. Sic Aristoteles 1. Metaph. cap. 6. & lib. 4. c. 5. reprehendit Heracitum, & Cratylum, quod dicerent in rebus nihil esse præter singularia. Et 7. Metaphys. text. 36. tradit vniuersalia non esse a rebus separata, & text. 37. & 53. ait definitiones dari de rebus vniuersalibus, & 1. Poster. text. 5. 11. 33. 39. 43. dicit, scientiam esse de vniuersalibus, quæ in singularibus existunt, & ab illis abstrahuntur: & idem habet 1. Metaphys. c. 1. Et eodem sensu 1. de interp. cap. 5. dicit, rerum alias esse vniuersales alias singulares. Et in hoc omnes Philosophi & Aristotelis interpretes conueniunt, Nominalibus exceptis, qui voces solum aiunt esse vniuersales in significando: & conceptus vniuersales in representando & circa hos proximè versari definitiones, & scientias, vt videre licet in Ockham in 1. distinct. 2. quæst. 4. & quodlib. 5. quæst. 12. & 13. & Gabr. in 1. distinct. 2. quæst. 7. & 8. quos latè impugnat Fonseca, lib. 5. cap. 28. quæst. 2. Et merito reprehendendi sunt, quoad aliquos loquendi modos, nam in re fortasse non diffident à vera sententia: nam eorum rationes huc solum tendunt, vt probent vniuersalitatē non esse in rebus, sed conuenire illis prout sunt obiectiue in intellectu, seu per denominationem ab aliquo opere intellectus, quod verum est, vt infra dicam. Et ideo in referendis, & soluendis eorum argumentis non est quod immoremur: nam ea nihil omnino obstat, quo minus verum sit naturas, quæ denominantur vniuersales, in singularibus esse, ipsaque singularia habere inter se aliquid, in quo conueniant, vel similia sint, & aliquid, in quo differant, seu distinguantur. Vnde falsò negant, demonstrationes, aut definitiones dari de rebus, quia scientiæ non sunt denominationibus, & conceptibus formalibus nostris, sed directè de rebus, seu cōceptibus obiectiuis. Quapropter, licet denominatio vniuersalitatis rebus proueniat ex conceptibus, tamen res sic denominatæ reales sunt, & in rebus existunt.

II. Vniuersalis in re, non sunt à singularibus separata.

Secundò supponendum est, has res, vel naturas, quas nos vniuersales denominamus, non esse realiter separatas à rebus singularibus: quia, vt supra demonstratum est, omnis res, quæ existit, necessariò est singularis, & indiuidua: apertamq; inuoluit repugnantiam, quod existat homo v.g. ab omnibus singularibus hominibus realiter separatus, & sit vniuersalis respectu omnium illorum. Nam, si est separatus, non est in illis intrinsecè & essentialiter, si autem est vniuersalis, esse debet in illis intrinsecè & essentialiter, quia hoc est de ratione talis vniuersalis: neq; vero simul esse potest separatus ab illis, & intrinsecè in illis: quia hæc duo in re ipsa sumpta inuolunt repugnantiam. Item, quia, vel homo vt sic est res distincta realiter à Petro, Paulo, &c. vel non est res distincta: si dicatur hoc secundum, hoc est, quod intendimus: nā hoc sensu dicuntur vniuersalia nō esse separata, quia non sunt res realiter distinctæ à singularibus, neque habent propriam entitatem: & realem vnitatem distinctam ab illis: si vero dicatur primum, sequitur apertè, hominem vt sic esse rem quandam distinctam à Petro & Paulo, nam realis distinctio non potest intelligi, nisi inter res certas, & determinatas: erit ergo illa res quidam homo distinctus à cæteris hominibus. Vnde neque esse poterit de essentia illorum, neq; poterit simul esse in omnibus illis. Item alioqui eadem ratione dandum esset animal separatum ab omnibus speciebus animalium, & viuens separatum ab omnibus generibus viuentium, & sic de cæteris quidditatibus predicatis, quæ omnia sunt impossibilia, & inutilia prorsus, quia neq; ad scientiam, neq; ad definitiones tradendas oportet huiusmodi idearū monstrare coningere.

III. Quod adeo manifestum, ac per se notum est, vt multis incredibile videatur, Platonem docuisse con-

trarium eo sensu, quo 1. & 7. Metaph. & aliis locis Arist. illi attribuit, & latissimè impugnat. Ita sensisse Eustratium & Simplicium refert D. Thom. lib. 4. de regimine Principum, ca. 4. & in particulari agens de ideis Aug. lib. 33. quæstionum, q. 46. & lib. 7. de Ciuit. c. 28. declarat Platonem fuisse locutum de ideis, quæ sunt in mente diuina, quod etiam sentit Seneca lib. 8. epistola 66. Imò ab ipso Platone in Parmenide, & Timæo id significari videtur. Legatur Eugub. libr. 1. de peren. Philosoph. c. 10. Quod si ita est, consequenter dicendum est, Platonem non posuisse ideas propter modum nostrum concipiendi, definiendi, aut sciendi res in vniuersali: ad hoc enim nihil cōferunt ideas, prout sunt in mente Dei: quia nec nos has concipimus, aut definimus: & si per impossibile non essent tales ideas, possent eodem modo vniuersalia à nobis concipi, ac definiri. Sed ponuntur huiusmodi ideas, vt sint prima exemplaria horum inferiorum: & in ea influant tanquam primum, & immutabile principium in suo genere: de quibus ideis sub hac consideratione tractatur à Theologis in 1. d. 36. cum D. Tho. 1. par. q. 15. & inferius tractando de causis aliquid attingemus. Sed, quicquid sit de mente Platonis, hæc consideratio nihil ad præsens institutum refert: quia non agimus de vniuersali, quod vocant in causando, siue per modum efficientis, siue per modum exemplaris, sed de vniuersali in essendo seu prædicando,

Sensus quæstionis, & varia opinioniones.

IV.

His ergo suppositis, quæstio superest, an natura, quæ vniuersalis denominatur, quamuis sit in rebus singularibus, nihilominus ex se habeat sufficientem vnitatem, ob quam vniuersalis denominetur, ita vt non solum natura vniuersalis, sed etiam vniuersalitas eius in rebus sit. Tres in hac re versantur opinioniones. Prima est naturam ita habere ex se, & per se aliquam vniuersalitatē, vt etiam realiter existēs in ipsis indiuiduis eā retineat, actuq; vniuersalis sit, quam opinionem defendit latè Ioan. Monlorius special. disp. de hac re, c. 5. & 6. & communiter tribuitur Scoto in 2. d. 3. q. 1. & 7. Metaph. q. 18. vbi Anton. Andreas q. 16. illam defendit. Quamuis Scot. in præd. dist. potius ita loquatur, vt simpliciter neget, vniuersale in actu esse in rebus: solumq; videtur admittere vniuersale aptitudine seu potentia, quod Aristot. & omnes concedunt. Quapropter in exponenda Scoti sententia varij sunt eius discipuli, vt Fonseca inf. citandus latè tractat, vbi etiam ipse, sicut & alij, eū conatur in suam sententiam adducere. Sed, ne in æquiuoco laboremus, oportet hos terminos, vniuersale in actu, & vniuersale in potentia, declarare.

V.

Itaq; si per vniuersale in actu intelligatur natura ab omni indiuiduatione abstracta, quæ concipitur per modum vnius entis indiuisi, & communis multis, & habetis proximā aptitudinem, vt de illis prædicetur, sic per se notum est, vniuersale in actu vt sic, non esse in rebus: & hoc modo explicuit hanc vniuersalitatem Scotus supra: & eodem loquitur Aristot. cum negat contra Platonem dari vniuersale in rebus, scilicet vniuersaliter subsistens, & ab omni singulari, & indiuidua contractione separatum. Datur ergo hoc vniuersale solum per intellectum, vt scit. seq. declarabimus. Rursus, si vniuersale in potentia dicatur, quicquid non habet actualem vniuersalitatē dicto modo explicatam: præbet autem intellectui fundamentum, vt illam possit concipere aut fingere, sic etiam certum est dari in rebus vniuersalitatē in potetia, quia datur in eis aliquod fundamentum abstractionis, seu conceptionis vniuersalis, quam intellectus facit. Sed quale est hoc fundamentum? in hoc est enim punctus controuersie. Opinio igitur citata affirmat, fundamentum hoc esse vniuersalitatē quandam, quæ ex se, & realiter conuenit naturæ, vt est prior natura suis inferioribus contrahentibus ipsam:

Plato vniuersalia asseruerit separata.

ipsam. Nam, licet in re non sit separata ab eis, tamen reuera est communis omnibus illis secundum eandem rationem, & unitatem formalem. Et ita hæc vniuersalitas, licet respectu prioris dicatur aptitudinalis seu fundamentalis, tamen respectu singularitatis, seu indiuiduationis naturæ est vera, realis, & actualis vniuersalitas, quæ ab unitate formali solū in hoc differt, quod ultra negationem diuisionis in se dicit indifferentiam & communitatem ad multa.

VI.

Sic igitur declarata opinio probatur primò, quia natura, verbi gratia, humana, de se habet unitatem formalem, vt dictum est: habet etiam de se, quod sit communicabilis multis: ergo de se, & ante omnem intellectum est vna in multis: & de multis, in quo ratio vniuersalis consistit, teste Aristot. 1. Post. tex. 25. habet ergo natura ex se & in rebus ipsi aliquam vniuersalitatem, quæ sit realis proprietas eius, & non tantum rationis. Minor, in qua est vis argumenti, probatur primò, quia natura humana de se non est incommunicabilis, alioqui secundū uerum multiplicari non posset: est ergo de se communicabilis: quia inter communicabile, & incommunicabile non est dare medium respectu eiusdem naturæ, nam sunt opposita contradictoriè. Secundò, quia natura non est de se hæc & indiuidua, vt præcedente disput. probatum est: sed indiget aliquo adiuncto, quo indiuiduetur: ergo de se apta est, vt per principia indiuiduantia contrahatur: imò, cum non sit apta ad subsistendum abstractè & vniuersaliter, postulat, & requirit hanc determinationem, vt possit subsistere: est ergo ex se apta ad illam: ergo est etiam ex se communicabilis multis indiuiduis. Probatur hæc vltima consequentia, quia talis natura non est adæquatè contrahibilis per vnam solam indiuidualem differentiam, imò hoc illi repugnat: ergo hæc repugnantia quam habet talis natura, vt in vno solo indiuiduo adæquatè contrahi possit, fundatur in naturali aptitudine, quam habet, vt in multis esse possit: hæc ergo aptitudo conuenit illi realiter & secundum se. Tertiò idem probatur ex attributis naturarum vniuersalium: vt vniuersales sunt, dicuntur enim esse propria obiecta scientiarum, immutabilia, & perpetua, ingenerabilia, & incorruptibilia, dicuntur etiam esse res immediatè significatæ per voces, seu conceptus communes, quidus per se primo conueniunt essentialia prædicata, & intrinsecæ proprietates: sed hæc omnia non sunt per intellectum conficta, neque consistunt in denominatione aliqua extrinseca proueniente ab aliquo actu intellectus: ergo natura in rebus ipsi habet aliquam vniuersalitatem, quæ sit horum omnium ratio ac fundamentum. Et confirmatur, quia alias vix possumus vitare, quin incidamus in opinionem Nominalium, qui negant in rebus esse naturas vniuersales, sed solum res singulares, quia, si natura in re nullam habet vniuersalitatem, nec distinguitur ex natura rei ab indiuiduis, vt supra ostensum est, non apparet, quid possit in rebus immediatè correspondere terminis communibus, aut conceptibus eorum, præter ipsa singularia, quod Nominales docent, & consequenter non poterit esse scientia de rebus communibus, sed solum de vocibus, vt iidem contendunt.

VII.

Secunda sententia est, naturam existentem in indiuiduis non esse actu vniuersalem, nihilominus tamen non habere à solo intellectu, quod actu vniuersalis sit, sed ex se, & ante operationem intellectus, & ante omnem contractionem ad indiuidua, atque adeò ante omnem existentiam, tam in intellectu, quam in re ipsa, esse actu vniuersalem. Hanc opinionem latè tractat, & defendit Fonseca, lib. 5. Metaphysic. 25. per quinque primas questiones. Cuius fundamenta videbimus postea, dum veram sententiam confirmabimus: est enim hæc opinio media inter duas alias, & ideo ab eisdem sumit argumenta partim ad eas confutandas, partim ad ipsam tuendam, & suadendam.

Tertia opinio est, naturas fieri actu vniuersales solum opere intellectus, præcedente fundamento aliquo ex parte ipsarum rerum, propter quod dicuntur esse à parte rei potentia vniuersales. Hæc sententia communis est antiquorum, & recentium Philosophorum cum Aristot. sæpissimè in his lib. Metaph. præsertim in 7. & Comm. 1. de anima, com. 8. dicente, intellectum esse, qui facit vniuersalia in rebus, & Aui. cen. qui hoc sensu dixit, lib. 5. super Metaph. in principio: Equitas secundum se tantum est equitas, non vna, vel plures, & eodem modo loquitur D. Tho. opusc. de ente & essentia, c. 4. vbi ait, naturam secundum se neque vniuersalem, neque singularem esse, & aliis locis in eodem sensu ait, intentionem vniuersalitatis esse ab intellectu, vt 1. part. q. 85. art. 1. & 1. 2. q. 29. art. 6. & 7. Metaph. lect. 12. & in eadem sententia conueniunt omnes eius discipuli: Caietan. loco citato de ente & essentia, Soncin. & Iauell. citati sèc. præced. Soto in Logica, q. 2. de vniuersalibus, & alij.

Questionis resolutio

Hæc postrema sententia est sine dubio vera. Vt autem eam explicemus, & confirmemus, duo, quæ in titulo quæst. proposuimus, declaranda sunt. Primum, quomodo differat unitas, quæ ad vniuersalitatem naturæ necessaria est, ab unitate formali. Secundum, quomodo natura sic vni conuenit aptitudo essendi in multis. Ex quibus tandem constabit tertium, scilicet quomodo vniuersalitas naturæ non possit in rebus ipsi inueniri. Suppono autem, quod Aristot. sæpe docuit, rationem vniuersalitatis vt sic, in duobus consistere, scilicet in unitate & communicabilitate. Hæc enim duo continentur in illa definitione, qua vniuersale dicitur, Vnum in multis, & de multis, seu præter multa, quæ sumpta est ex variis locis Aristot. 1. Perih. cap. 5. 1. Post. capite 13. 7. Metaphysic. cap. 13. Nam si natura non sit vna aliquo modo, non erit quippiam vniuersale, sed erit rerum multitudo, seu aggregatio: si autem non sit apta esse in pluribus non erit vniuersalis, sed singularis, & ideo necesse est, vt sit in multis modo opposito singularitati seu indiuiduationi, id est, quod sit in multis inferioribus, quæ sub ea communi ratione multiplicari, & numerari possint. Hæc ergo duo, scilicet unitas, & communitas, explicanda sunt, vt constet, rationem constituentem proprium vniuersale, non reperiri in rebus secluso intellectu.

Dico primò, Unitas formalis per se sola non sufficit ad unitatem, quam requirit natura vniuersalis, vt vniuersalis est, ac denominatur, sed requiritur, maior aliqua unitas. Probatur primò, quia unitas rei vniuersalis vt vniuersalis est, talis esse debet, vt sit illi propria, & rei singulari vt singularis est, conuenire non possit: sed unitas formalis non est huiusmodi: ergo illa vt sic non sufficit ad unitatem naturæ vniuersalis vt sic. Maior ex communium omnium consensu constat, & ex oppositione, quæ est inter singulare, & vniuersale vt talia sunt: cum enim opponantur, vt communicabile & incommunicabile, unitas illa quæ ad vtrumque horum indifferens est, non potest esse sufficiens ad rationem vniuersalis, vt magis ex sequente ratione constabit. Minor autem constat ex supra dictis de unitate formali: ostensum est enim eam de se esse indifferentem ad naturam, vel vniuersalem conceptam, vel in indiuiduis contractam. Secundò probatur, quia unitas formalis multiplicatur in indiuiduis cū ipsa natura, sed unitas, quæ est propria naturæ vniuersalis vt vniuersalis est, non potest multiplicari in inferioribus, nā potius illa sunt vnum sub ea ratione, quomodo dixit Porphyrius, participatione speciei plures homines esse vnum hominem: ergo aliū modum unitatis habet natura vniuersalis vt sic, præter unitatem formalem. Maior supra probata est. Ostendimus enim, vnamquamque naturam indiuiduam, esse in se

VIII.

IX.

X.

in se formaliter vnam propria & intrinseca unitate formaliter distincta ab ea, quæ est in alia simili natura, quia vnaquæque per id, quod in se est, est in se formaliter indiuisa. Et hinc facile probatur minor propositio, quia si unitas naturæ vniuersalis vt vniuersalis est, multiplicaretur in inferioribus, multiplicaretur unitas specifica in indiuiduis, vel generica in speciebus, quod est impossibile, alioqui & plures homines essent plures species, & vnusquisque eorum haberet in se unitatē vniuersalitatis, & consequenter vnusquisque esset vnus vniuersaliter, sicut est vnus formaliter, quod est plane falsum. Vnde argumentor tertio, quia unitas formalis solum dicit formalē seu essentialē indiuisiōem illius rei, quæ sic vna denominatur: vnde ad hanc unitatem impertinens est, quod illa res sit singularis, vel communis, at vero unitas vniuersalis dicit intrinsece indiuisiōem plurium in ea re, vel ratione, quæ vna vniuersaliter denominatur, ita vt nullum eorum inferiorum, quæ sub tali ratione continentur, per se sumptum habeat totam illam vniuersalem unitatem, sed omnia sub illa ratione vni sint, quomodo omnes species animalis sunt vnum in ratione animalis: nulla autem species per se sumpta habet in se vniuersalem unitatem animalis, quæ est quasi potentialis, licet in se habeat formalem unitatem eius. Quamquam ergo unitas formalis prærequiritur ad unitatem vniuersalis, & sit fundamentum eius, non tamen est per se sufficiens, sed aliquid ultra illam addit unitas vniuersalis.

XI. Dices: Quæ ergo, aut qualis esse potest hæc unitas naturæ vniuersalis vt sic? Omnis enim unitas, vt supra insinuatum est, aut formalis, aut numeralis esse debet: quia omnis diuisio aut formalis est, aut materialis: sed unitas vniuersalis non potest esse unitas numeralis, quia hæc est propria rerum singularium: si ergo nec formalis est, quænam esse potest? Respondetur esse quādam unitatem ab his distinctam habentem proprium nomen, propriamque rationem. Dicitur enim hæc unitas vniuersalis, eiusque ratio consistit in indiuisiōe alicuius naturæ in plures naturas similes sub eodem nomine, & ratione, cum aptitudine, vt in eas diuidatur. Itaque huiusmodi unitas vtrumque includit, scilicet indiuisiōem, & aptitudinem ad diuisiōem in plura eiusdem nominis & rationis, seu quæ talia sint, vt vnumquodque totum diuisum quoad eius actualitatem in se claudat, & contineat. Vnde hæc indiuisio proxime accedit ad propriam priuationem, quia dicit negationem diuisiōis in natura apta ad talē diuisiōem. In quo differt hæc unitas ab unitate indiuiduali, quæ non solum dicit indiuisiōem, sed etiam ineptitudinē ad diuisiōem in plura, quæ talia sint, quale est ipsum diuisum. Ab unitate autem formali differt, quia hæc unitas, quamuis non repugnet cum illa aptitudine, seu communicabilitate ad plura, non tamen illam requirit. Vnde in Deo potest intelligi unitas formalis cum incommunicabilitate ad plures naturas. Cum ergo dicitur, quod omnis unitas, aut est formalis, aut numerica, id verum est de unitatibus, quæ rebus ipsis secundum se, seu in re ipsa cōueniunt: præter has vero potest esse alia unitas, quæ per intellectum perficitur: & huiusmodi est unitas vniuersalis, vt ostendemus.

XII. Vnde ulterius additur, hanc unitatem posse ad numeralem reuocari, quæ tamen non simpliciter realis sit, sed rationis, seu obiectiua. Declaratur, nam species humana in ratione speciei ita est vna, vt cū alijs componat numerum ternarium, vel quaternarium, &c. specierum sub animali contentarum: omnis autem unitas, quæ potest numerum conficere, sub ea ratione numerica dici potest. Propter quod, licet homo & equus absolute differant essentialiter, & specie, tamen in ratione vniuersalium seu specierum differunt numero. Item formalis conceptus hominis vt sic, est vnus numero: vnde obiectum eius in ratione obiecti vnum etiam numero dici potest, & ita homo,

Franc. Suar. Metaph. Tom. I.

quatenus obijcitur illi conceptui, dicitur habere unitatem numeralem obiectiuam, seu in ratione obiecti, quæ etiā est unitas rationis, seu per denominationem extrinsecam à conceptu mentis: hæc ergo unitas ad rationem vniuersalis necessaria est, & sub ea ratione potest ad numeralem reuocari. Quod in hunc modum potest etiam explicari, nam, si fingeremus iuxta Platonis sententiam, vt ab Aristotele explicatur, vniuersalia esse res separatas à singularibus, necessario intelligendū esset, hominem vt sic, in se subsistentem, esse rem quandam in se quidem transcendentaliter numerabilem cum alijs, atque ita vnam numero, quamuis simul fingeretur existens in pluribus numero distinctis, quod aliunde repugnantiam inuoluit, vt dictum est, quod ad præsens non refert: nam hinc solum intendimus declarare vniuersale eodem modo quo est, vel apprehenditur, debere intelligi vt in se indiuisum, & numerabile, vel secundum rem, si fingatur in re ipsa separatam, vel secundum rationem & conceptum, si solum mente abstrahatur.

Ex his dico secundo: Unitas naturæ vniuersalis vt vniuersalis est, non est realis, neque est in rebus prout in re ipsa existunt, anteceduntque omnem operationem intellectus. Hæc conclusio sequitur aperte ex præcedente: quia in rebus nulla unitas intelligi potest præter formalem, & numeralem, neutra autem harum sufficit ad rationem vniuersalis vt sic. Dicitur fortasse in rebus non solum reperiri eā unitatem formalem, quæ vnaquæque natura humana, v. g. dicitur in se formaliter vna, sed etiam reperiri unitatem, quæ omnes humanæ naturæ dicuntur habere eandem rationem formalem, & consequenter formalem unitatem, ratione cuius eandem definitionem participant, & omnes homines à parte rei dicuntur esse eiusdem naturæ. Sed contra, nam hæc reuera non est unitas, sed similitudo tantum, nihil enim vere vnum & in re indiuisum est à parte rei in hac & in illa humana natura, sed solum in hac est aliquid cui aliquid simile est in altera natura: hæc autem non est realis unitas, sed similitudo. Vnde solum possunt res plures dici à parte rei eiusdem naturæ, id est, similes: hæc enim identitas, cum dicatur esse inter res distinctas, non potest in re ipsa quippiam esse præter similitudinem, ratione cuius dicuntur etiam participare, seu habere eandem definitionem, fundamentaliter quidem ex vi dictæ similitudinis, formaliter autem per rationem: nam definitio opus rationis est.

Hæc autem similitudo neque necessaria simpliciter est ad rationem vniuersalis, neque sufficiens. Intelligo autem non esse necessariam secundum actualem existentiam & relationem, quia non est de ratione vniuersalis vt actu sit in multis: nam si veræ essent idææ Platonis, vniuersales essent ex se, quamuis actu nullum aliud indiuiduum existeret, & de facto naturæ celi & Gabrielis sunt vniuersales, siue in re sint plura eorum indiuidua, habentia inter se prædictam similitudinem, siue non. Si autem esset sermo de similitudine illa in potentia, sic necessaria est ad naturæ vniuersalitatem, quia alias non posset intelligi natura vt communis, vt statim latius explicabimus. Quod autem illa similitudo non sufficiat ad rationem vniuersalis, probatur, quia ex vi illius similitudinis præcise, siue in actu, siue in potentia sumptæ, non concipitur aliquid vt vnum commune multis, sed cōcipiuntur multa vt similia inter se: vniuersale autem vt sic, debet concipi vt vnum. Item, quia vniuersale vt vniuersale, concipitur vt indiuisum actu, quatenus tale est, & diuisibile, & communicabile aptitudine: res autem prout à parte rei sunt similes in natura, potius sunt actu diuisæ, & aptitudine seu fundamentaliter vnibiles (vt sic dicam) in vna natura vniuersè concepta.

Atque hinc apertius confirmatur conclusio posita. Nam vniuersalitas vt sic dicit aliquam indiuisiōnem, alioqui non esset vniuersalitas, sed multitudo

XIII.
Unitas vniuersalis non est ante operationem intellectus.

XIV.

Similitudo realis ad rationem vniuersalem non sufficiens, nec necessaria.

XV.

M

tantum:

tantum: sed illa non potest esse indiuisio, quæ conueniat rebus vt in se sunt, sed solum vt substanti conceptibus mentis: ergo vnitas quæ inde sumitur, non est realis sed rationis. Minor declaratur, nam, vt recte dixit Aristotel. 7. Metaph. cap. 14. & sæpe alias esse in re ipsa indiuisum, & simul esse actu diuisum, in plura eiusdem nominis & rationis, inuoluit repugnantiam, nam, si res est à parte rei indiuisa, à parte rei est singularis, & vna numero: si autem est diuisa in plures similes eiusdem nominis & rationis, erit etiam plures numero, quod fieri non potest. Et hæc repugnantia sequebatur ex positione Platonis, quæ cessat, si vniuersale intelligatur habere indiuisiōem tantum secundum rationem: quia esse indiuisum secundum rationem, & diuisum secundum rem, non opponuntur inter se. Atq; hoc modo omnes homines in ratione speciei dicuntur vnus homo, quia in conceptu hominis vt sic, non diuiduntur: & ita vnitas hominis, quatenus vniuersalis est, per rationem consummatur, quia homo vt sic, solum habet indiuisiōnem, vt subest conceptioni mentis: Quæ indiuisio consistit in hoc quod homo, v.g. abstracte conceptus, non est communicabilis multis hominibus seu conceptibus obiectiuis sic abstractis, licet sit communicabilis per contractionem multis indiuiduis.

SECTIO III.

Virum naturæ communis ex se habere aliquam unitatem præcisionis extra indiuidua, & ante mentis operationem.

1.

Ntequam argumentis contrariæ sententiæ respondeamus, tractanda est obiectio, quæ hic occurrit, & quædam opinio, quæ pene singularis ac noua mihi visa est. Obijci itaq; potest cōtra præcedentem resolutionem, quia quælibet natura communis, v.g. humana, non solum quatenus per intellectum, abstracta est, sed etiam quatenus ex se præscindit à differentiis indiuidualibus, & est nature ordinis prior illis, habet unitatem quandam: quia vt sic, non est plures, sed vna tantum: illa autem vnitas, cum conueniat naturæ ex se, realis erit: ergo illa sufficiet ad rationem vniuersalis. Circa hoc Fonsæca li. 5. met. c. 28. q. 3. sect. 2. 3. & 4. sentit, naturæ vniuersali secundum se sumptæ conuenire unitatem quādam, quam suis inferioribus nō communicat, sed illi tantum ac præcise conuenit, prius quam existat, tam in rerum natura, quam in intellectu, quam unitatem dicit esse distinctā ab unitate formali, quia hæc multiplicatur in indiuiduis, non vero illa. Vocat autem illam unitatem præcisionis, seu numeralem, nō simpliciter & absolute, sed naturæ communis, quæ est cōditio diminuens, vnde etiam eam vocat quodammodo mistam ex formali & numerali. Et in hac sententiam citat D. Thom. opusc. 42. de natura generis capite 7. & 8. vbi significat, esse naturas vniuersales habentes quandam unitatem conuenientem nature absolute sumptæ, quæ non communicatur indiuiduis talis naturæ, nec conuenit naturæ per intellectum. Citat etiam Soncin. 7. Metaph. q. 40. vbi ait, naturam secundum se consideratam, id est, nec prout est in indiuiduis, nec prout est in intellectu, habere quandam unitatem: & non videtur loqui de unitate formali, quia addit, naturam non communicare hanc unitatem suis inferioribus: & idem sentit Capreol. in 3. d. 5. q. 3. artic. 3. ad argumenta Scoti cont. 1. concl. vbi non de omnib. vniuersalibus, sed de quibusdam id affirmat ex D. Thom. loco cit. scilicet, de his, quæ habent, nō tantum logicam, sed etiam physicam unitatem & cōuenientiam. Quæ limitatio rem facit difficiliorem, & obscuriorem, quia impossibile est reperire vniuersalem unitatem non funda-

tam in unitate formali, vt ex dictis satis constat, & amplius patebit ex dicendis: supposita autem formali unitate, eadem est ratio quantum ad omnem aliam unitatem in quacunque natura vniuersali: quia omnis talis natura potest secundum se & absolute considerari, & vt sic, eadem non repugnantia, indiffertentia, aut indiuisio in qualibet reperitur. Et ideo Fonsæca illam limitationem non admittit, sed generaliter hanc unitatem præcisionis tribuit omnib. naturis vniuersalibus.

Quod si interroges, vbi, aut quando conueniat hæc vnitas tali naturæ: respondet, naturam existentem nunquam habere huiusmodi unitatem, quia in indiuiduis illam non habet, cum in illis contracta sit, natura autem non habet existentiam, nisi in indiuiduis: neque etiam conuenire illi tantum vt est in intellectu, quia illi secundum se cōuenit, prius quam ab intellectu aliquid habere intelligatur: neque conuenire illi per solam denominationem extrinsecam, sed per veram negationem, seu indiuisiōnem conuenientem ipsi naturæ secundum se. Et hoc ipsum sentit Soncin. supra, qui propterea dicit, hanc unitatem non esse actuale, sed potentialem, & vterque illam explicat per hanc conditionalem: quia, si natura existeret sine contractione ad indiuidua, hæc unitatem haberet. Quod si rursus obijcias, quia, si hæc vnitas per se conuenit naturæ absolute sumptæ, erit inseparabilis ab ipsa, nam, quod per se alicui conuenit, semper conuenit, neque oppositum eius potest ei conuenire: sed in indiuiduis non habet naturam eam unitatem, sed potius oppositam multitudinem: ergo non potest illa vnitas per se conuenire tali naturæ. Respondent, dupliciter sumi posse illud *per se*, seu *secundum se*: primo, vt significet necessariam connexionem prædicati cum subiecto tantum de essentia eius existentis, aut ab illo intrinsece manantis: quomodo sumptæ Aristoteles, cum duos modos per se numerauit 1. Posterior. cap. 4. & hoc modo recte probat argumentum, prædictam unitatem non conuenire per se naturæ vniuersali: alio modo sumitur *per se*, pro eo, quod est *absolute* seu *solitarie*: & hoc modo dicitur conuenire hæc vnitas naturæ secundum se, seu per se sumptæ: quia absolute considerata illa natura, ac solitarie, id est, quatenus non habet adiunctas differentias contrahentes, seu indiuiduantes, statim habet illam unitatem. Neque enim necesse est, vt, quicquid conuenit naturæ hoc posteriori modo secundum se sumptæ, conueniat etiam per se priori modo, id est, ab intrinseco, & necessario: multa enim prædicata, præsertim negatiua, possunt illi sic sumptæ contingenter conuenire, vt non existere, non generari, nec corrumpi, non esse album, nigrum, aut similia omnia, quæ non conueniunt naturæ communi, nisi ratione indiuiduorum. Sic igitur hæc vnitas præcisionis, quæ in negatione seu priuatione consistit, conuenit naturæ secundum se, & absolute consideratæ: quia, vt sic non conueniunt illi differentię, quibus contrahitur & diuiditur, non tamen per se & necessario conuenit: quia medijs inferioribus potest ei oppositum conuenire.

Sed nihilominus hæc sententia probari mihi non potest. Nam (vt omitam esse plane contrariam D. Præcedentis Thom. lib. de ent. & essen. c. 4. & Caiet. ibi & alijs autoribus citatis, & referendis infra concl. 4.) non satis intelligo, qualis possit esse vnitas, quæ conueniat naturæ ante intellectum, & tamen nunquam possit illi conuenire in inferioribus, seu in singularibus existentibus: nam, si illa vnitas conuenit naturæ ante intellectum: ergo est vnitas realis: ergo potest realiter ipsi naturæ aliquando conuenire: ergo necesse est, vt possit illi conuenire in indiuiduis, vel in aliquo indiuiduo: nihil enim conuenit realiter naturæ omnino, nisi quod potest illi conuenire, vt existenti in aliquo indiuiduo. Quod enim aiunt, hanc unitatem conuenire

II.

III.

*Præcedentis
sententia
refutatio*

Prædicata
solitaria na-
tura conue-
nientia per
se posteriori-
bus com-
muni.

nire realiter naturæ secundum esse essentia, non secundum esse existentia, non videtur posse intelligi: quia, ut supra dixi, tractando de conceptu entis, & infra iterum dicam tractando de essentia & existentia creaturarum, esse essentia, non potest concipi ut reale, nisi saltem aptitudine includat ordinem ad existentiam: ergo, si hæc vnitas non potest convenire essentia, ut existentia, neque convenit illi ut apta ad existendum, quia, sicut non existit, nisi ut individua, ita neque est apta ad existendum, nisi ut individua: ergo nullo modo illi realiter convenit. Et confirmatur, quia nullum prædicatum nec positivum, nec negativum convenit naturæ secundum se, & solitarie sumptæ, nisi aut per se posteriori sic illi conveniat, aut possit individui convenire: sed hæc vnitas non convenit per se dicto modo naturæ secundum se sumptæ, ut ipsi fatentur: neque etiam potest illi convenire ratione individui, quia potius illi ut sic repugnat: imo hoc ipso, quod in individui sumitur, iam non per se & solitarie consideratur: ergo nullo modo convenit per se primo. Maior constat ex Porphyro. c. de commun. D. Tho. Caiet. & alij in locis citatis. Et inductione patet in prædicatis etiam negativis (nam de positivis nulla est dubitandi ratio) quia, non esse album, aut nigrum, &c. in tantum conveniunt homini ut sic, in quantum alicui individui hominis convenire possunt: imo & ipsum non existere, quamvis non possit convenire homini ratione alicuius individui existentis, convenit tamen illi, quatenus vel aliquod, vel omnia individua humanæ naturæ non existunt. Ratio est, quia hæc prædicata sunt contingentia, & ideo non conveniunt speciei, nisi ratione individui.

IV.
Obiectum
respondetur

Quod si quis obijciat quædam esse prædicata negativa, quæ conveniunt naturæ communi secundum se, & tamen non conveniunt individui, ut videtur esse hæc, non generari, non corrumpi (repugnat enim naturam universalem absolute sumptam generari, vel creari, aut etiam existere) dicendum est, esse philosophicam æquivocationem: multiplex enim potest esse sensus illarum negationum. Primus est, quod natura abstracta nec generari, nec corrumpi, nec esse potest, & hoc modo sunt veræ illæ negationes, tamen si recte intelligantur, non dicuntur de natura secundum se & absolute sumptæ, sed ut habente quendam statum, quem solum per intellectum habere potest: realiter enim nulla est natura sic abstracta, & solitaria, sed per intellectum consideratur: & illi ut sic, consideratæ attribuitur talis negatio. Quare mirum non est, quod in individui illi non conveniat, quia per existentiam in individui destruitur ille status, ratione cuius convenit naturæ talis negatio. Vnde, si illa vnitas præcisionis cum his negationibus comparanda est: hinc potius colligitur, non convenire naturæ, nisi ut subest operationi intellectus abstrahentis, & præscindētis illam. Alius sensus illarum negationum est quod natura communis absolute non generatur, neque corrumpitur, & hoc potest intelligi, vel, quod non generatur villo modo, & sic est falsum, nam saltem secundario generatur, & existit in individui. Vel quod non generatur per se primo, sed ratione individui, & hoc est verum: tamen hoc etiam dici potest de natura existente in individui, sicut Aristot. dicit, secundas substantias existere in primis, & ratione illarum, & consequenter non per se primo. Vnde hæc negatio in hoc sensu sumpta non convenit naturæ contingenter, sed per se ac necessario: sicut e contrario fieri & esse per se primo convenit individui, si alicui convenire debet. Nulla ergo prædicata contingentia, etiam negativa, conveniunt communibus naturis, nisi vel ratione individui, vel in ipsi individui, vel ratione status, quem in intellectu habent.

V.

Tandem argumentor in hunc modum contra dictam sententiam, quia natura communis non distinguitur ex natura rei ab individui, sed tantum per intellectum: ergo non potest habere vnitatem aliquam

Franc. Suar. Metaph. Tom. I.

secundum se quam non habet in individui, nisi tantum per intellectum. Antecedens tamen est probatum: consequentia probatur primo, quia vnum reale consequitur ens: ergo si natura secundum se non habet entitatem distinctam ab entitate individui, neque vnitatem realem habere potest distinctam ab vnitate individui: ergo nullam vnitatem ex se habere potest quam non habet in individui, sed omnis alia est per intellectum. Secundo probatur eadem consequentia ex ipsis terminis, quibus alia opinio vitur, vocat enim hanc vnitatem præcisionis: si ergo præcisio non est in re, neque convenit naturæ secundum se, sed per intellectum tantum, neque etiam vnitas convenire potest naturæ secundum se, secludendo intellectum. Imò, si quis recte consideret, hoc ipso, quod dicitur secundum se in sensu superius declarato, involuitur operatio intellectus: quia natura non præscinditur aut separatur ab omnibus differentiis individualibus, nisi opere intellectus. Vnde quicquid convenit naturæ secundum se sumptæ proprie & peculiariter ratione illius conditionis seu status, qui explicatur per illam particulam secundum se, in sensu prædicto, convenit illi per intellectum: huiusmodi autem est prædicta vnitas, ut ostensum est.

VI.

Et hinc obiter intelligitur nullæ æquivocationem committi a D. Thoma, Caietano, & alijs (ut putavit Fonseca) quando dicunt, quicquid convenit naturæ secundum se aut per se, convenire illi in individui existenti: quia quicquid per se alicui convenit, semper convenit: nam utrobique, per se, sumunt eodem modo, scilicet, posteriori scilicet, ut reuera sumendum est. Et similiter, quando iidem auctores distinguunt, tripliciter aliquid convenire naturæ, scilicet, vel ut in individui existenti, vel ut in intellectu, vel secundum se, eodem sensu sumunt illud, secundum se, scilicet pro eo, quod per se & ab intrinseco convenit naturæ, & non ratione alicuius status contractionis, aut præcisionis seu abstractionis. Supponit enim (id quod verum esse ostendimus) nihil posse naturæ proxime & immediate, quatenus talis natura est, convenire, nisi etiam per se conveniat, atque e contrario quicquid contingenter convenit naturæ communi, convenire illi ratione status individuationis, quem habet in re, aut separationis, quam habet per intellectum. Vnde, ut apertius tollatur æquivocatio, omne prædicatum, quod dicitur immediate (ut sic dicam) de natura communi, id est, non ratione individui, potest dici convenire illi secundum se, tamen hoc prædicatum potest esse duplex: vnum conveniens naturæ, ut præcise habenti talem rationem formalem, ut esse animal rationale, & consequenter esse risibile, admirabile, &c. & huiusmodi prædicata dicuntur propriissime convenire naturæ secundum se, & per se, id est, ex hoc præcise, quod talis natura est. Et hoc modo est sermo D. Thom. & aliorum de natura secundum se, quando illam distinguunt à duplici statu eius, scilicet, in individui, vel in intellectu, & ideo recte concludunt, quicquid hoc modo convenit naturæ secundum se, convenire illi, ubique & quomodocumque existit. Alia vero prædicata dici possunt convenire naturæ, secundum se, id est, in communi sumptæ, non tamen ratione ipsius naturæ, sed ratione illius præcisionis & separationis, quam circumscribit illa particula, secundum se. Et talis consideratio naturæ coincidit cum statu, quem natura habet per intellectum, & illa prædicata similiter coincidunt cum attributis, quæ conveniunt illi naturæ ratione illius status: alioqui oporteret, quartam considerationem naturæ adhibere præter triplicem nuper expressam, quod inauditum est. Cum ergo illa vnitas dicatur convenire naturæ secundum se, non tamen hoc ipso, quod natura talis est, sed hoc præcise, quod secundum se sumitur, vel consideratur, plane coniungitur, eam vnitatem non convenire naturæ, nisi secundum statum, quem in intellectu habet.

M 2

Tertio

VII.

Tertio probatur, & declaratur amplius eadē consequentia principalis argumenti, quia natura actu existens non distinguitur ex natura rei ab indiuiduo, & ideo ut sic non potest habere vnitatem realem repugnantem indiuiduationi, qualis esset vnitās communis, sed natura etiam communis sumpta ut possibilis, vel secundum esse essentiae non distinguitur ex natura rei ab indiuiduo sumptis etiam in esse possibili, seu secundum esse essentiae indiuiduæ: ergo eadē ratione non potest conuenire tali naturæ secundum se, & ante intellectum aliqua vnitās repugnans vnitati indiuiduali, qualis esset illa vnitās præcisionis seu numerica communis. Maior constat ex dictis, & ab alijs non negatur. Minor probatur facile, quia eadē est proportio rerum possibilium inter se, quæ est existentium inter se: quia non aliæ res existunt, atque sunt nisi quæ sunt possibiles. Neque humanitas possibilis habet aliam essentiam, nisi quam habet, dum existit: ergo si humanitas ut sic, quando actu existit, non distinguitur ex natura rei ab hac & illa humanitate, neque etiam humanitas ut possibilis distinguitur ex natura rei ab hac & illa humanitate possibili. Imo, si proprie loquamur, humanitas non est possibilis, nisi in quantum hæc & aliæ indiuiduæ humanitates possibiles sunt, sicut neque existit humanitas, nisi in quantum indiuidua humanitas existit. Consequentia vero probatur eadem ratione & proportionem: quia humanitas possibilis non est aliud ab hac & illa humanitate secundum rem, & secluso intellectu: ergo non possunt illi conuenire vnitates repugnantes. Et confirmatur: nam, si hæc vnitās conuenit naturæ ante intellectum, cui quæso naturæ conuenit? an singulari? & hoc non, ut per se notum est, & ipsi fatentur, aut communi quatenus communis est? & hoc non, quia nulla est talis natura, etiam possibilis ablata operatione intellectus, aut naturæ ut natura est, nihil aliud adiungendo etiam per intellectum? & hoc etiam non, quia ut sic solum habet naturam vnitatem formalem, quæ communicatur indiuiduis, & in eis multiplicatur: ergo, secluso intellectu, nullum esse potest adæquatum subiectum, & fundamentum talis vnitatis.

VIII.

Fundamentum oppositæ sententiæ aueritur.

Ad difficultatem ergo respondetur, negando quod in ea assumitur, scilicet naturam humanam, verbi gratia, habere ex se vnitatem aliquam distinctam ab unitate formali. Procedit autem illa obiectio ex falso principio, nimirum quod natura specifica ex se præscindat, ab indiuiduis aliqua præcisione reali, seu quæ ex natura rei illi conueniat: cum reuera non præscindat, nisi per intellectum abstrahentem, & concipientem naturam communem absque indiuiduis, cuius quidem præcisionis est in natura ipsa fundamentum: sed hoc non est aliud ab unitate formali, quæ in indiuiduis multiplicatur, & est in eis per identitatem. Aliud etiam falsum videtur in ea obiectione supponi, scilicet naturam specificam, v. g. esse ordine naturæ priorem indiuiduis, & ut sic habere vnitatem illam præcisionis, seu numeralem communem: nam, si sit sermo de prioritate reali, id est, fundata in aliqua reali causalitate seu habitudine, vel ordine reali, id non est verum, tum quia, ubi non est distinctio ex natura rei, non potest esse realis ordo, vel causalitas. Tum etiam, quia neque in ratione existendi, neque in esse essentiae potest intelligi talis prioritas. Primum patet, quia, si aliquis est ordo, potius natura specifica existit, quia aliquod eius indiuiduum existit, sicut Aristoteles dixit de primis & secundis substantijs. Secundum patet, quia esse essentiae præcise ab existentia, nihil aliud est, quam entitas rei in esse possibili, ut infra ostendetur: probauimus autem, etiam hoc modo vniuersalia esse possibile ratione singularium possibilium. Quod si esse essentiae sumatur pro prædicatis quidditatiuis præcise sumptis, & abstractis à differentiis indiuiduantibus, huiusmodi esse essentiae inuoluit operationem rationis concipientis com-

muniem rationem, in qua indiuidua conueniunt, abstractam à proprijs eorum differentijs. Si vero essentia communis hoc modo sumpta dicatur prior natura, non propria & reali prioritate, sed illa, quæ dicitur esse subsistendi consequentia, illa potius est prioritas rationis: inuoluit enim conceptum mentis abstrahentem rationem communem à singularibus: unde esse hoc modo prius, nihil aliud est, quam esse vniuersalius. Ex hac autem prioritate non potest colligi aliqua vnitās numeralis, quæ conueniat naturæ secundum se ante indiuidua, & ante omnem intellectum: nulla ergo est talis vnitās, nisi tantum per rationem, & conceptum mentis, ut in conclusione diximus.

Sed contra dicta obijci potest, quia natura vniuersalis ut sic, non potest dici vna numero in ratione vniuersalis per extrinsecam denominationem à conceptu formali mentis, scilicet, quia per vnum conceptum numero representatur: ergo oportet ut dicatur vna numero in ratione vniuersalis ab aliqua alia vnitate, quæ in natura ipsa præcedit, & per illum conceptum representatur: ergo talis vnitās conuenit naturæ ex se, & non per intellectum. Primum antecedens patet primo, quia potius conceptus habet vnitatem ab obiecto, quàm econuerso: ergo non ideo obiectum est vnum, quia conceptus est vnus, sed econtrario. Secundo, quia alias eadē natura à diuersis hominibus distinctis conceptibus representata esset plura numero vniuersalia, nā multiplicata forma dante vnitatem, multiplicabitur vnitās. Consequens autem est plane falsum: non enim dicemus esse plures numero species humanas, propterea quod humana natura pluribus conceptibus representatur: sicut non sunt plures Christi Domini facies, propterea quod pluribus imaginibus representatur: sicut ergo conceptus plures non dant naturæ vniuersali pluralitatem, ita neque vnus conceptus dat vnitatem, sed supponit illam: ergo hæc vnitās, de qua loquimur, non fit per rationem, sed conuenit naturæ ex se, quatenus obijciibilis est pluribus similibus conceptibus.

Responderi potest, solum probari, naturæ secundum se conuenire vnitatem formalem, eamque supponi conceptioni mentis, & ratione illius naturam humanam, v. g. posse habere rationem vnus obiecti respectu conceptus abstrahentis, & præscindentis illam, & quia illa non multiplicatur, etiam si formales conceptus eiusdem naturæ multiplicentur, ideo simpliciter non multiplicari numero huiusmodi vniuersale, ut vniuersale est. Sed contra, quia sola vnitās formalis non sufficit ad constituendum hoc numero vniuersale, nisi aliquid aliud addatur, quia talis vnitās communis est rebus indiuiduis, & multiplicabilis in illis: ergo præter vnitatem formalem necessaria est alia vnitās, à qua natura communis ut sic dicatur vna numero in ratione vniuersalis, nihil enim potest vnum numero denominari, nisi ab unitate, quæ sub ea ratione numerali sit, & de hac procedit argumentum. Ut, verbi gratia, natura humana dicitur vna numero species: non potest ergo habere illam vnitatem à sua unitate formali ut sic: quia Petrus habet similem vnitatem formalem, & non est talis species: ergo est alia vnitās naturæ humanæ incommunicabilis indiuiduis, à qua denominatur vna species. Vel ergo habet illam vnitatem à conceptu mentis, & ita multiplicabitur hæc vnitās, multiplicato conceptu, ut argumentum factum contendit, vel non fit per conceptum, & sic conueniet naturæ ex se, ut opposita opinio dicebat. Respondetur, declarando amplius responsionem datam, verum quidem esse vnitatem formalem non sufficere ad vnitatem vniuersalitatis, seu ut natura dicatur vnū numero vniuersale, sed necessariam esse præcisionem mentis, ratione cuius conueniat naturæ sic abstractæ vnitās incommunicabilis indiuiduis, quæ consistit in indiuiduatione, seu incommunicabilitate ad plures naturas

IX.

X.

naturas sic abstractas & communes, cum aptitudine ut communicetur pluribus naturis contractis seu individuis: hæc autem negatio seu incommunicabilitas non multiplicatur in natura, etiam si conceptus formales numero multiplicentur, & ideo necesse non est, ut propter plures conceptus formales numero distinctos, dicatur natura concepta esse plura vniuersalia numero distincta.

XI. *Responsio.* Ad obiectionem ergo in forma respondetur negando primum antecedens in sensu iam exposito. Ad primam probationem respondetur, ad unitatem conceptus formalis satis esse, ut ex parte obiecti supponatur unitas fundamentalis conceptus obiectiui, quæ consistit in similitudine seu conuenientia plurimum singularium in unitate formali: nam hoc satis est, ut intellectus sua vi & efficacia intelligendi possit abstrahere conceptum obiectiuum communem: unde quoad hanc præcisionem talis obiecti communis & vniuersalis, intellectus non supponit obiectum suum, sed facit, seu potius confert illi statum illum præcisionis per extrinsecam denominationem. Ad secundam probationem respondetur, formam à qua proprie natura denominatur sic vna, non esse ipsum conceptum mentis, sed esse negationem incommunicabilitatis ad plures naturas sic communes, quæ negatio fundatur in abstractione mentis, eadem autem est talis negatio, siue hæc abstractio fiat per vnum, siue per varios conceptus formales numero distinctos.

XII. Aliter etiam dici posset, quod, licet in abstracto multiplicentur intentiones vniuersalitatis ex multiplicatione conceptuum formalium circa eandem naturam (quomodo dicere solent Dialectici, distinctam numero relationem rationis speciei insurgere in natura humana per distinctam comparisonem eius ad individua factam à Petro, & Paulo, vel ab eodem diuersis temporibus) nihilominus tamen vniuersale in concreto simpliciter non multiplicatur, quia id quod substat tali intentioni vniuersalitatis, formaliter non multiplicatur, sed sumitur ut habens eandem omnino formalem unitatem cum eadem præcisione. Sicut, quamuis plures albedines numero distinctæ inhaerere possent eidem homini, non diceretur plura alba, sed vnum: & paries, quamuis ita ratione visi constituitur seu denominetur à visione, quæ est in oculo, non denominatur plura visa, sed vnum, quamuis pluribus visionibus simul videatur: nam in huiusmodi concretis unitas sumitur ex supposito seu obiecto, seu quod se habet ad modum subiecti. In præsentem autem, natura quæ denominatur vniuersalis, se habet ad modum subiecti respectu intentionis vniuersalitatis, & ideo, quamuis formæ seu conceptus denominantes multiplicentur, vniuersale non multiplicatur, quia omnes versantur circa eandem naturam, eamque præcise secundum eandem unitatem formalem.

SECTIO IV.

Quid sit in natura vniuersali aptitudo ut sit in multis.

I. **R**atio dubitandi satis constat ex dictis duabus sectionibus præcedentibus, & præcipue ex argumentis in sectione 2. propositis: ad illa enim clarius solvenda hæc dubitatio proposita est.

II. *Aptitudo essendi in multis nihil est in natura, ut à parte existit.* Dico ergo primo. Aptitudo naturæ communis ut sit in multis non est aliquid conueniens ipsi naturæ, prout à parte rei existit. Hæc conclusio receptissima est, ut videtur euidenter, præsertim, si supponamus, quod sæpe dictum est, vniuersale non distingui ex natura rei à singularibus, seu inferioribus. Probat ergo, quia à parte rei nihil est, nisi singulare & individuum, & in ipsis singularibus nihil est ab eis ex na-

Franc. Suar. Metaph. Tom. I.

tura rei distinctum: ergo in natura prout à parte rei existit, non potest esse aptitudo vlla ad essendum in multis. Patet consequentia, quia in re individua ut sic, non est talis aptitudo, seu non repugnancia, sed potius repugnancia opposita: natura autem, prout existit in rerum natura individua est, prorsus distincta in re ab ipsis individuis. Dicunt aliqui, licet in natura existente non sit potentia proxima, ut sit in multis, quia ut sic est contracta & determinata ad vnum, esse tamen aptitudinem remotam, quia quantum est ex se, si contractio auferatur, potest communicari multis, sicut materia prima existens sub vna forma, & sub dispositionibus illi accommodatis, non est proxime apta ad alias formas, retinet tamen suam aptitudinem remotam ad illas. Sed exemplum non est ad rem, quia materia & aptitudo eius sublimitatis ad formam, est vna numero & singularis entitas distincta realiter à forma, & dispositionibus, quas nunc habet, quæ potest hanc formam amittere, & aliam recipere, & ideo mirum non est, quod materia existens sub vna forma, retineat aptitudinem radicalem ad recipiendas alias. At vero natura communis ut contracta ad hoc individuum non est aliquid ex natura rei distinctum ab ipso, vel à differentia contrahente: nec fieri potest, ut natura humana, v. g. existens in Petro eadem secundum rem amittat individuationem quam habet in Petro, & acquirat aliam, & ideo ut in re existit, nec proximam, neque remotam habitudinem habet ad existendum in multis, nec simul, nec successiue.

Unde argumentor secundo, quia omnis natura communis ut in re existit in vnoquoque individuo, ita est determinata ad illud, ut non possit eadem secundum rem ad illud determinari: ergo in nullo individuo est indeterminata ad plura individua: opponuntur enim contradictorie seu priuative, esse determinatam ad hoc, & esse indeterminatam ad plura: ergo in nullo individuo habet realem aptitudinem ad essendum in multis, quia hæc aptitudo esse non potest sine indifferentia: ergo absolute, prout in rerum natura existit, non habet illam aptitudinem, quia non existit, nisi prædicto modo determinata in individuis. Dices, non repugnare esse de se indifferentem, determinatam autem per differentiam individualement: verumque ergo poterit habere natura in individuis existens. Respondetur, quidquid sit de vero sensu illius assumptæ propositionis, *Natura est de se indifferens*, de quo statim dicam, tamen ex illa solum colligitur naturam non habere determinationem sine differentia individuali: quod licet ita sit, nihilominus, postquam naturæ adiungitur talis differentia individualis, non potest natura sic contracta manere actu indifferens. Sed ad summum dici potest, quod, si non haberet illam contractionem, esset indifferens: quia tamen de facto nunquam est sine tali contractione, ideo de facto nunquam existit indifferens, neque cum aptitudine ut sit indifferens.

Tertio id declaratur, quia natura vniuersalis non existit in multis, nisi per identitatem cum singulis eorum: sed talis natura identificata vni individuo, non potest eadem secundum rem, & secundum existentiam realem identificari alijs: ergo talis natura, ut in re ipsa individuis communicatur, & in eis existit, non potest habere aptitudinem realem essendi in multis. Maior certa est ex supra dictis, in quibus ostendimus vniuersale non distingui à singularibus ex natura rei. Imò ad efficaciam prædictæ rationis sufficit identitas realis, nam ratione ipsius identitatis, non potest genus iam contractum ad vnam speciem, idem secundum rem, & existentiam realem contrahi ad aliam. In genere igitur, specie, & differentia essentiali euidenter est maior propositio sumpta: quia, cum hæc sint essentialia suis inferioribus, & essentialiter prædicantur de illis, non per modum partis, sed per modum totius, quia pars non prædicatur de toto, necesse est, ut quatenus de illis prædicantur,

M 3

finc

sint in illis per identitatem, quia nihil magis identifi-
catur cum vnaquaque re, quam essentia eius. De
Proprio vero & Accidente hanc quis potest, quia
hæc non videntur esse in suis inferioribus per iden-
tatem, sed per informationem. Sed nos de priori-
bus vniuersalibus præcipue loquimur: nam propriis-
sima vnitas naturæ vniuersalis est respectu infério-
rum, quæ sub illa essentialiter continentur. Tamen
etiam in proprio & Accidente, vt vniuersalia sunt,
verum habet propositio assumpta. Nam Proprium
& Accidentis non habent rationem vniuersalem, vt sunt
formæ quædam physice informantes subiecta sua,
tum quia sub hac ratione considerantur in abstracto,
quomodo non prædicantur de suis subiectis. Tum
etiam, quia etiam hoc modo nullum datur in re ipsa
proprium vel accidens, quod de se vniuersale sit ad
plura subiecta informanda. Et, quamuis secundum
communem rationem alicuius proprii vel accidentis,
v.g. albedinis, vel risibilitatis, possit aliquo modo di-
ci forma vniuersalis respectu talium subiectorum, ta-
men hoc ipsum non conuenit hunc formæ, nisi qua-
tenus communis ratio eius per identitatem existit in
singulis formis indiuiduis informantibus talia sub-
iecta. Et hoc modo talis aptitudo essendi in multis
reducitur ad modum essendi in inferioribus per iden-
tatem. Proprie vero hæc dicuntur vniuersalia, qua-
tenus in cõcreto sumpta, apta sunt prædicari de sub-
iectis suis: & sic etiam sunt in illis per identitatem. No-
ratione formæ accidentalis, sed ratione suppositi. In-
tantum enim vnum de multis & de singulis verè præ-
dicatur, in quantum est idem cum illis: nam propositio
affirmans, hoc esse illud, vt vera sit, requirit iden-
tatem aliquam inter prædicatū & subiectum, quia
necesse est, vt pro eodem supponant, & quod vel ex-
plicitè, vel implicitè idè significent. Sic igitur verum
est, omne vniuersale esse in suis inferioribus per iden-
tatem, quæ erat maior propositio assumpta. Minor
vero satis probata est in præcedente ratione, & ferè
ex terminis patet, quia natura specifica, v.g. prout in
re existit, ita identifiatur cum vnoquoque indiuiduo,
in quo est, vt quatenus in illo est, non possit amittere
identitatem cum illo, & consequenter neque possit, vt
sic habere identitatem realem cum alijs, repugnat
ergo tali naturæ, vt in re habeat aptitudinem ad ef-
fendum in multis per identitatem: ergo cum actus
essendi in multis naturæ vniuersalis sit per identita-
tem, aptitudo realis ad talem actum repugnat repe-
riri in natura à parte rei existente.

V. Tertia ratio adiungi potest, quia si hæc aptitudo
est in natura existente: ergo ipsa etiam aptitudo in re
existit: ergo ipsa etiam aptitudo est singularis & in-
diuidua, nam quicquid in re existit, singulare ac in-
diuiduum est: ergo talis aptitudo erit in aliqua natu-
ra indiuidua, non enim potest esse per se separata, sed
in natura, cum sit proprietas & aptitudo eius: cū au-
tem sit realiter existens & indiuidua, necesse est, vt sit
in natura realiter existente & indiuidua, & consequen-
ter, cum non sit maior ratio de vna natura indiui-
dua, quam de alijs, erit talis aptitudo in omnibus ac
singulis indiuiduis naturis. Hinc autem multa absur-
da sequuntur. Primum, tot esse naturas humanas v-
niuersales, quot sunt naturæ in singulis indiuiduis
contractæ, quia vnaquæque earum est in se vna ha-
bens suam propriam & realem aptitudinem essendi
in multis, distinctam ab aptitudine alterius. Neque
enim fingi potest, quod eadem numero aptitudo ad
essendum in multis sit in omnib. naturis indiuiduis.
Alioqui dicendum etiam esset, eandem numero na-
turam esse contractam ad singula indiuidua, quo ni-
hil potest esse absurdius. Sequela patet, quia aptitudo
non est, nisi in natura: imò nec fingi potest res distin-
cta à natura: ergo, si aptitudo est vna numero in o-
mnibus, natura etiam erit vna numero in omnibus.
Item, vel illa aptitudo dicitur vna numero quali
collectiue, ita vt non sit tota in singulis naturis,

sed in vnaquaque sit aliquid illius aptitudinis, & ex
omnibus resultet vna aptitudo ad plura indiuidua,
& hoc extra propositum est. Quia iuxta illam expli-
cationem in vnaquaque natura indiuidua tantum est
aptitudo essendi in se ipsa, & nulla habet aptitudinem
essendi in multis. Quod si sit sermo de collectione,
sicut tota collectio aptitudinum consideratur per mo-
dum vnius, ita etiam considerari potest tota colle-
ctio naturarum: illa verò, vt sic, id est, vt vna colle-
ctiue, non est in multis, quia tota collectio non est in
singulis naturis indiuiduis, sed in aggregato omnium:
hæc ergo vnitas collectionis impertinens est ad ra-
tionem vniuersalem, quod ita debet esse in multis, vt
totum sit in singulis eorum: vel illa aptitudo est in se
vna simpliciter, & est tota in singulis, & in omnibus
indiuiduis, & sic erit idem dicendum de ipsa natura
propter eandem rationem: & quia non est maius in-
conueniens, hoc admittere in natura ipsa, quam in
illa aptitudine. Quod autem vtrumque absurdissi-
mum sit, patet, cum quia hoc multo maius est, quam
ponere vnum accides numero simul in diuersis sub-
iectis, tum etiam, quia terminis inuoluitur repugna-
tia, cum dicitur, eandem numero naturam contrahi
ad plura indiuidua, quia si est eadem numero, ergo
vna numero & indiuidua: ergo incommunicabilis
multis indiuiduis. Rursus sequitur, in vnoquoque in-
diuiduo esse aliquam intrinsecam realem aptitudinem
ad differentiam indiuidualem alterius indiuidui: hoc
autem impossibile est, quia ad id, quod omnino re-
pugnat, non potest esse realis aptitudo, sed omnino
repugnat, vt aliquid quod in me essentialiter & rea-
liter est, contrahatur, & indiuiduetur per differen-
tiam indiuidualem alterius hominis: ergo non po-
test ad hoc esse in me realis aptitudo.

VI. Dico secundò: Aptitudo ad existendum in multis
non est aliqua proprietas realis conueniens naturæ
communi secundum se ante operationem intelle-
ctus. Hæc assertio probari potest eidem fere rationi-
bus, quibus paulo antea ostendimus, naturam secun-
dum se non habere vnitatem præcisionis, nisi per in-
tellectum: hæc enim duo sese consequuntur. Nam
si natura vt actu existens, non est realiter apta esse in
multis, ideo est, quia non existit, nisi contracta & de-
terminata ad hoc vel illud indiuiduum: ergo talis ap-
titudo ad essendum in pluribus, non potest conue-
nire, nisi naturæ vt præcisæ ab omni contractione.
ergo, si natura non habet hanc præcisionem ex se, sed
per intellectum, neque etiam poterit secundum se ha-
bere hanc aptitudinem ante omnem intellectum. Se-
cundò, quia si hæc aptitudo conuenit naturæ secun-
dum se ante omnem intellectum, aut conuenit natu-
ræ existendi, aut non existenti: non quidem naturæ
existenti vt ostensum est, quia non existit nisi effecta
indiuidua per identitatem: neque etiam conuenire po-
test naturæ non existenti, quia, vt natura non existens
possit concipi, vt habens hanc aptitudinem, debet sal-
tem concipi vt possibilis, quia posse esse in multis, in-
trinsecè includit & supponit posse esse: ostensum est
autem, naturam vt possibilem tam esse indiuiduam,
quam naturam vt existentem: non ergo magis po-
test esse in natura vt possibili, quam vt existente.

VII. Tercio: nam inquiri, quid sit hæc aptitudo. Re-
spondent esse modum quandam positium conue-
nientem naturæ secundum se, in quo fundatur non
repugnancia naturæ, vt sit in multis: cum tamen mo-
dum non esse actualem, sed potentialem, id est, esse
talem, vt non possit conuenire naturæ actu existenti,
sed tantum in potentia, seu obiectiue existenti. Quo
etiam fit, vt talis modus non sit omnino inseparabi-
lis à natura: sed potius separabilis, quia natura actu
existens non habet aliam aptitudinem, neque talem
essendi modum. Sicut (inquiunt) modus essendi,
quem habet res in suis causis, modus realis est, con-
ueniens rebus, quamdiu non existunt, qui definit il-
lis conuenire, quam primum producuntur, quia iam
non

VI.
Aptitudo
ad existen-
dum in mul-
tis, non con-
uenit natu-
ræ communi
secundum
se ante vni-
tellectum

VII

non in causis, sed extra causas esse dicuntur. Sed hæc mihi non probantur: non enim satis concipio modum realem, & positivum, & quod impossibile sit illum existere in rerum natura. Nam eo modo, quo aliquid positivum reale dicitur, clauditur sub latitudine entis realis: ens autem reale non est, nisi in ordine ad actum essendi: ergo, cui omnino repugnat actus essendi, non potest sub latitudine entis realis comprehendere: ergo nec potest esse res, nec modus realis positivus. Quod si non est modus realis, erit modus rationis, & consequenter non conveniet naturæ ante intellectum. Præterea hic etiam videtur argumentum supra factum, quod prædicata contingencia non conveniunt naturæ secundum se, sed ratione alicuius additi, status ve, quem in re habet, aut intellectu: si ergo hæc aptitudo illi ex se convenit, & non ratione alicuius status, conveniet etiam illi per se, & non contingenter: ergo conveniet illi inseparabiliter, quod ipsi merito negant, quia in individuis ei non convenit.

VIII. Deinde de illa aptitudine quæ concipienda dicitur ut modus quidam potentialis realis, inquiram etiam, an sit concipienda ut vna numero, vel ut vna tantum specie, & multiplicabilis numero. Hoc posterius dici non potest, quia oportet concipere illam, ut multiplicabilem in individuis, quod repugnat. Primum etiam vix potest mente concipi, quomodo enim vna numero aptitudo realis potest concipi in ordine ad plures differentias individuales distinctas, cum reuera nulla sit quæ eadem numero possit simul, vel successively in illis omnibus contrahi? Quod si dicatur illa non esse vna numero simpliciter, sed secundum quid, scilicet unitate numerica communi, iam ostensum est, talem unitatem nullam intelligi posse, nisi per rationem. Denique vel illa aptitudo intrinsece consequitur unitatem formalem naturæ specificæ, vel ab extrinseco ei advenit. Si primum dicatur, sequitur, non magis esse posse vnam numero, quam sit ipsa unitas formalis, quam ostendimus non esse vnam numero cum sit multiplicabilis numero. Sequitur etiam aptitudinem illam reperiri, ubicumque unitas formalis reperitur, quod est falsum: alioqui reperiretur in individuis. Si vero dicatur secundum, assignandum erit, unde, vel ex quo principio, seu causa accidat hæc aptitudo naturæ habenti talem rationem formalem: declarandum subinde erit, in quo statu, vel sub qua conditione, quæ se teneat ex parte ipsius naturæ, & non ex parte intellectus fingenda aut concipienda sit illa natura, quæ est veluti adæquatum subiectum illius aptitudinis, & plane intelligitur neutrum horum posse declarari, nisi in ordine ad abstractionem & separationem, quæ mente fit: quia hæc seclusa, nulla est natura communis ex natura rei distincta ab individuis, siue in statu actualis existentie, siue in statu potentiali, aut in esse essentie seu possibili, ut sepe declaratum est.

IX. Exemplum autem illud de modo potentiali, quæ dicitur res habere in causa antequam existat, nihil iuvat prædictam sententiam. Primum, quia modus ille quatenus realis dicitur, vel existimatur, est aliquando in rerum natura, scilicet quamdiu res in causa esse dicitur. Deinde, quia etiam ille modus, vel non definit esse, quando res producit extra causas suas, vel quæ ex parte definit esse non est modus positivus, sed potius privativus, quando enim dicitur res habere esse tantum in causis, prius quam existat, duo dicuntur, primum est, quod in causa est virtus addendum esse tali rei, quæ virtus quasi per denominationem extrinsecam denominat effectum esse. non simpliciter, sed in causa, & quantum ad hoc non amittitur tale esse in causa, etiam si res in se & extra causam producat, quia virtus causæ integra manet. Aliud, quod indicatur, cum dicitur res habere esse in causa, est in se nondum existente, & hoc est, quod a-

mittitur, quando in se producit, hoc autem non est positivum, sed privativum, ut constat. Dices, ultra hæc esse ex parte effectus modum quendam potentialem, quo possibilis dicitur, qui modus admittitur, ex quo incipit existere. Respondetur, hunc non esse modum positivum ex parte effectus distinctum à prædictis, quia, ut dicitur inferius tractando de essentia & existentia, aptitudo obiectiva rerum possibilem ad existendum, non est ex parte illarum, nisi non repugnantia quadam, & ex parte causæ denotat potentiam ad illas producendas. Quamquam, quod ad præsens attinet, licet daremus illam aptitudinem esse modum positivum, dicendum consequenter esset, cum res producit, non amittere illam aptitudinem quoad positivum, sed solum quoad carentiam sui actus: nam res, quando existit, non est minus apta ad existendum, quam antea: sed solum habet actum existendi, quem antea non habebat: neque est verisimile, quod amittat modum positivum realem, per hoc præcisè quod actu incipit existere.

Dico tertio: Aptitudo naturæ communis ut sit in multis solum est indifferentia quadam seu non repugnantia, quæ fundamentum habet in ipsa natura secundum se, actu vero non convenit illi nisi prout subest abstractioni intellectus. Hæc assertio communis est: in eaque videntur convenire auctores citati, maxime Caietanus, & alii Thomistæ. Prius vero declaranda est, deinde probanda. Duobus enim modis intelligi potest, hanc indifferentiam convenire naturæ secundum se. Primum, quod ipsa non repugnantia per se conveniat naturæ ex vi suæ unitatis formalis. Et hic sensus est falsus: alias non repugnantia seu indifferentia (quod idem est) esset inseparabilis à natura, & consequenter natura, ut in re existens haberet illam non repugnantiam, quod est aperte falsum, nam ut est in re, est ita intrinsece, & per identitatem individua effecta, ut illi repugnet esse in multis. Alio modo potest intelligi merè negativè, scilicet quod natura ex vi unitatis suæ formalis præcisè sumptæ non habet repugnantiam, ut sit in multis. Et hic sensus est verus. Ex quo facile patet conclusio, quoad utrâque partem: nam in primis fundatur talis non repugnantia sic explicata in ipsamet unitate formali, quæ ex se individua non est, & hoc modo dici potest natura, etiam in re existens habere hanc non repugnantiam: quia etiam in re ipsa non est incommunicabilis ex vi unitatis formalis suæ, sed ex vi unitatis individualis: quamquam enim tota natura, & unitas formalis quæ est in individuo, incommunicabilis sit, eique repugnet esse in multis, nihilominus id non habet ex vi unitatis formalis naturæ, sed ex individuatione.

Et hinc confirmatur altera pars, scilicet hæc aptitudinem ad essendum in multis et per non repugnantiam explicatam, non convenire naturæ communi prout existentia partem, quatenus ad rationem universalem necessaria est. Quia, ut natura sit universalis, non satis est, ut ex se non habeat determinationem ad unum, si aliunde, saltim ex adiuncta differentia individuali, illam habet, sed, requiritur ut absolute & simpliciter sit indifferens: sed prout existit à parte rei non est ita indifferens, sed potius est simpliciter determinata ad unum ubicumque existit: ergo natura prout in re existit, non habet indifferentiam seu non repugnantiam. Confirmatur, & declaratur, quia repugnantia essendi in multis convenit naturæ existenti ratione individualis differentie: ergo naturam esse aptam ad existendum in multis per non repugnantiam, nihil aliud est, quam esse aptam ad existendum in multis per abstractionem, seu præcisionem ab omni differentia individuali: hæc autem præcisio & abstractio non convenit naturæ ut existenti à parte rei, neque etiam convenit illi in aliquo statu, qui omnem intellectus considerationem antecedit: quia nullus est huiusmodi status, in quo natura secundum se abstrahat ab individuis, vel existentibus, vel possibilibus, ut supra

declaratum est: ergo. Tandem confirmatur à suffi-
ciente partium enumeratione, quia hæc aptitudo, vel
repugnantia non conuenit naturæ existenti secun-
dum se ante omnem actum intellectus, ergo solum
potest illi conuenire ut subest conceptioni intelle-
ctus. Præsertim, quia declaratum iam est, hanc non
repugnantiam, vel indifferentiam consistere aut o-
riri ex separatione omnium differentiarum inferio-
rum, seu indiuidualium, hæc autem separatio nullo
modo antecedit ipsam naturam, neque in re existente,
neque sumpta in aliquo statu possibilitatis, sed solum
prout est obiectiue in intellectu: ergo.

XII.
Obiectio.

Sed inhabitabit aliquis, quia, quod plura indiuidua
possint sub eadem specie multiplicari, non prouenit
ab intellectu, sed in ipsa rei natura fundatum est: er-
go & aptitudo essendi in multis conuenit naturæ ex
se, & non ab intellectu. Pater consequentia, quia hæc
duo, vel sunt idem, vel in re ipsa se mutuo consequu-
tur, scilicet, indiuidua posse sub eadem specie mul-
tiplicari, & naturam specificam posse illis commu-
nicari. Antecedens autem patet, tum quia indiuidua
esse multiplicabilia sub eadem specie, non est aliquid
per rationem constitutum, sed in rebus ipsis inuentum,
tum etiam à contrario, quia si natura angelica (ut
multi volunt) non est multiplicabilis numero, id pro-
uenit ex aliqua reali, & intrinseca proprietate eius,
quod in diuina natura certissimum est: ergo econ-
uerso, quod natura humana sit multiplicabilis nu-
mero est realis proprietas eius, & non aliquid ratio-
ne excogitatum. Respondetur hoc argumentum
confirmare conclusionem, & concludere aptitudi-
nem essendi in multis, fundamentaliter & remote
esse in rebus ipsis, non autem proximè prout dicit in-
differentiam, & indeterminatam naturam commu-
nem ad vnum. Hæc autem aptitudo remota & pro-
xima non in eo sensu à nobis usurpatur, quo aliqui
(ut supra dicebam) asserunt, aptitudinem, vel poten-
tiam sub vno actu esse remotam ad alios, & naturam
in re existentem habere hanc aptitudinem, id enim
fatis est à nobis improbatum. Sed fundamentum re-
motum huius aptitudinis voco naturalem condi-
tionem seu proprietatem talis naturæ, ratione cuius
non repugnat illi multiplicatio indiuiduorum
intra eandem speciem: hæc autem proprietas non est
aliqua aptitudo naturæ communis ut sic, quæ intel-
ligatur quasi potentia quædam actuabilis per plures
differentias, sed est solum talis perfectio & limitatio
huiusmodi naturæ. Vnde hæc proprietas, quæ fun-
dat hanc indifferentiam seu non repugnantiam, non
solum in natura communi & præcise intelligi potest,
sed etiam in ipsis particularibus seu indiuiduis, ut
talita sunt. Ut verbi gratia, in specie humana vnum-
quodque indiuiduum talis conditionis est, ut illi non
repugnet habere aliud simile in specie, & vtrique seu
omnibus indiuiduis illius speciei commune est, ut
eis non repugnet habere alia similia tantum secun-
dum aliquod genus, & non in specie, quod eis pro-
uenit, vel ex eo quod materialia sunt, vel ex eo, quod
sunt substantiæ finitæ, quibus non repugnat ut inter
se habeant similitudinem, vel conuenientiam vni-
uocam. Sic ergo recte intelligitur, & hanc aptitudi-
nem essendi in multis habere fundamentum in re-
bus ipsis, & tale fundamentum non esse positum
aliquam aptitudinem in re ipsa communem & in-
differentem, sed limitationem, seu conditionem ta-
lium rerum, quæ nihil in sua entitate includunt ra-
tione cuius eis repugnet habere alias res sibi similes
in perfectione, vel æquales. Ac denique intelligitur
hoc fundamentum indifferentiæ, seu non repugnan-
tiæ non esse fingendum solum in natura communi
secundum se, sed in ipsismet indiuiduis, & singulari-
bus rebus, quia, licet in vnoquoque indiuiduo na-
tura sit determinata ad illud tantum, nihilominus
ita est in illo, ut ex vi eius non repugnet esse in alio si-
mili, seu potius similem naturam esse in alio indiui-

Indiuidua
plura quare
esse possint
sub una spe-
cie, non sub
aliâ.

duo: & hoc solum est fundamentum sufficiens eius
indifferentiæ, & aptitudinis essendi in multis, quæ est
in communi natura ut abstracta per intellectum, &
non est indeterminatio aliqua, quam natura ipsa ex
se, vel in indiuiduis habeat.

Ad obiectionem ergo in forma concedo antee-
dens, scilicet res aliquas indiuiduas posse similes in
specie multiplicari, esse fundatum in rebus ipsis, &
non in operatione intellectus: distinguo autem con-
sequens, scilicet aptitudinem essendi in multis con-
uenire naturæ ex se. Potest enim intelligi de aptitu-
dine proximæ, id est, quæ à nobis concipitur per mo-
dum cuiusdam capacitatis præcisæ ab omnibus dif-
ferentiis contrahentibus, & actuabilis per illas, & hoc
sensu negatur consequentia: quia ut indiuidua pos-
sint in re multiplicari in eadem specie, non est neces-
saria talis capacitas, quæ in re ipsa præcedat in natu-
ra, sed sufficit, ut in indiuiduis nulla sit proprietas
ratione cuius eis repugnet habere alia similia. Si au-
tem consequens illud intelligatur de fundamento
remoto in prædicto sensu, sic conceditur consequen-
tia: non est tamen contra ea quæ diximus, ut constat.
Vnde, quod dicitur in probatione consequentiæ,
nempe, hæc duo idem esse, indiuidua posse multipli-
cari in eadem specie, & naturam specificam posse illis
communicari, æquiuocum etiam est. Nam in multi-
plicatione indiuiduorum eiusdem speciei non est in
re alia communicatio naturæ, quam assimilatio, &
conuenientia quædam inter ipsa indiuidua, vnde
neque est in natura communi secundum se alia apti-
tudo ut communicetur multis, quam sit in ipsis in-
diuiduis non repugnantia habendi alia similia. Si er-
go per communicationem naturæ specificæ nihil aliud
intelligatur, conceditur totum, & nihil infertur
contra dicta. Si autem (ut magis verba sonant) natu-
ram posse multiplicari multis, intelligatur per modum
superioris aptitudinis cuiusdam naturæ communis:
quæ, cum vna sit, concipitur tanquam sese diffun-
dens, & communicans multis, hoc est optis rationis,
& modus intelligendi noster, nam in re nihil huius-
modi antecedit, neque necessarium est ad multipli-
cationem indiuiduorum inter se similem.

XIII.
Responsio.

S E C T I O V.

An unitas vniuersalis consurgat ex operatione in-
tellectus. Et quomodo difficultatibus in contra-
rium positis satisfaciendum sit.

I. **E**x dictis omnibus facile colligitur vera
resolutio de unitate vniuersali, & ar-
gumentorum responsio, quæ in sectio-
ne secunda posita fuit.

II. Dicendum itaque est unitatem vni-
uersalem per intellectus functionem insurgere, sum-
pro ex ipsis rebus singularibus fundamento seu oc-
casionem. Atque ita esse quandam unitatem rationis,
conuenientem naturis, prout obiciuntur menti, &
per denominationem inde insurgentem. Hanc ex-
istimo esse sententiam Aristot. locis citatis, qui hac
ratione dixit i. de anima, text. 8. Vniuersale aut nihil esse,
aut posterius esse, id est, post intellectus operationem,
ut ibi D. Thom. Albertus Magnus, & omnes alii in-
telligunt, & propterea dixit ibi Comment. intellectum esse per
facere in rebus vniuersalitatem. Et 12. Metaphys. comm.
4. ait, vniuersalia apud Aristotelem esse collecta ex parti-
cularibus in intellectu, qui accipit inter ea consimilitudinem,
& facit ea vnam intentionem, & comm. 27. ait, vniuer-
salia non habere esse extra animam, & comm. 28. ait, De
particulari non fit demonstratio, quamvis illud tantum sit
res in rei veritate. Eadem est sententia D. Thom. de
ente & essen. cap. 4. & aliis locis supra cit. qui citat
Auicem. 5. Metaph. cap. 1. Conueniunt etiam in hoc
omnes Thomistæ, Capr. Caiet. Soncin. & alii supra
citati. Idem tenet Durand. in 1. dist. 3. quæst. 5. & in 2.
dist. 6.

distinç. 3. quæst. 7. Aegid. in 1. quæst. 2. Prolog. & d. 19. p. 1. & Scotus posset in eandem sententiam trahi, nã verba eius non repugnant: cum dicat solum esse in rebus vniuersale in potentia, non in actu: & ita videntur eum exponere discipuli eius, vt latè refert & tractat Fonseca dicto cap. 28. quæst. 5. sect. 2. sed non est quod in eo immoremur, nostra enim non multum refert quid Scotus senserit, præsertim, cum verba eius valde sint æquiuoca. Et pro hac sententia citatur Damas. lib. 3. de fide, cap. 11. vbi ait, naturam, aut sola cogitatione contemplari, aut in omnibus eiusdem speciei hypostasibus, quas coniungit: aut in vno individuo tantum. Vbi per naturam sola cogitatione contemplatam, intelligit naturam vt vniuersalem: quomodo ait, nõ existere, sed cogitari tantum; in indiuiduis autem dixit existere, vel in omnibus secundum totam latitudinem suam specificam, vt realiter existentem, vel in vno tantum.

III. Ratione probatur, quia vnitas & aptitudo essendi in multis, quatenus ad rationem vniuersalem necessaria sunt, non conueniunt realiter naturæ ipsi, sed per intellectum: ergo & vniuersalitas, eodem modo conuenit. Confirmatur ac declaratur, quia, si natura habet ante intellectum vniuersalitatē: ergo vel in indiuiduis, vel in se: non in indiuiduis, quia, nec vt in vno tantum, cum in illo sit indiuidua & determinata ad vnum, neque in multis seu omnibus simul: tum quia natura potest esse vniuersalis, etiam si in vno tantum indiuiduo reperitur, tum etiã, quia nulla proprietas realis conuenit naturæ vt existenti in multis indiuiduis, quæ non conuenit ei in singulis, vel in aliquo eorum præter ipsam multitudinem indiuiduationum, seu singularitatem, in qua vniuersalitas nõ consistit, vt per se constat. Neque etiam potest vniuersalitas conuenire naturæ in se præcindendo ab indiuiduis, nisi per intellectum, quia, si talis natura sumatur vt existens in re ipsa, non præcindit ex natura rei ab indiuiduis, cum ab eis ex natura rei non distinguatur, vt ostensum est; si autem natura in se non est existens concipi non potest quis vel qualis sit ille status eius, nisi illum habeat obiectiue in intellectu, quia realiter illum non habet, nec habere potest, neque etiam secundum esse essentia, seu possibile distinguitur ex natura rei ab indiuiduis in eodem statu consideratis, vt sæpe dictum est. Tandem si esse vniuersalem conuenit naturæ realiter, aut conuenit per se, aut ex accidente: neutrum dici potest: ergo non conuenit realiter: ergo per rationem tantum. Minor quoad primam partem patet, quia, si per se conueniret homini esse vniuersalem, conueniret etiam omnib. indiuiduis: nam quidquid per se primò vel secundò conuenit superiori, conuenit etiam inferiori; & quia nulla proprietas potest adiungi naturæ superiori ratione inferioris, quæ repugnet essentia, vel proprietatibus per se conuenientibus ei, cum neque hæc possint ab illa separari, neque cum proprietatibus repugnantibus simul manere. Quoad posteriorem autem partē probatur minor, quia, si vniuersalitas realiter conuenit & contingenter seu accidentaliter, erit accidens aliquod naturæ: ergo, si est accidens reale, conueniet illi ratione alicuius singularis, vt supra de vnitatē, & de aptitudine essendi in multis argumentabamur. Item conueniet illi hoc accidens per aliquam actionem extrinseci agentis, vel per carentiam actionis, si fingatur esse accidens priuatiuum: omnis autem huiusmodi actio respicit per se indiuidua. Denique, nec fingi nec explicari potest quale sit hoc accidens reale, est ergo rationis & per rationem.

IV. Ad fundamenta contraria, posita in secunda sectione, iam declaratum est, quomodo natura in re sit communicabilis multis, non per aliquam aptitudinem, seu indifferentiam, quæ ipsi naturæ secundum se conueniat, sed solum per non repugnantiam ipsarum rerum singularium, vt habere possint alia

sibi similia, quæ non repugnantia non satis est ad rationem vniuersalem, vt declaratum est. Vnde ad primum negatur illa consequentia, natura humana non est de se incommunicabilis: ergo de se est communicabilis, nam in rigore est à negatiua ad affirmatiuam ex parte illius modi seu termini, de se: & fieri potest, vt neutrum illorum de se ei conueniant, quamuis in re semper alterum eorum inest. Quod si non in eo rigore sumatur particula illa de se, vt scilicet idem sit, quod per se & ab intrinseco, sed solum, vt idem significet, natura de se, quod natura ex ratione formalis sua, & præcisa ab omni differentia inferiori, sic concedi potest consequentia, potius ratione materiz, quàm ratione formæ. Potest enim dici natura communicabilis de se in sensu superius explicato, quia non repugnat illi habere plura indiuidua inter se similia in essentia & natura, neque vni indiuiduo repugnat habere aliud sibi simile, quæ tamen non repugnantia non sufficit ad rationem vniuersalem, vt dictum est. Atque eadem responsio accommodanda est ad secundum argumentum: in ipsa enim natura reali nulla est aptitudo positiua, & reales ad plures differentias indiuiduales, sed solum est non repugnantia in ipsis etiam indiuiduis, vt habere possint alia sibi similia. Et inde prouenit, & quod natura dicatur communicabilis seu apta vt sit in multis, & quod talis natura non possit adæquatè contrahi per vnā differentiam indiuidualem, vt satis expositum est. Ad tertium responderetur, omnia illa attributa dicere aliquo modo ordinem ad intellectum: fundantur autem in rebus ipsis, non quatenus in ipsis natura habet aliquam vniuersalitatē, sed quatenus in ipsis indiuiduis est conuenientia & similitudo in essentia, & proprietatibus eius, & in intrinseca connexione, quam inter se habent essentia & proprietates, ratione cuius abstrahuntur conceptus communes obiectiui, ex quibus fiunt vniuersales prædicationes, necessariæ ac perpetuæ veritatis, prout à tempore abstrahuntur. Et hoc modo dicitur esse scientia de vniuersalibus, & non de singularibus, non quia sit de nominibus, & non de singularibus, sed quia est de conceptibus obiectiuis communibus, qui, licet in re ipsa nõ distinguantur à singularibus, distinguuntur tamen ratione, & hoc satis est ad omnes locutiones prædictas. Quod non satis adterunt Nominales, & ideo aliter loquuti sunt, quamuis in re non multum à nobis differant, vt diximus. Per quod responsum est ad vltimam confirmationem. Ad alia fundamenta nihil respondendum superest, nam ex dictis satisfactum est omnibus.

SECTIO VI.

Per quam operationem intellectus fiat res vniuersales.

Hæc quæstio sub aliis verbis tractari solet in principio Dialecticæ, scilicet an vniuersale fiat per abstractionem, vel per cõparationem intellectus. Tractari etiam solet, ac magis propriè in 3. de Anima explicando obiectum intellectus, quod vniuersale esse dicitur. Quoniam verò dictum à nobis est, vnitatem vniuersalem per opus intellectus resultare, prætermittere nõ possumus, quin declaremus, quod, & quale sit hoc opus intellectus. Oportet autem breuiter distinguere duplicem intellectum, agentem, & possibilem: illius munus est efficere species intelligibiles: huius operari, & intelligere per illas: habet autē duplicē operationē (prætermittis aliis, quæ ad præsens institutum non spectant) vna vocatur directa, qua directè tendit in rem, quā species intelligibilis repræsentat, & ad quam ducit intellectum per se ac simpliciter. Alia vocatur reflexa, qua intellectus reuol-

reuelatur supra priorem cognitionem, vel supra obiectum eius, secundum eas condiciones, vel denominationes, quas ex cognitione accipit.

Tres proponuntur opiniones.

II. **T**Resigitur in hac re possunt esse opiniones: prima est, vniuersale fieri per operationem intellectus agentis, quæ antecedit omnem operationem intellectus possibilis, & consistit in productione speciei intelligibilis representantis naturam præcisam, & abstractam ab omnibus indiuiduis, quæ proinde dici solet abstractio naturæ communis facta virtute intellectus agentis. Ita significat D. Thom. 1. p. q. 85. articulo 1. in corpore & ad 4. & articulo 3. ad 4. 7. Metaphysicæ lectio. 13. de ente & essent. cap. 4. & Com. 2. de anima comm. 10. dicens, intellectum moueri ad ultimam perfectionem à rebus vniuersalibus, scilicet, representatis in speciebus intelligibilibus. Et ideo 3. de anima text. 8. dicit, si vniuersalia essent extra animam, frustra fore intellectum agentem. Eand. 3. Metaphysicæ quæst. 2. articulo 2. 7. Metaphysicæ quæst. 16. articulo 1. Fonseca 5. Metaphysicæ c. 28. quæst. 5. & 6. Soto in Log. q. 3. vniuersalium. Quæ sententia supponit in primis, intellectum possibilem directè, & ex vi speciei quam recipit ab intellectu agente, non cognoscere singularia materialia, sed tantum naturas communes. Ex quo infert, speciem productam ab intellectu agente tantum representare directè naturam communem præcisam ab omnibus indiuiduis, & consequenter esse vniuersalem in representando. Ex quo tandem fit, naturam sic representatam, obiectiuè, & denominatione extrinseca fieri vniuersalem per huiusmodi abstractionem: nam, si contractione fit singularis & indiuidua, abstractione fiet vniuersalis & communis. Et confirmatur, quia vniuersale est obiectum intellectus agentis, & possibilis, illius ut potentia actiua, huius ut passiva seu receptiua: ergo fit per actionem intellectus agentis, antecedit verò operationem intellectus possibilis: nam de ratione potentia actiua est, ut faciat obiectum suum: potentia verò passiva supponit illud: ab eo enim pati solet.

III. Secunda opinio est, vniuersale non fieri ab intellectu agente, sed à passibili per operationem directam, qua cognoscit naturam communem secundum suam præcisam rationem formalem, & essentiam, nihil de inferioribus, rationibus, vel de indiuiduis considerando, neque etiam formaliter, & quasi in actu signato considerando communitatem ipsius naturæ, sed solum essentiam, quæ communis est. Hanc sententiam quoad priorem partem negantem, in qua differt à præcedente, nec essario docere debent, qui tenent intellectum possibilem cognoscere directè singularia etiam materialia. Nam iuxta illam opinionem consequenter dicendum est, intellectum agentem per se loquendo efficere speciem singularem, non solum in essendo, sed etiam in representando rem indiuiduam & singularem: quia non posset eam intellectus primò & directè cognoscere, nisi reciperet speciem propriè & in particulari representantem illam. Quo fit, ut iuxta hanc sententiam intellectus agens non abstrahat vniuersale à singularibus, solūque dicatur abstrahere speciem intelligibile à phantasmate, quia separat illam à conditionibus materiæ, quantum ad esse reale illius, non vero quantum ad obiectum quod representat: producit enim speciem spiritualement, & immaterialem in entitate sua, representantem eandem numero rem indiuiduam, quam representat phantasma: non enim repugnat, materiale indiuiduum per immaterialem formam, seu qualitatem intentionaliter representari. Et in vniuersalitate generis potest hoc confirmari in omni sententia, quia, licet demus intellectum agentem abstrahere illo modo naturam specificam ab indiuiduis, non tamen necesse est, quod abstrahat naturam genericam ab speciebus: quia certum est, intellectum

possibilem posse directè & immediatè ferri ad cognoscendam specificam naturam, & intellectum agentem posse efficere speciem intelligibilem, quæ in representatione sua non abstrahat à differentia specifica, quidquid sit de indiuiduali: ergo tunc non fiet vniuersale, quod est genus, per abstractionem intellectus agentis.

IV. Altera vero pars affirmatiua opinionis, scilicet hoc vniuersale sufficienter fieri per abstractionem intellectus possibilis, sumi potest ex D. Thom. 1. p. q. 16. articulo 3. ad 2. & opusc. 42. cap. 5. in fine, ubi assertit illud Comm. 1. de anima text. 8. Intellectus facit vniuersalitatem in rebus: quod licet possit existimari dictum de intellectu agente, tamen à fortiori verum erit de intellectu possibili, de quo Auerroes loquitur, nam tractat de intellectu deiciente, & demonstrante. Denique authores citati in præceden. opinione, quamuis doceant, primam vniuersalitatem fieri ab intellectu agente, non tamè possunt consequenter negare, quin hæc operatio intellectus possibilis sufficiat ad similem, vel perfectiorem vniuersalitatem. Et ita D. Thom. aliis locis citatis indifferenter loquitur de intellectu abstrahente, siue agente siue possibili. Expressius verò de solo intellectu possibili hoc docet Durand. in 1. d. 3. q. 5. n. 27. & in 2. d. 3. q. 7. n. 12. Et à fortiori potest rationibus primæ sententiæ probari, quia conceptus, seu species expressa intellectus possibilis formaliter representat, quam species impressa: ergo, si intellectus præcisè & abstractè contemplatur hominem, homo ut in eo conceptu representatus, erit vniuersalis obiectiuè, multo melius, quam si representaretur in specie impressa, quia habet esse obiectiuum magis actuale, & magis proprium, secundum illud esse est vniuersale. Et confirmatur primo, nam homo fit singularis per differentias indiuiduantes: ergo hoc ipso, quod ab illis omnibus præscindit per actuale conceptum abstractum, fit vniuersalis. Confirmatur secundo, quia si homo ita in re existeret, sicut illi conceptui obicitur, esset vniuersale in essendo, quale Platoni tribuitur: ergo etiam nunc est vniuersale per denominationem ab intellectu. Confirmatur tertio, nam si intellectus reflectatur supra hominem sic conceptum considerans conditionem seu quali statum eius, cognoscit illum non esse aliquid singulare, sed esse quid commune omnibus singularibus in qua conceptione non fallitur intellectus, ut constat, neque etiam tribuit homini sic concepto aliquid nouum, sed concepit, quod in illo præerat: ergo ante hanc reflexionem iam homo erat vniuersalis per priorem conceptionem directam. Et ad hoc etiam deferuire potest ratio adducta pro superiori sententia, quod operatio intellectus supponit obiectum: est enim hoc verum de obiecto, quod per operationem cognoscitur, non verò de conditione, quæ in obiecto resultat, quatenus cognitum est, quando illa conditio per talem actum non cognoscitur, quia, cum talis conditio resultet ex actu, comparatur ad potentiam potius ut actiuam, quam ut passiuam, ita verò est in præsentem: nam vniuersalitas, quæ quodammodo inesse dicitur, vel conuenire naturæ abstractè cognitæ, est quædam conditio, vel denominatio resultans ex tali actu, & modo cognoscendi, quæ tamen non cognoscitur per illum actum, sed solum ipsa natura quæ vniuersalis denominatur, & ideo non est necesse vniuersalitatè illius obiecti supponi ante illam actionem. At vero, quando postea intellectus reflectitur, & contemplatur illammet conditionem seu statum naturæ abstractæ, iam illa est obiectum cognitum per talem actum: supponitur ergo illi actui, & tamen illa conditio nihil aliud est, quam vniuersalitas naturæ: ergo vniuersalitas supponitur ante hanc noticiam reflexiuam, seu (quod idem est) comparatiuam: fit autem per abstractionem, seu (quod idem est) per cognitionem directam ac præcisam naturæ vniuersalis.

Tertia

Tertia sententia est, vniuersale fieri per notitiam comparatiuam, qua intellectus possibilis, postquam naturam præcisè & abstractè apprehendit, confert illam sic conceptam cum rebus in quibus existit, & intelligit illam vt vnum quid aptum vt sit in multis inferioribus, & de illis prædicetur. Itaque iuxta sententiam hanc natura in singularibus existens vniuersalitatem habet solum in potentia remota, quia non est communis, vel positue tanquam aliquid vere vnum existens in multis, vel etiam negatiue, tanquam aliquid nulli rei singulari proprium. Sed est tantum in illa quædam similitudo & conuenientia plurium rerum inter se, quæ præbet occasionem, & fundamentum remotum vniuersalitati. Natura vero abstractè cognita dici potest vniuersalis in potentia proxima, quia iam est communis negatiue, quia concipitur secundum se, & non vt propria alicuius indiuidui, nondum tamen censetur esse actu vniuersalis, quia nondum concipitur vt habens æquitudinem, & relationem ad multa in quibus sit quæ relationem accipit per notitiam comparatiuam, & ideo per illam dicitur vltimo constitui vniuersale in actu. Quod vltius probatur, quia vniuersalitas non est res aliqua habens veram existentiam, sed est tantum ens, seu relatio rationis: ergo tantum habet esse obiectiue in intellectu: ergo tantum est, quando actu fit ab intellectu, nam tunc solum est obiectiue in intellectu: ergo tantum est per notitiam comparatiuam: quia per eam solum fit, seu excogitatur ab intellectu. Confirmatur, nam vniuersale vt vniuersale, relatum est, vt patet, tum ex eius definitione, per suum enim correlatiuum definitur, scilicet *Est vnum in multis, & de multis*, tum ex suis speciebus, vt sunt genus, species, differentia, &c. hæc enim relatiue dicuntur, vt constat ex definitionibus à Porphyrio datis in prædicabilibus: relatiua autem sunt simul natura & cognitione: ergo vniuersale in actu non est eo modo quo esse potest, scilicet obiectiue in intellectu, donec eius correlatiuum eodem modo sit: non potest autem esse illo modo, donec vnum ad alterum conferatur, quod fit solum per dictam cõparatiuam notitiam: ergo. Et huic opinioni fauet D. Thom. qui vbiq; docet, relationes rationis tantum esse in apprehensione rationis conferentis vnum alteri, vt 1. p. qu. 2. & art. 1. in corp. & ad 4. & quæst. 7. de potent. art. 1. & significat 4. Metaph. lect. 4. & 1. lib. de interpr. lect. 10. Significat etiam Caietanus agens in communi de relatione rationis, dicta q. 28. 1. p. & in particulari de relatione vniuersalitatis de ente & essent. c. 4. q. 7. & paulo ante illam: Citatur etiam Scotus 7. Metaph. q. 11. Anton. And. q. 17. & Anton. Tromb. q. 2. Metaph. art. 1. nam eo modo, quo ponunt vniuersale in actu per intellectum, videntur illud ponere in notitia cõparatiua, potius quam in præcisiua. Est autem differentia inter hos authores, quod aliqui eorum per notitiam comparatiuam intelligunt notitiam directam, quia vniuersale confertur cum inferioribus vt existens in illis, vel prædicabile de illis. Ita videtur sentire D. Tho. & clarius Scot. sup. & 4. d. 2. q. 2. Sonc. 6. Metaph. q. 18. Alii vero intelligunt notitiam reflexam, qua post prædictam comparisonem, intellectus concipit ipsammet comparisonem, vt relationem quandam & naturam comparatam, vt genus vel speciem, &c. respectu inferiorum.

Fertur iudicium de prima opinione.

VI. Nter has sententias prima est quidem probabilis ex suppositione illius sententiæ, quod intellectus agens non producit species repræsentantes indiuidua, & adhuc, ea supposita, non procedit generaliter de omni vniuersali, sed ad summum de specifico, & de solo illo, formaliter loquendo, vt ratio quædam supra facta probat. Et amplius declarari potest, quia in primis certum est, intellectum agentem nunquam

imprimere speciem repræsentantem solam differentiam, vt differentia est, sed totam specificam naturam. Quia, sicut phantasma non repræsentat in indiuiduo aliquid per modum, formæ, sed per modum totius indiuidui: ita intellectus agens producit speciem repræsentantem totam naturam specificam indiuidui per modum totius, nec potest præscindere, seu immutare actionem istam, vt tunc producat vnā speciem repræsentantem differentiam per modum formæ, deinde producat aliam repræsentantem totam naturam specificam per modum totius: quia, neque est liber in agendo, sed naturaliter imprimit speciem, quantum potest, supposito tali phantasmate, neque est cognoscitiuus, vt nunc possit vno modo naturam concipere, postea alio. Vnde in Proprio etiam, & Accidente, quamuis demus efficere species repræsentantes illa in communi abstrahendo ab indiuiduis, tamen vnumquodque eorum ex vi talis speciei intelligibilis solū repræsentatur, vt quid commune multis indiuiduis in ea ratione similibus. Et idem suo modo est in gradu generico, si forte aliquando ob imbecillitatem phantasmatis producat species intelligibilis repræsentans præcisè illum gradum: nam sicut phantasma tunc repræsentat solum hoc animal verbi gratia, ita species intelligibilis ab illo sumpta repræsentabit gradum animalis solum vt abstractum, & præcisum à similibus indiuiduis. Et hac ratione dicimus, etiam supposita illa sententia per hanc abstractionem intellectus agentis per se nō abstrahi nisi naturam specificam. Obiciet, hunc difficultatem fieri posse de abstractione facta per conceptionem intellectus possibilis, præsertim quoad vniuersale proprii, & accidentis. Respondeo non esse parem rationem, vt patebit ex his, quæ sectione sequenti dicemus.

Addo ergo vltius, si propriè ac vere intelligatur ratio & natura speciei intelligibilis, satis improprie dici per hanc abstractionem fieri naturam vniuersalem, quia iuxta veram sententiam, species impressa, neque est formalis imago, neque villo modo formaliter repræsentat, sed effectiue, quatenus est veluti semen seu instrumentum obiecti ad efficiendam formalem repræsentationem intentionalem, quæ fit per conceptum mentis. Vnde natura non dicitur esse propriè obiectiue repræsentata in specie impressa, nisi valde remote & mediare, quatenus illa species est effectiua actus, cui natura illa obicitur. Ac denique etsi demus vniuersale aliquo modo fieri per abstractionem intellectus agentis, id solum erit in habitu, seu in actu primo: ex quo fit, multo magis ac perfectius fieri per actum secundum proportionatum illi actui primo, vt supra argumentabar. Omitto primam illam sententiam procedere ex falsa hypothesi, simpliciter enim verius est, speciem impressam ab intellectu agente non abstrahere à repræsentatione eiusdem indiuidui repræsentati in phantasmate, sed solam à materialitate reali, & entitatiua ipsius phantasmatis, sine qua esse potest repræsentatio eiusdem indiuidui, quantumuis materialis, hanc enim non repugnat esse aut fieri per formam seu qualitatem aut entitatem spiritualem, vt in angelis, & in Deo ipso patet. Quod si non repugnat, nulla potest afferri physica ratio, ob quam non possit talis forma vel species ab intellectu agente fieri: sine ratione autem id negandum non est, cum hoc sit magis consentaneum, & variis experimentis, & naturali ordine cognoscendi, & fini & actiuitati naturali ipsius intellectus agentis, qui ad hoc datur, vt media actione spiritali intellectum possibilem reddat similem repræsentationi phantasmatis, quantum potest, quod latius hic persequi & probare, alienum esset à præfati instituto. Iuxta hanc vero sententiam constat, abstractionem vniuersalis, nullo modo fieri ex necessitate ab intellectu agente, imo & fortasse nullo modo fieri posse: nam, si intellectus agens semel ponitur

VII.

nitur productiuis specierum rerum singularium, verisimile est nunquam posse producere species representantes naturas abstractas à singularibus, sed de hoc latius suo loco.

*Alia dua opiniones examinantur, & quæ-
sio resoluitur.*

VIII.

Omissa ergo prima sententia, vt de aliis duabus iudicemus, aduertendum est, vniuersale dupliciter posse à nobis concipi, vel denominari. Primo, vt quid absolutum secundum esse, quod potest relationem aliquam fundare. Secundo vt relatiuum secundum esse, dicens ordinem ad inferiora. Primo modo intelligeretur substantia vniuersalis, si esset homo à parte rei subsistens separatus ab omni contractione, iuxta Platoniam opinionem: neque esset vniuersalis propter relationem realem secundum esse ad inferiora, sed propter unitatem suam cum intrinseca & substantiali aptitudine ad existendum in multis. Ad quem fere modum dicebant Doctores citati sectione præcedente, naturam in statu potenciali, quem habere fingitur ante existentiam in indiuiduis, habere vniuersalitatem quandam, quæ non consistit in relatione secundum esse, sed in proprietate quadam absoluta naturæ, habentis talem unitatem & communitatem: hoc solet vocari ab aliquibus vniuersale ante rem: quod, si esset, absolutum esset, tamen reuera nullum est. Imo, & qui ponunt vniuersale actu in ipsis indiuiduis realiter existens, quod vocant vniuersale in re, non ponunt vniuersalitatem eius in relatione. Nam putant vniuersalitatē esse realem, relationem autem minime, quia vel inter naturam & indiuidua non est sufficiens distinctio in re ad relationem realem, vel natura, vt præcinit ab indiuiduis, non habet sufficientem entitatem ad fundandam relationem realem, cum non habeat vt sic entitatem singularem, in qua possit talis relatio fundari. Ponunt ergo vniuersalitatem hanc in proprietate absoluta, quæ est unitas quædam & communitas talis naturæ. Hæc ergo exempla, quamuis vera non sint, declarant tamen, conceptum vniuersalis vt sic, non esse conceptum rei relatiuæ secundum esse, sed rei absolutæ habentis modum talem essendi, in quo habeat indifferentiam, & aptitudinem essendi in multis. Nec refert, quod hæc aptitudo videatur per modum respectus explicari. Nam sicut in potentia reali intelligimus respectum transcendentalem, & secundum dici, priorem respectu prædicamentali secundum esse, & inclusum in re absoluta: ita in præsentia possumus concipere hanc aptitudinem rei vniuersalis vt absolutam quidem in se, licet explicetur per modum respectus transcendentalis. Et hinc fit vltèrius, vt hæc aptitudo, quia concipitur ad modum potentie habentis saltem transcendentalem ordinem ad ea, quibus potest se communicare, possit etiam intelligi vt fundamentum sufficiens ad relationem, vel habitudinem ad ea, quibus potest se communicare, quæ habitudo concipitur vt quædam relatio secundum esse, & dici etiam potest vniuersalitas quædam, cum sit habitudo vnus ad multa, in quibus esse potest, vel de quibus potest prædicari.

IX.

Vniuersale igitur priori modo conceptum sit per directam operationem intellectus, quæ præcisè, & abstractè concipit naturam communem absque differententiis contrahentibus; quod satis probant rationes factæ in secunda opinione. Et confirmari potest euertendo fundamentum opinionis tertiæ; quia non est de ratione vniuersalis relatio aliqua secundum esse: ergo, quamuis in natura sic abstracta non intelligatur aliqua relatio secundum esse ad inferiora, potest intelligi actu vniuersalis. Patet consequentia, quia si illa relatio non est necessaria, nihil aliud

deesse potest, quia ibi est natura communis, & ad modum subsistentis abstracte ab indiuiduis. Vnde ita se habet in eo statu per intellectum, sicut se haberet realiter, si à parte rei subsisteret extra indiuidua, sed tunc esset realiter vniuersalis, ergo & nunc est intellectualiter vniuersalis, vt sic dicam. Tandem in natura sic concepta est noua unitas rationis, quia habet vnum conceptum obiectiuum indiuisibilem in plures similes, habet etiam communitatem seu aptitudinem, vt in sit multis, & de iis prædicetur: ergo nihil illi deest ad rationem vniuersalis.

At vero loquendo de relatione vniuersalitatis prout à nobis concipitur ad modum relationis secundum esse, hæc non potest resultare per solam abstractionem, sed eo modo, quo est, sit per comparisonem. Quia, vt suppono, hæc relatio non est realis, sed rationis: ergo non est in natura ipsa dum absolute & abstractè cogitatur, quia ex vi illius actionis, illa nõ refertur per intellectum, quia intellectus nondum comparat illam ad sua inferiora, neque etiam refertur realiter; ergo nondum est talis relatio. Et hoc satis etiam probant rationes adductæ in tertia sententia. Quocirca, si illæ duæ opiniones vnum affirmant, & aliud non excludant, non sunt inter se contrariæ, neque vnus rationes contra aliam procedunt. Quia nihil obstat, quod eidem naturæ possit per intellectum conuenire duplex ratio vniuersalitatis, absoluta scilicet, & respectiua, & quod illæ per diuersas operationes intellectus fabricentur, & quod vna, scilicet quæ absoluta est, sit proximum fundamentum alterius, scilicet relatiuæ. Neque etiã repugnat, aliquid conuenire naturæ per intellectum & esse per modum absoluti, quando illud huiusmodi est, vt solum per extrinsecam denominationem conueniat, sic enim naturam esse abstractam, seu vniuersaliter conceptam, non addit naturæ, nisi esse quoddam conueniens illi per extrinsecam denominationem, quod esse obiectiuum appellatur. Sicut esse visum, vel esse cognitum non est aliquid esse reale additum rebus, nec formaliter consistit in relatione rationis, sed in denominatione proueniente ab actu videndi, vel cognoscendi, super quam potest intellectus fabricare relationem rationis, si vnum cum altero conferatur: ergo est in præsentia.

Sed adhuc superest circa has opiniones explicandum, qualis sit hæc cognitio præcisua, vel comparatiua, per quam fit vniuersale vtroque modo dictum. Variis enim modis potest vniuersalis natura præcindi, vel comparari. Primo enim abstracti potest natura communis per puram præcisionem naturæ ab vno inferiori absque vlla comparisonem, vel superioris conceptus ad aliquem inferiorem, vel ipsorum inferiorum inter se, vt quando à solo Petro simpliciter præcindo indiuiduantem proprietates, & fisco in humanæ naturæ consideratione. Et per hanc notitiam pure præcisiuam putant aliqui nullum vniuersale fieri. Verius tamen est per eam etiam fieri vniuersale absolutum iuxta ea quæ de secunda opinione diximus. Nam hoc etiam probant rationes factæ: quanquam hæc notitia non sufficiat ad cognoscendam in natura sic concepta vniuersalitatem, seu superioritatem, quam habet vt iam dicam.

Secundo abstracti potest natura communis per comparisonem singularium, seu inferiorum inter se, vt quando conferendo Petrum cum Paulo, cognosco eos esse inter se similes in natura humana. Quæ comparatio supponit priorem præcisionem, nã supponit de vtroque singulari cognosci, esse talis naturæ, vnde supponit conceptum talis naturæ, vt præcinditur à singulis indiuiduis. Vnde per hanc comparisonem solum additur cognitio conuenientiæ, & similitudinis plurium inferiorum in tali abstracta ac præcisua natura. Hæc autem comparatio vltèrius potest subdistingui, quatenus per eam considerari potest.

X.

XI.

XII.

potest vel sola habitudo particulariū inter se, vt inter se habent habitudinem similibus, & hæc comparatio vtiq; non pertinet ad constitutionem vniuersalis, sed ad considerationem cuiusdam relationis mutue inter ipsa particularia. Vel quatenus per eam consideretur habitudo naturæ communis ad particularia, in quibus existit. Postquam enim intellectus apprehendit Petrum & Paulum esse similes in esse hominis, rursus considerat hoc prædicatum, *homo*, habere se ad Petrum & Paulum vt quid commune ad particularia; & in hac comparatione videtur consummari ratio vniuersalis, etiam respectui, per eam enim confurgit in mente, vel potius in re menti obiecta, habitudo rationis vnius rei communis ad plura. Vltra vero intelligi potest alia notitia magis reflexa, quam intellectus facit cognoscendo quali in actu signato naturam sic abstractam, & cum suis inferioribus collatam inde habere denominationes generis, speciei & similes, hæc denominationes esse rationis, non rei. Hæc autem cognitio iam non est fabricatio vniuersalitatis, sed est quidam eius contemplatio magis formalis, & expressa.

SECTIO VII.

An vniuersalia sint entia realia, corporea, substantialia, vel accidentalia, quasque causas habeant.

EX dictis facile possunt variae quæstiones expediri, quæ de vniuersalibus tractari solent.

Dubium primum expeditur.

I. **Q**Uæritur ergo primo, an vniuersalia sint entia, necne. Quod interrogari potest, vel de natura quæ vniuersalis denominatur, vel de ipsa intentione, seu denominatione vniuersalitatis. De natura iam diximus, esse in rebus ipsis: vnde fit, quoad rem denominatam vniuersalia esse entia realia: hoc vero intelligendum est, vel permissiue, vel de his vniuersalibus, quæ per se cadunt in directam operationem intellectus: ita vt, vel per se primo, vel saltem per sua propria singularia directe cognita, directe etiam concipi possint. Quod ideo dicitur, quia in ipsis entibus rationis, quæ per reflexionem & multiplicem operationem intellectus confinguntur, potest intellectus eo progredi, vt ab his etiam abstrahat rationes vniuersales, & communes, & vniuersale conficiat etiam in rebus fictis, quæ vera entia non sunt, quomodo dicunt Dialectici, genus secundo intentionaliter sumptum, esse quoddam vniuersale specificum, commune multis generibus, quæ in intentione seu ratione generis solo numero differunt: & sic de aliis. Ratio vero est, quia vniuersale actu solum habet esse obiectiue in intellectu, esse autem obiectiue in intellectu, non solum veris entibus, sed etiam fictis conuenire potest, & ideo illis etiam possunt attribui relationes illæ, seu denominationes, quæ hoc tantum esse requirunt, vt sunt ratio subiecti, & prædicati, & idem est de ratione vniuersalis. Et ideo dicimus, permissiue seu indefinite vniuersalia esse entia realia, non tamen necessario, & omnino vniuersaliter. Quia vero cognitio intellectus incipit necessario à realibus entibus, tum, quia operatio reflexa supponit directam, tum etiam quia ficta entia non concipiuntur, nisi per aliquam habitudinem, vel proportionem ad vera entia, ideo recte etiam dicitur, ea vniuersalia esse entia realia, quæ per directam operationem intellectus abstrahi possunt. Si autem fit sermo de vniuersalitate ipsa, seu de intentione vniuersalitatis, sic communiter dici solet non esse ens reale, sed rationis, quod in hoc sensu Franc. Suar. Metaph. Tom. I.

verum est, scilicet, quod non est proprietas aliqua, neque aliquid intrinsece & realiter inhærens naturæ, quæ denominatur vniuersalis, iuxta ea, quæ diximus. Tamen in alio sensu nonnulla distinctione & declaratione opus est. Dupliciter enim diximus, naturam posse denominari vniuersalē, primo denominatione absoluta, ac si vniuersaliter subsisteret: secundo denominatione respectiua. Priori modo nō est vniuersalitas ens rationis, tanquam aliquid propriè confictum à ratione, sed solum tanquam denominatio extrinseca proueniens ab actu rationis, sicut esse abstractum, cognitum, & alia huiusmodi, quæ non dicunt aliquid existens realiter in natura denominata, nec propriè dicunt aliquid ens rationis fabricatum ab intellectu, tanquam aliquid obiectiue confictum ab ipso, quia talia entia non finguntur, nisi dū cogitantur; tunc autem intellectus nihil tale cogitat, vel cognoscit. Est ergo denominatio extrinseca à conceptu intellectus, nam quia per conceptum abstractè & vniuersè representatur, ideo denominatur vniuersalis prædicto modo. Quapropter vt hæc vniuersalitas dicatur esse, non oportet, vt ipsa formaliter, & quasi reflexè cognoscatur, quasi in actu signato, sed satis est, quod natura ipsa cognoscatur tali modo scilicet præciso & abstracto, vt quasi in actu exercito natura constituatur vniuersalis. Et ad hunc modum explicat per denominationem extrinsecam hanc vniuersalitatem Soto in Logica. qu. 3. vniuers. art. 1. dub. 2. & adducit Scotum, & D. Thomam in eam sententiam.

II.

Posteriori autem modo loquendo de vniuersali relatiue, seu de relatione vniuersalitatis, satis ex dictis constat, vniuersale non esse ens reale, quia illa relatio non est realis, sed rationis. Quod in hunc modum breuiter declaratur: multiplex enim relatio fingi seu excogitari potest in natura vniuersali, vna in ordine ad actum essendi, altera in ordine ad actum prædicandi: vtrique autem potest, aut secundum aptitudinem, aut secundum actum apprehendi, concipitur enim natura communis vt apta ad existendū in multis, & vt sic concipi potest, vt habens relationem aptitudinis ad communicandum illis suum esse, potest item concipi vt actu existens in illis; & vt sic habens relationem actualem, seu rei actu se communicantis multis. Sicut enim in accidente intelligimus relationem aptitudinalis, vel actualis inhærentis; ita eam possumus fingere, vel excogitare in natura vniuersali vt communicabili, vel vt communicata multis. Et vtroque modo solet vniuersale definiri, sufficit tamen aptitudinalis relatio, vt natura complete censetur vniuersalis. Nam, quod actu sit in multis quæ existant, contingens est, & non mutatur naturam rei: aptitudo vero est simpliciter necessaria, nam in ea distinguitur vniuersale à singulari. Vnde repugnantiam inuoluunt qui dicunt naturas Angelicas esse vniuersales, & esse incommunicabiles multis.

III.

Similiter in ordine ad actum prædicandi potest, natura concipi, vel vt apta prædicari de multis, vel vt actu prædicata de multis, prior vero consideratio propriè denominat naturam prædicabilem. Omnes autem iustæ relationes sunt rationis tantum; nam vniuersalis natura non est in multis, nisi per identitatem, & ideo sub ea ratione non potest ad illa multa realiter referri. Item, quia, vt diximus, in re nulla est natura, quæ sit in multis, vel quæ sit apta esse in multis: ergo fundamentum proximum illarum relationum non est in re, sed in modo concipiendi intellectus, ergo relatio in eo fundata non potest esse realis; & hæc ratio idem plane probat de relatione prædicabilis, vel prædicati, nam etiam omnes hæc fundantur in extrinsecis denominationibus intellectus, & ideo non possunt esse reales.

N

Expe-

Expeditur secundum dubium.

IV.
Corporane
vniuersalia
an non.

ET iuxta hæc definienda est alia quæstio, quam Porphyrius in prædicabilibus proponit, scilicet ac vniuersalia sint corpora. Eodem enim modo dicendum est, posse quidem aliqua vniuersalia esse corpora, ea nimirum, quæ conueniunt rebus ex materia & forma compositis, ut patet de conceptu hominis, equi, animalis, corporis: imo hæc vniuersalia sunt maxime accommodata intellectui humano corpori coniuncto: nam à sensibilibus accipit cognitionem, & ideo hæc vniuersalia per se loquendo prius concipit, & abstrahit. Absolute tamen ratio vniuersalis non limitatur ad naturas corporales, inuenitur enim in naturis spiritualibus; nam in eis etiam dantur singularia habentia inter se aliquam conuenientiam, & differentiam, seu distinctionem, ratione cuius possunt in illis concipi naturæ communes, & vniuersales. Quia vero non solum res spirituales inter se, & corpora inter se, sed etiam corporalia cum spiritualibus aliquam conuenientiam & similitudinem habent; ideo non solum dantur vniuersalia quædam corpora, & alia incorporea, sed etiam quædam dantur utriusque communia, ut substantia, qualitas, &c. Hæc enim à corporeis, & incorporeis rebus abstrahunt.

Tertium dubium.

V.
Vniuersalia
an sint sub
stantia, an
accidentia.

Vnde facile etiam expeditur similis quæstio, an vniuersalia sint substantiæ vel accidentia. Hæc enim quæstio, sicut & præcedens, non fit proprie de intentione vniuersalitatis, illa enim, cum non sit quid reale, sed solū denominatio, vel relatio rationis, neque est vere substantia, neque accidens, neque corpus, neque spiritus, quanquam per modum accidentis incorporei concipienda sit. Est ergo prædicta interrogatio de natura, quæ denominatur vniuersalis; & hæc non solū substantialis, sed etiam accidentalis esse potest, ut per se manifestum est. Solet vero interdum Arist. dicere vniuersalia non esse substantias, vt 3. Metaph. tex. 20. lib. 6. tex. 45. intelligit autem non esse res per se & in se subsistentes extra singularia. Et ideo in prædicamentis cap. de substantia, vniuersalia substantialia vocat secundas substantias, indiuidua vero substantiarum, seu supposita, vocat substantias primas, quas dicit esse magis substantias, quam secundas: quia illæ primo subsistunt, cæteræ vero in ipsis.

Quartum dubium.

VI.
Quid dicatur
æterna vni
uersalia.

Altera quæstio de vniuersalibus definitur ex dictis, scilicet an sint æterna. Talia enim communiter existimantur: quia, cum sint obiecta propria scientiarum, oportet, necessaria & immutabilia esse & consequenter æterna. Quomodo autem hoc intelligendum sit, non eodem modo ab omnibus explicatur. Plato enim hac ratione posuit ideas, quæ sunt formæ æternæ, & immutabiles, ut Aristoteles refert. Ipse vero Aristoteles fortasse diceret in his rebus corruptibilibus vniuersalia esse æterna, quia nunquam defunt aliqua eorum singularia, in quibus ipsa subsistunt. Nos autem supponimus, hæc singularia non semper esse, & extra illa non existere vniuersalia: vnde concludimus: hæc non posse dici æterna, secundum realem existentiam, quam extra suas causas habent. Dicuntur ergo hæc vniuersalia perpetua, secundum esse essentiae, seu potentiale. Dices, hoc modo etiam indiuidua sunt æterna, quia etiam ab æterno sunt possibilia; & habent suas essentias immutabiles secundum esse essentiae. Vnde de eis fieri etiam possunt propositiones, quæ habeant perpetuam veritatem, prout abstrahuntur à tempo-

Obiæioni
obijciuntur.

re. Respondetur, quoad rem quidem ita esse, tamen in modo concipiendi & loquendi esse differentiam: nam vniuersalia ut sic hoc ipso, quod à singularibus abstrahuntur, consequenter etiam à tempore & loco, & ab omni mutatione, inceptione, & desitione separantur, & ideo recte dixit D. Thom. 1. part. quæstion. 16. artic. 7. ad 2. vniuersalia dicit solere esse ubique & semper, non positive sed negative, id est, non quia in omni loco & tempore sint, sed quia ut sic non determinant sibi locum & tempus, in quantum abstrahuntur, ab hic, & nunc. Hoc autem non conuenit proprie in indiuiduis: nam circa ea versantur actiones & mutationes, inceptions & desitiones. Vnde, quamuis aliqua vniuersalia sunt generabilia & corruptibilia, ut homo, animal, & similia, quæ ex sua ratione formali seculum afferunt talem potentiam, seu postulant talem modum inceptions & desitionis: tamen hanc ipsam proprietatem non habent, nisi in ordine ad indiuidua: homo enim ut sic, nec generari potest, nec corrumpi, dicitur tamen generabilis, & corruptibilis, quia est talis naturæ, ut non possit conaturali modo communicari indiuiduis, nisi per generationem ipsamque indiuiduum, quod talem naturam participat, ex se fit subiectum corruptioni. Addunt etiam aliqui, vniuersalia dici æterna, quia unitas præcisionis, & aptitudo existendi in multis perpetuo illis conuenit, etiam quando non existunt, eo modo, quo alia proprietates dicuntur eis perpetuo conuenire, absolendo copulam ab existentia temporis. Ita Fonseca lib. 5. cap. 28. q. 8. sect. 3. Sed non video quomodo possit hoc esse verum, nisi fateamur aliquam vniuersalitatem per se ac necessario conuenire naturæ: propositio enim quæ perpetuè veritatis dicitur, oportet ut sit necessaria ex connexionione terminorum: non potest autem sic esse necessaria, nisi aliquo modo sit per se; & ideo existimo, vniuersalia non posse dici æterna illo modo, nisi in ordine ad aliquem intellectum, qui æternus sit, ut expresse dixit D. Thom. in dicta solut. ad secundum.

Quintum dubium.

VII.

Vltimo intelligitur ex dictis, an & quomodo vniuersalia causas habeant: nam, aut est sermo de vniuersalibus naturis, aut de illarum vniuersalitate. Priori modo, sicut vniuersales naturæ non sunt nisi in indiuiduis, ita non habent causas nisi in illis, neque alias, quam ipsa habeant, nam, & ab eodem efficiente sunt, & (si composita sint) ex eisdem principiis, seu eadem materia, & forma constant, & ad eundem finem natura sua ordinantur. Si vero loquamur de ipsa vniuersalitate, cum illa non sit ens reale, non oportet, ut habeat proprias ac reales causas; tamen eo modo, quo est ens, seu potius imitatur ens, habet suo modo causam materiale & efficientem, ipsa enim natura, quæ denominatur vniuersalis, imitatur materiale causam, quatenus est veluti subiectum, quod subternitur intentioni vniuersalitatis, & ab ea vniuersale denominatur: quia vero illa forma non est realis intrinseca, ideo subiectum illud non est in hætionis, sed denominationis, magisque est materia circa quam, quam in qua, vel ex qua. Efficiens autem est intellectus ipse, qui facit conceptum representantem abstracte ipsam naturam, vel comparisonem eiusdem naturæ sic abstractæ ad sua inferiora: nam relationem rationis proprie non efficit, sed considerat, vel fingit illam non tam in actu signato, quam in actu exercito, ut dixi; ita nimirum concipiendo habitudinem, ac si esset vera relatio. Formalem autem causam, vel finalem hic querere non oportet, nam ipsius vniuersalis in actu sic considerati vniuersalitas ipsa est quasi forma, quæ nihil aliud est, quam vel denominatio proueniens ab actu intellectus vel relatio rationis in ea fundata, & concepta. Finis autem

Vniuersa
lium an
dicuntur cau
sæ, an non.

autem huius vniuersalitatis, vel nullus est proprie loquendo, quia solum est quid resultans ex conceptione intellectus intendentis cognitiones rerum; vel si aliquis finis assignari debet, solum est ipsa met cognitio intellectus: quia considerando essentias rerum abstrahit illarum gradus, & rationes formales; & quia vim habet percipiendi & discernendi omnia & reflectendi supra se suas actiones, non solum intendit cognoscere rerum naturas, sed etiam denominationes, vel habitudines, quas videntur habere prout ipsimet intellectui obuiuntur, & propter hunc finem fabricatur vniuersalia, & eorum relationes configit.

alijs nominibus dici possunt vniuersale ante rem, in re, & post rem. Vniuersale Metaphysicum propriissime diceretur, si quod esset ab indiuiduis re ipsa separatum: nam re ipsa maxime abstraheret ab omni mutatione, & contractione: de rebus autem sic abstrahitis potissimum considerat Metaphysicus. Et id eo Aristoteles in his lib. Metaphysic. præsertim 7. accurate inquirat de hoc vniuersali: & ostendit reuera nullum esse, sed hoc vniuersale Metaphysicum, non re, sed ratione tantum esse ab illis distinguendum. Rursus vniuersale physicum dici potest natura ipsa vniuersalis prout in rebus existit; & hoc modo non sumitur vniuersale formaliter, vt vniuersale est, sed solum materialiter pro natura, quæ potest abstrahi, & vniuersalis denominari. Dicitur autem hoc vniuersale physicum, quia cum sit in rebus ipsis singularibus contractum, subiectum est mutationi, & accidentibus sensibilib. à quibus physica consideratio incipit. Quamquam hoc vniuersale non est extra Metaphysicam considerationem, tum quia etiam in rebus immaterialibus, & abstrahentibus à materia secundum esse reperiri potest, tunc etiam, quia hoc vniuersale aliquam requirit unitatem formalem, cuius consideratio ad Metaphysicum spectat. Imo etiam Dialecticus de hoc vniuersali aliquo modo considerat, non per se propter naturas ipsas sic vniuersales, sed solum quatenus fundamentum remotum est, & quasi subiectum intentionis vniuersalitatis.

Vniuersale physicum quid.

SECTIO VIII.

Quotuplex sit vniuersale, seu unitas eius.

Explicuimus, quid sit vniuersalis unitas, & quomodo rebus conueniat: superest, vt varios modos huius unitatis, seu vniuersalitatis declaremus, vt hinc etiam constet, quid in hoc differat inter Metaphysicum & dialecticum; & qua ratione ab utroque vniuersalia distinguenda sint, vel multiplicanda.

Prima diuisio.

I. Primo igitur diuidi solet vniuersale in vniuersale in cauendo, in repræsentando, in essendo, & in prædicando. Sed hæc diuisio ad præsens institutum non refert, quoad priora duo membra. Nam causa quæ vniuersalis dicitur, quia varios effectus potest producere, res aliqua singularis est, vt Deus, celum, &c. vnde non habet aliam unitatem nisi realem singularem, seu numericam: sed illa dicitur quasi vniuersalis in obiecto, quia ad plures effectus virtus eius extenditur: sicut intellectus & voluntas dei solent potentia vniuersales obiectiue, quia circa omnia entia versantur; & sensus communis respectu externorum dici etiam potest eodem modo vniuersalis, quamuis in se vnus, & singularis sit. Idemque dicendum est de vniuersali in significando, seu repræsentando, siue illud sumatur in nominibus, quæ à Dialecticis termini communes vocantur, siue in speciebus intelligibilibus, siue in conceptibus formalibus, siue denique in quavis imagine; quacunque ratione fingatur repræsentans vniformiter plura: quicquid enim sit huiusmodi repræsentans in se vnum singulare indiuiduum est, & solum ex parte obiecti vocatur vniuersale, quia significat, vel repræsentat, plura. Tertium autem vniuersale, quod vocatur in essendo, vel nullum est, vel in re coincidit cum quarto, solumque nomine, & habitudine rationis differunt. Si enim vniuersale in essendo dicatur illud, quod in re ipsa vniuersale est, huiusmodi vniuersale nullum est, vt declarauimus: si autem sit illud, quod in re habet aliquod fundamentum, per intellectum tamen concipitur tanquam quid vnum existens in multis, & sic efficitur vniuersale in essendo, hoc ipsum est vniuersale in prædicando: ideo enim de multis prædicari potest, quia in eis est per identitatem aliquam, vt declarauimus. Sed ratione prioris habitudinis in ordine ad esse proprie appellatur vniuersale; ratione vero posterioris habitudinis in ordine ad prædicationem, vocatur prædicabile. Vnde dici solet à Dialecticis, esse prædicabile, esse quasi passionem seu proprietatem vniuersalis.

Quid vniuersale in cauendo.

II.

Quid in re præsentando.

IV.

Quid vniuersale in prædicando.

Tertia diuisio in quinque vniuersalia.

Tertio, & quod ad rem maxime spectat, diuidi solet vniuersale in illa quinque membra, quæ Porphy. distinxit in prædicabilibus: scilicet Genus, Speciem, Differentiam, Proprium & Accidens. De cuius

V.

Secunda diuisio.

Hinc secundo diuidi solet vniuersale in vniuersale Metaphysicum, Physicum, ac Logicum, quæ Franc. Suar. Metaph. Tom. I.

N 2

cuius diuisionis qualitate & sufficientia, non est nunc in animo disputare; id enim sine exacta cognitione singulorum predicabilium, commode fieri non potest; de singulis autem predicabilibus differere, aliud enim esset à nostro instituto; speramus autem, Deo adiuuante, de vnaquaque re in proprio loco tractare. Solum igitur est recolenda distinctio illa supra data de vniuersali concepto per modum absoluti, quale confurgit per simplicem conceptionem abstractiuam seu præcisiuam intellectus; & vniuersali relatio, seu comparatio ad sua inferiora. Inquiri ergo potest quod modo diuisio hæc intelligenda sit, seu de quo vniuersali, vel sub qua ratione concepto, absoluta scilicet, vel respectiua, seu Metaphysica an Logica. Duoque possunt esse respondendi modi. Prior est ubi dicitur vniuersale Logicum, vt respectu rationis, & non vniuersale Metaphysicum, seu vt præcise abstractum. Quia in eo vti non videtur posse illa quinque membra semper & in vniuersum commode distinguui. Nam licet interdum in diuersis naturis, vel conceptibus hæc facile distinguantur, vt in homine, animali, &c. tamen in aliis hæc distinguui non possunt, sistendo in conceptu absoluto, donec ad diuersa fiat relatio seu comparatio. Sic album v.g. abstracte conceptum vniuersale quoddam est: non tamen potest in ea abstractione sistendo potius accides predicabile, quam species denominari, quia respectu diuersorum vtriusque habitudinis capax est, vnde donec fiat comparatio ad diuersa, non potest illa duplex ratio in eo vniuersali distinguui. Simile quid considerari potest in proprio, quod respectu diuersorum rationem propriam & speciei habere potest; immo & natura generica etiam substantialis, licet respectu specierum genus denominetur, tamen respectu propriorum indiuiduorum (iuxta probabilem multorum opinionem) habet rationem speciei. Quin & de ipsa differentia probabile est, quod, licet respectu speciei, vel indiuiduorum eius constituat proprium vniuersale, tamen respectu inferiorum differentiarum formaliter sumptarum, aliam rationem prædicationis constituat, vel ad prædicabile speciei reuocetur: nam rationale de hoc rationale v.g. formaliter sumptum non in quale, sed in quid prædicatur, quod hic amplius discutere & examinare non libet. Sola ergo species vltima naturæ substantialis vel accidentalis in abstracto sumpta, incapax omnino est alterius habitudinis vniuersalis, & non habet alia inferiora ad quæ comparari possit præter indiuidua; quorum integram quidditatem continet. Igitur illa diuisio non videtur habere locum in vniuersali, quatenus per abstractionem præcise confurgit.

VI.

Quod si inquiras, quale sit illud vniuersale appellandum: responderi potest, rationem vniuersalis sub ea consideratione solum consistere in separatione præcisiua à singularibus, ex qua confurgit quædam unitas rationis cum aptitudine ad multa, quæ sub hac præcisa consideratione eiusdem rationis est in quocunque vniuersali; & ideo vniuersale vt sic non diuiditur ulterius, sed solum vniuersalis rationem retinere, donec cum inferioribus conferatur, & in ordine ad diuersa, varias denominationes accipiat. Et ita sub hac ratione vniuersale non comparatur ad prædicta membra vt genus ad differentias, sed potius vt subiectum ad accidentia, vel vt fundamentum proximum ad varias relationes, quibus denominari potest. Vnde quando à Dialecticis solet dici vniuersale, vel prædicabile genus ad quinque vniuersalia, vel prædicabilia, sumendum est fortius, & cum debita proportionem, vt relatiuum in communi conceptum.

VII.

Considerando autem vniuersale, vt comparatur ad inferiora, recte per illa quinque membra diuiditur, cuius diuisionis ratio sic breuiter assignari potest. Nam quod est vnum in multis, seu prædicabile de multis, dicere potest aliquid essentiale illis, vel a-

liquid extra essentiam, rursus, si essentiale sit vel dicatur totam essentiam, & sic est vniuersale specificum, quod solum potest esse commune indiuiduis numero differentibus, quia sola indiuidua huiusmodi possunt in tota essentia conuenire, vel dicatur tantum partem essentiae; & hoc potest accidere dupliciter. Primo, vt sit veluti quid materiale, & potentiale; & sic constituitur vniuersale generis, quod vt tale est, necessario respicit diuersas species, quia conuenientia illa in generica natura, quæ est fundamentum huius vniuersalitatis, neque est in tota rei essentia neque in vltimo formali constitutiuo, & determinatio eius, sed in gradu quodam potentiali, & per plures differentias determinabili. Secundo fieri potest vt vniuersale dicatur partem essentiae per modum formæ constituentis formalem unitatem eius, & sic constituitur vniuersale differentiae, & prædicari dicitur in quale quid, quia se habet ad modum formæ constituentis quidditatem. Qui modus vniuersalitatis & prædicationis interdum potest esse communis rebus differentibus specie; interdum vero rebus solum numero differentibus, vt constat in differentis vltimis, & subalternis. Et ratio est, quia talis modus constitutionis per differentiam essentialem, nec per se excludit vltiores differentias essentialiter etiam constitutiones, & específicas essentias distinguentes, nec illas etiam per se requirit, vnde quia hoc accidentarium est tali vniuersali, etiam illi accidit, quod inferiora, in quibus inuenitur, specie aut numero differant. Quo modo autem hæc accommodanda sint his, quæ Porphyrius docuit in cap. de differentia, & quid ipse circa hoc senserit, in Dialecticis commentarios remittendum est. Denique, si vniuersale, vel prædicabile sit extra essentiam, esse potest aut per se connexum cum essentia, & ab illa dimanans; & hoc vocatur proprium; si vero nullo modo sit connexum per se cum essentia, sed contingens, & omnino accidentaliter conueniens, appellatur accedens quantum prædicabile.

Quamuis autem, tam proprium, quam accedens sint formæ eorum, de quibus prædicantur, non sunt tamen in abstracto, sed in concreto sumenda vt rationem talium vniuersalium inducere possint, quia alio modo non sunt apta, vt de inferioribus tali modo dicantur. Quin potius si tales formæ in abstracto concipiuntur, non respiciunt sua subiecta ea habitudine, qua vniuersale respicit inferiora, sed eo modo quo actus respicit potentiam, quam informare potest: vt ergo hæc possint ad talia inferiora sub tali ratione, & habitudine vniuersalium comparari, concipi debent in concreto per modum totius communis, quod sit in inferioribus sibi subiectis, & de illis in recto vere possit prædicari. Quod in omnibus etiam vniuersalibus observari potest, nam in omnibus verum est, concreta solum de concretis posse prædicari, & consequenter solum respectu illorum posse habere rationem vniuersalium. Ob hanc causam dici solet, vniuersale non respicere, nec prædicari de suis inferioribus, nisi per modum totius: nam, licet dixerimus genus, & differentiam formaliter non dicere totam essentiam, sed partem Metaphysicam, tamen, vt vniuersalium rationem habeat, necesse est, vt per modum totius concipiatur, & ideo sumi debent, & in concreto, vtrem totam saltem implicite dicant, & quatenus in potentia saltem includunt plura inferiora, quomodo dixit Porphyrius genus esse totum (scilicet potentiale), respectu specierum; & Arist. Physic. c. i. dixit vniuersale esse quoddam totum. Quomodo vero abstracta substantialia rationem vniuersalium participant, & quomodo in eis locum habeat prædicatio vniuersalis, in sect. 10 huius disputationis attingemus.

Occurrebant autem hoc loco variaz obiectiones, quæ contra sufficientiam huius diuisionis sic expositæ fieri solent, quæ Dialecticorum sunt propriæ, & ideo solum aduerto, hanc diuisionem duplici ti-

Quæ huiusmodi
abstractum
sufficientia.

VIII.

IX.

tulo existimari posse non apte traditam. Primo, quia in ea non numerantur omnes rationes vltimæ vniuersalis, nam differentia possit in plures diuidi, & similiter proprium. &c. Vel si dicantur hæc omnia comprehendere sub generalibus rationibus differentie aut proprii, aliunde videbitur inepta, vel superflua diuisio, quia possit ad pauciora membra generalia reuocari: nam genus & species non minus videntur inter se continere, quam differentia generalis & specialis.

X. Sed hæc difficultas nullius momenti est, quia, siue illa membra vltima & specifica sint, siue generalia, nihilominus diuisio sufficiens erit saltem ex hoc capite: quia nullum aliud membrum affertur, quod sub numeratis non contineatur. Et quamuis demus quædam membra esse generalia, quædam specifica, non propterea erit inepta diuisio: neque enim necesse est, ut diuisionis membra æqualia sint, seu quæ abstracta, & communia: sufficit enim, ut sub diuisio contineantur, & opposita aliquo modo sint, ipsumque exhauriant. Quod autem quædam sub communiori, alia sub minus communi ratione numerentur, accidentarium est, & ob peculiare causas potest interdum expedire, ut fortasse in præsentem factum est, quia distinctio illorum quinque membrorum necessaria erat, & sufficiebat ad coordinanda prædicamenta, & definitiones faciendas, & alia Dialecticorum munera, propter quæ diuisio illa inuenta est. Ad idemque potest, non esse necessarium admittere, non omnia illa membra in ratione vniuersalis & prædicabilis esse specifica & vltima. Quia ad propriam relationem vniuersalis, & essentialis differentiam eius, nil refert quod inferiora magis, vel minus inter se differant, dummodo habitudo superioris ad ipsam eiusdem modi, & rationis sit: hoc autem ita contingit in differentiis vltimis, vel subalternis. Eademque ratio est de proprio & accidente, non vero de genere & specie inter se comparatis, ut ex ratione adducta ad explicandam sufficientiam diuisionis satis constare potest; fusiis enim hæc explicare, & discutere non est nostri instituti.

XI. Ex secundo capite potest videri insufficientes prædicta diuisio: quia videntur esse quædam alia vniuersalia, quæ sub his nullo modo comprehenduntur: hæc autem sunt in duplici genere, quædam sunt transcendencia, quæ superiora sunt ad species & ad genera, quæ cum habeant vnum conceptum obiectiuum ut supra dictum est, & in multis esse ac de his prædicari possint, nihil deesse videtur, quo minus vniuersalia dicantur. Vnde Arist. 4. Metaph. text. 10. ens & vnum dicit esse maxime vniuersalia.

XII. Sed responderi potest huiusmodi transcendencia, non esse proprie & simpliciter vniuersalia, quamuis interdum late & secundum quid ita appellentur, earatione qua omne id, quod aliquo modo vnum est, & commune multis, potest vniuersale vocari. Tamen quoniam hæc analogia sunt vel non habent unitatem simpliciter, vel non æque plura respiciunt, ideo ex hac parte excluduntur à propria ratione & diuisione vniuersalis, quod in ea partitione diuidi intelligendum est. Vnde Aristoteles 1. Ethic. c. 6. expresse requirit ad rationem vniuersalis, quod vniuocum sit, & 4. Metaph. cap. 2. hoc modo negat, ens & vnum esse vniuersalia. Quod si insites, quia non repugnat dari aliquos conceptus obiectiuos communes essentialis pluribus prædicamentis, & vniuocos & consequenter vniuersales, & non genericos, quia multis prædicamentis nullum genus commune est, qualem multi existimant esse conceptum accidentis, aut conceptum entis successiuum, & similes, quos consequenter dicunt, non esse genera, sed ad modum transcendentium. Respondetur breuiter, vel nulla esse huiusmodi prædicata vniuoca (ut multi volunt) vel certe, si quæ sunt, ad genus reuocari, quia in ratione

Franc. Suar. Metaph. Tom. I.

vniuersalis, & in modo prædicationis essentialis in quid incompletum, & non prædicando totam rei essentiam, cum eo conueniunt: differunt tamen à proprio genere, quia non habent proprias differentias, quibus contrahantur; & ideo, neque ad definitiones, neque ad coordinanda prædicamenta deferuiunt; de qua re inferius occurret commodior dicendi locus, cum de diuisione accidentis in nouem prædicamenta dicemus.

Aliunde vero ex alio extremo videntur esse quædam prædicata communia quasi inferiora infima specie, & media inter ipsam, & singula determinata indiuidua, quale existimauit Caiet. in ca. de specie, esse indiuiduum vagum, & probabilius exemplum adduci potest de communi ratione personæ, vel suppositi, vel de ipsa ratione indiuidui. Ad quam difficultatem, quidam negant, hæc prædicata esse vniuoca. Sed hoc incredibile est, nam reuera esse personam vniuocam dicitur de quolibet homine, & esse primam substantiam vniuocam dicitur de qualibet prima substantia: quæ enim ratio analogiæ, vel æquiuocationis in his prædicatis excogitari potest. Alij dicunt, contineri sub vniuersali specie, nam ratio personæ tanquam specifica comparatur ad hanc, & illam personam, & ratio indiuidui ad hoc, vel illud indiuiduum ut tale est. Sed licet fortasse hoc defendi possit formaliter comparando, v.g. rationem personæ ad hanc personam ut sic: tamen non videtur verum, si comparatio fiat ad hunc hominem ut sic non est prædicatum quidditatum illius. Quod sumi potest ex D. Thom. 1. part. quæst. 30. artic. 4. ad 3. Et hoc satis est ad constituendum distinctum vniuersale secundum relationem, prout nunc consideratur à nobis. Sicut risibile etiam est species respectu huius, & illius risibilis, ut sic; & nihilominus respectu huius vel illius hominis ut sic nouum prædicabile constituit: quia sub ea ratione prædicatur essentialiter.

XIII. Dicendum ergo videtur, indiuiduum ut sic respectu plurium indiuiduorum non constituere nouum vniuersale, quia de formali nihil aliud dicit, quam unitatem transcendentalem vniuersali quæque entitatis prout in re existentis, & ita excluditur, sicut alia prædicata transcendencia. Præsertim quia, si sumatur secundum id positiuum, quod dicit, nihil addit supra ens: si vero sumatur secundum id, quod formaliter addit, illud solum est negatio quædam. Vnde inter indiuidua eiusdem speciei, v.g. duos homines præcise considerando eorum essentias indiuiduas, præter conuenientiam specificam non est alia in ratione indiuidui, nisi quatenus in ratione entis indiuidui conueniunt, quæ tantum est transcendentalis conuenientia. Rationem autem personæ, vel suppositi existimo posse reduci ad prædicamentum proprii, quatenus modus ille, quo constituitur, scilicet personalitas vel substantia, essentialis non est, sed perse concomitans essentiam, sicut actu inherere dici potest quoddam proprium accidentis. Nec refert, quod ille modus personalitatis, vel substantiæ non sit in sua entitate proprietas accidentalis, sed substantialis modus: quia hoc non variat modum vniuersalitatis seu prædicationis, sicut esse capitatum, esse bipedem actu, dicitur accidens quinti prædicabilis, quamuis res vnde sumitur, non sit accidens, sed substantia: quia modus prædicationis accidentalis est, & contingens; sed de his hæc sunt factis.

XIV. Vltimo addere possumus alium modum explicandi diuisionem illam de vniuersali absoluto, seu quatenus consurgit per abstractiuam considerationem intellectus, in quo, licet non possint prædicta membra omnino distingui secundum varias relationes ad inferiora, ut discursus supra factus ostendit, possunt tamen aliquo modo distingui in ordine ad Metaphysicam compositionem. Ita ut genus dicatur illud, quod per modum potentie aptum est speciem

constituere. Differentia, quæ per modum formæ aut actus genus contrahit & diuidit; ac constituit speciem, species vero erit quæ ex his componitur; propriam vero, quod speciei per se accidit. Accidens, quod indidivis, seu speciei ratione indidivis, contingenter inest. Et hoc modo non tam diuiditur vniuersale secundum diuersas rationes vniuersalitatis, quam secundum diuersas habitudines ipsorum vniuersalium inter se. Ita tamen vt vniuersale speciei sit quali præcipuum, totale, & absolutum; alia vero dicant aliquam habitudinem, quali partialem, vel formalem ad ipsam speciem, vt declaratum est. Vnde etiam est probabile, vniuersale sub hac ratione, non dici æque primo & vniuersale de his, vniuersalibus, sed primo de his, quæ essentialia sunt, deinde vero de alijs quæ sunt extra essentialiam, & inter priora vniuersale speciei esse præcipuum: propter quod etiam Plato, vt Aristoteles interdum significat specierum tantum ideas ponebat. Non oportet autem intelligere analogiam inter speciem, genus, & differentiam in ratione vniuersalis, quia omnia dicunt conuenientiam, & unitatem essentialiam, & habent eundem modum identitatis respectu eorum à quibus abstrahuntur, quod fecus contingit in proprio & accidente. Atque hæc consideratio vniuersalium secundum proprias rationes suas, & secundum quod inter se distinguuntur, seu comparantur, maxime confert ad rerum essentialias cognoscendas, & definiendas: ideoque ad Metaphysicum institutum maxime necessaria est. Quoniam vero proprium, & accidens sunt extra rerum essentialias, nihil de eis quatenus vniuersalia sunt, considerandum occurrit, præter intentiones & relationes rationis, quæ in ordine ad prædicationes à dialecticis declarantur; & quæ inferius suo loco dicemus de propria ac reali essentialia accidentis, & distinctione eius à substantia, varijsque habitudinibus, quas habet ad substantiam, inter quas vna esse potest intrinseca dimanatio, à qua habet, vt proprium nominetur: de alijs ergo tribus vniuersalibus, genere, specie, differentia, dicendum superest, quomodo in rebus distinguantur, & quod habeant in eis principium ac fundamentum.

SECTIO IX.

Quomodo in re distinguantur unitas generis & differentia tam inter se, quam ab specificata unitate.

I.

Enus & differentia in re distinguuntur, his argumentis suaderi posse videtur: primo, quia species componitur ex genere & differentia, quæ compositio Metaphysica dicitur, nec censetur omnino per rationem cõstitui, sed in rebus ipsis aliquo modo inuenta; & ideo probatores Theologi docent, non inueniri in Deo, quia repugnat summæ simplicitati eius: ergo signum est, genus & differentiam in re ipsa aliquo modo distinguuntur: & non tantum ratione seu conceptibus nostris, quia alioquin non facerent in re compositionem: sola enim rationis distinctio, etiam fundata in virtuali rei distinctione seu eminentia non sufficit ad veram rei compositionem: est ergo in re distinctio aliqua inter genus & differentiam. Et confirmatur, nam hac ratione Aristot. 7. Metaph. cap. 10. tex. 33. cum dixisset, definitionem debere constare ex partibus, nimirum genere, & differentia, subdit, *Sicut se habet definitio ad totam rem, ita partes definitionis ad partes rei*: est ergo inter eas vera aliqua distinctio, sicut inter partes rei.

II.

Secundo probatur idem, quia, quæ in re ipsa habent essentialias, vel partiales aliquo modo diuersas, in re ipsa aliquo modo distinguuntur: sed ita se habent genus & differentia: ergo. Probatur minor ex his,

quæ generi, & differentia communiter attribuntur. Nam in primis Aristot. 3. Metaph. tex. 10. ait, differentiam esse extra rationem generis, nõ est ergo differentia de essentialia generis, neque de conuerso. Vnde 6. Topic. c. 3. ait Aristot. neque genus participare differentias, neque differentias genus: & 7. Metaph. cap. 12. tex. 42. dicit, differentias non poni in ratione generis, sed genus comparari ad differentias, vt potentiam ad actum essentialiam; & ideo fieri ex eis vnum per se. Et ratione patet, nam differentia diuidens genus, sunt inter se oppositæ: ergo non possunt ambæ esse de essentialia generis: ergo neque vna, neque altera esse potest de essentialia eius. Patet cõsequenter, tum quia non est maior ratio de vna, quam de alia, tum etiam, quia si vna esset de essentialia, esset inseparabilis, vnde altera nunquã posset ei conuenire, cum opposita non possint simul eidem inesse: habet ergo genus essentialiam ex se distinctam à differentijs, sed non includentem illas. Quod vero è contrario differentia etiam dicat essentialiam non includentem genus, patet, tum quia aliàs genus esset transcendens, tum etiam quia alioqui differentia includeret totum id, quod includit species, vnde quædam nugatio committeretur, quando differentia adiungitur generi.

Tertium argumentum esse potest, quia, quæ in re separantur, necesse est aliquo modo distinguuntur etiam in re, sed gradus inferior, & superior in re separantur, nam alicubi est ratio animalis, vbi rationale non inuenitur, & sic de alijs. Simile argumentum est, quod in re ipsa duæ species sunt similes in ratione generica, non vero in specifica: vnde videtur necessarium, has rationes in re ipsa esse distinctas. Item quod differentia contrahit genus, & actuat illud: non sunt ergo omnino idem: quia idem non contrahit se ipsum.

Quarto argumentor, quia hæc locutiones præcise & abstracte sunt falsæ, *animalitas est rationalitas* & similes, & non nisi ob distinctionem formalem, nam, si essent omnino idem prædicarẽ & subiectum, propositio affirmans vera esset: sed illis vocibus significantur præcise gradus genericus & differentialis, distinguuntur ergo hi gradus ex natura rei.

Atque hic vterius concluditur, genus, & differentiam figuratim sumpta distinguuntur ex natura rei à tota specie, quia comparantur ad illam vt partes ad totum verè ac re ipsa compositum ex illis: totum autem distinguuntur ex natura rei à singulis componentibus, esto non distinguantur ab omnibus simul sumptis & unitis: distinguuntur enim saltem vt includens aliquid, quod aliud non includit. Vnde hac ratione communiter etiam dicitur, genus ac differentiam præcise sumpta in ratione partium non posse verè prædicari de specie: quia pars non prædicatur de toto. Et confirmatur primo, nam si in re homo & animal nullo modo distinguuntur, neque etiam equus & animal, ergo neque homo & equus possent distinguuntur, nam quæ sunt eadem vni tertio, sunt eadem inter se: & quicquid est de essentialia vnius, erit de essentialia alterius & è conuerso: nam, si homo & animal in re sunt idem, quicquid est de essentialia hominis erit de essentialia animalis, & simile erit in equo: ergo idem erit comparando hominem & equum inter se: vel certe fatendum erit, aliquid esse de essentialia animalis in homine, quod non sit in equo; & è conuerso, ex quo sequitur animal non dici vniuersale neque secundum eandem rationem de homine & equo; sed æquiuoce, vel ad summum secundum analogiam quandam proportionalitatis. Tandem confirmatur illa ratio ne sæpe facta, quia non possunt res diuersæ secundum idem omnino esse similes & differentes, sed duæ species sunt simpliciter & essentialiter differentes, & tamen sunt similes in genere: ergo fieri non potest, quin genus & species aliquo modo in re ipsa distinguantur.

Refp-

Referuntur varie sententie

VI. In hac re varij possunt esse dicendi modi. Primus est, hos gradus distingui non utcumque ex natura rei, sed omnino realiter, saltem per inclusionem aliquius rei realiter distinctæ, quæ est in vno, & non in alio. Hanc opinionem significant Iandun. 2. Metaph. quæst. 9. & eandem tenere debent omnes, qui existimant hos gradus genericum & specificum sumi ex formis realiter distinctis: nam inde sequitur corpus significare tantum compositum ex materia & forma corporeitatis, viuens vero significare compositum ex corpore & anima vegetatiua; animal vero addere animam sensitiuam realiter distinctam: homo vero rationalem. De differentiis autem, rationali & similibus fortasse diceret hæc opinio, solum dicere ultimam formam ut informantem: unde etiam sit dicere aliquod realiter distinctum à genere. Et hinc fortasse existimauit Durand. in 2. dist. 3. quæst. 1. in simplicibus ut sunt angeli, & accidentia, vel formæ ipsæ, non posse dari differentias proprias, & consequenter nec compositionem ex genere & differentia.

VII. Secunda sententia est, hæc prædicata distingui ex natura rei inter se, & ab ipso composito, saltem distinctione formali, seu modali, quam vocant. Ita tenet Scotus in 2. dist. 3. quæst. 1. & 7. Metaph. quæst. 16. & ibi Ant. And. quæst. 7. nam, licet Scotus interdum ponat distinctionem realem inter formas physicas communem & propriam, ut inter formam corporeitatis, & animam, v.g. & tunc necessario dicere debeat inter gradus sumptos ab his formis esse maiorem, distinctionem, quam formalem iuxta præcedentem opinionem, tamen non censet; eam distinctionem reale formalem, esse necessariam ad distinguendos hos gradus, nam in eadem re simplici physice admittit verum genus & differentiam, eorumque compositionem, & ideo generatim loquendo dicit sufficere distinctionem formalem ex natura rei, eamque ut minimum esse necessariam. An vero hæc distinctio formalis apud Scotum sit actualis in re vel solum virtualis, aut fundamentalis, & ita coincidat cum alia, quæ rationis ratiocinatæ dicitur, non satis constat, nam varie loquitur, ut attingemus disput. sequenti: nunc opinio hæc in eo sensu à nobis tractanda est quo ponit in re distinctionem actualem; & in eo videtur illam sequi Ferr. 1. cont. Gent. cap. 24. & 42. & Fonseca. 2. Metaph. cap. 2. tex. 11. ubi id colligit ex textu Aristotelis, qui negat posse dari processum in infinitum in prædicatis essentialibus, quia si sola cogitatione distinguerebatur, nullum esset inconueniens dari in eis processum in infinitum. Idem reperit Fonseca lib. 4. capite 2. quæstione 4. sect. 3. & libro 5. cap. 7. quæstione 3. sect. 3. ad secundum.

VIII. Tertia sententia extreme contraria esse potest, hæc neque re, neque etiam ratione distingui, sed esse omnino idem, etsi diuersis vocibus significetur. Quæ opinio attribui potest Nominalibus, quatenus omnino negant, hæc vniuersalia in rebus reperiri: vix autem credibile est, opinionem hanc in mentem aliquius Philosphi venisse, ut argumenta in principio facta ad minimum concludunt.

IX. Vera ergo sententia est, hæc omnia ratione distingui, sumpto aliquo fundamento ex rebus ipsis, non tamen esse veram aliquam & actualem distinctionem, aut realem: aut ex natura rei inter omnes huiusmodi gradus, prout à parte rei coniuncti existunt. Hæc est opinio D. Thom. ut constat ex 1. parte, quæst. 50. artic. 4. ad 1. quæst. 76. art. 3. ad 4. & de ente, & essentia ca. 4. & sequentibus 7. Metaphys. lect. 4. & spe alias, eamque tenent communiter Thomistæ. Heru. quodlib. 1. quæst. 9. Capr. 1. dist. 8. quæst. 2. art. 3. Caiet. Soncin. & Soto locis citat. scilicet præced. Greg. in 1. dist. 38. Gab. & alij Nominales. Et quoniam pars affirmatiua de distinctione rationis, euidenter probata est argu-

gumentis factis, & difficultatem non habet, nihil de illa addere oportet; fundamentum autem talis distinctionis declarabitur in solutionibus argumentorum, & magis in sequente sect.

Vera sententia declaratur.

VT probe mus alteram partem negantem aduertendum est, cum agimus de distinctione horum graduum, generis, differentia, & speciei, quatuor modis posse illa conferri seu comparari, primo prout à parte rei in diuersis rebus, seu speciebus inueniuntur, ut si animal quod est in homine comparatur cum specie leonis aut equi, vel, si animal prout est in leone comparatur ad differentiam rationalis, verbi gratia, vel aliam similem; & hæc comparatio est extra re, & impertinens: nam hoc modo constat, rationem genericam in re existentem, posse distingui realiter ab aliqua differentia, vel specie sua; quia in diuersis speciebus formalis unitas ipsius generis, secundum rem multiplicatur, sicut supra diximus formalem unitatem specificam prout in re existit, numero multiplicari in indiuiduis. An vero genus, prout à parte rei est in vna specie, distinguatur ab alia specie vel differentia eius, non solum realiter, sed etiam essentialiter, & quidditatiue, fortasse pertinet ad modum loquendi, & pendet ex probationibus huius sententia, explicaturque in solutionibus argumentorum.

Secundo possunt hæc comparari secundum se abstrahendo ab existentia tam in rebus, quam in intellectu; ad eum modum, quo in superioribus citauimus aliquos, dicentes, naturam secundum se, id est nude & solitarie sumptam, esse vniuersalem ut antecedit etiam omne opus intellectus: nam in eodem sensu videntur illi sentire prædicata quidditatiua inter se ex natura rei distingui. Quia si animal, verbi gratia, ex se & ante omnem intellectum habet positam aptitudinem ad varias differentias, & unitatem precisionis ex se communem multis speciebus, necessario consequitur habere ex natura sua distinctionem aliquam à differentiis omnibus, quibus diuidi potest, & ab speciebus, ad quas potest contrahi. Positis autem his, quæ diximus de ratione vniuersalis, hæc comparatio locum non habet: ostendimus enim, nullum esse statum, in quo natura communis, quæcumque illa sit, habere possit aliquam unitatem præcisionis secluso intellectu, si ut in rebus ipsis existens illam habere non potest. Quia natura extra intellectum duplicem statum habere potest, actualis scilicet existentia, & possibilitatis, neque alius status medius fingi excogitariue potest, natura autem ut possibilis non aliter præscinditur, vel distinguitur à differentiis vel speciebus possibilibus quam natura existens à differentiis vel speciebus existentibus; neque est aliqua natura possibilis distincta à suis inferioribus indiuiduis, vel speciebus, si in re existens nunquam potest esse distincta: quia, natura existens & possibilis non sunt alia & alia, sed eadem in diuersis statibus considerata: hæc igitur comparatio reuera nulla esse potest, quæ in re habeat fundamentum.

Tertio comparari possunt genus & differentia tam inter se, quam cum specie quam componunt, prout sunt in intellectu præcise & abstracte eorum singula concipiente, & hoc modo constat illa distingui ratione ut diximus: an vero pliusquam ratione distinguantur, non potest (quod valde notandum est ad soluenda argumenta in principio facta) ex hac sola comparatione sufficienter colligi, nisi in rebus ipsis aliquod aliud maioris distinctionis signum inueniatur. Probatur, quia hæc est vis intellectus, ut præscindat & abstrahat ea, quæ in re non sunt actu distincta aut præcisa: ergo ex hoc, quod aliqua, ut obiecta menti, ratione distinguantur, non potest aliqua distinctio in re inter ea colligi: quia, sic ratione distingui nihil aliud est, quam distinctis conce-

ptibus intellectus obici, & diuerso modo aut sub diuersa habitudine concipi, quod totum stare potest sine distinctione in re. Et confirmari hoc potest ex his quæ supra diximus de conceptu obiectiuo entis, quomodo præcisus sit per intellectum, & secundum rem indistinctus ab omnibus inferioribus entibus: nam rationes ibi factæ eodem modo hic procedunt, easque statim breuiter attingemus.

XIII.

Quarto itaque modo possunt hæc comparari, prout in re existunt in vna & eadem specie, & in vno & eodem indiuiduo talis speciei, & hoc sensu reuera intenditur hæc comparatio in præsentē questione, & in eodem sensu dicimus, in Petro, v.g. non distinguere ex natura rei esse sensitium à rationali, nec gradum animalis à gradu hominis, & sic de reliquis.

Secundum
notabile.

Vbi est secundo considerandum in re ipsa, & in eodem indiuiduo duobus modis posse intelligi, gradum genericum distinguere ab specifico, vno modo vt vniuersale à particulari, alio modo vt indiuiduum ab indiuiduo saltem formaliter ex natura rei distincto. Prior modus distinctionis haberet locum, si verum esset vniuersalia à parte rei existentia actu & ex natura rei distinguere ab indiuiduis, in quibus existunt: & hoc modo videtur processisse, & consequenter locutus fuisse Scotus, quia animal, v.g. non descendit ad indiuidua nisi media specie, & ideo, si semel admittimus, naturam specificam vt sic, ex natura rei esse distinctam à differentia qua contrahitur ad indiuidua, pari ratione, satisque consequenter dicitur, naturam genericam eodem modo distinguere à gradu differentiali prius natura, quam ad indiuidua contrahatur. Hic vero distinctionis modus locum non habet in suppositis, quæ contra Scotum diximus de naturæ vniuersalitate, quod nullo modo sit actu in rebus neque in re naturæ existendi in indiuiduis, sed vt est tantum abstracta per intellectum. Si enim natura in re non habet vniuersalitatem, ergo nec habet vniuersalitatem generis, nec differentiam, nec speciem: ergo non possunt hæc in re distinguere, vt vnum vniuersale ab alio, seu à suo inferiori. Et confirmatur, quia rationes quibus supra ostensum est, vniuersale in re non distinguere à singulari, æque probant de quocunque vniuersali siue generico, siue specifico, respectu illius singularis, in quo existit: ergo in re nulla distinctio esse potest inter vnum gradum inferiorem, & superiorem vniuersaliter sumptos, cum à parte rei non distinguantur à singularibus.

XIII.

Solum igitur superest examinandum alter distinctionis modus, quo excluso, satis ostensum erit, nullam esse distinctionem ex natura rei inter hos gradus, Et in hoc est discrimen aliquod, & nonnulla maior difficultas in præsentē questione, quam in illa supra tractata de distinctione vniuersalis à differentia indiuiduali: nam seclusa differentia indiuiduali, non manet res singularis & indiuidua, & ideo nec potest manere res existens, quæ in re distinguatur à tali differentia: at vero in præsentē seclusa differentia specifica, potest intelligi gradus genericus, non solum in vniuersali, sed etiam in indiuiduo, & realiter existens: est enim Petrus, v.g. non solum hic homo, sed etiam hoc animal, & hoc rationale, & ideo seclusa per intellectum differentia specifica, adhuc potest intelligi gradus genericus, vt in indiuiduo & singulari existens, ac proinde adhuc habet locum questio, quomodo in indiuiduo distinguantur, hoc animal, & hic homo, seu hoc rationale: quod ergo in re non distinguantur, aliunde quam ex vniuersalitate probandum est.

Veræ sententiæ probatio prima.

XV.

Potest igitur probari primo ex indiuiduatione, quia in vno indiuiduo vna omnino & eadem est ac simplicissima indiuidualis differentia contrahens proxime & immediate ultimam speciem, & cum illa

ac per illam consequenter determinans omnes superiores gradus, ergo non possunt illi gradus inter se magis distinguere, quam vnusquisque à sua differentia indiuiduali distinguatur: sed nullus eorum distinguatur ex natura rei à sua differentia indiuiduali, vt probatum est: ergo nec inter se distinguuntur ex natura rei in eodem indiuiduo. Primum antecedens commune est apud Dialecticos, & Metaphysicos, vt refert & declarat late Fonseca lib. 5. cap. 28. quæst. 14. sect. 3. vbi ostendit genus non respicere indiuidua, nisi mediante specie. Et ratio est, primo, quia ratio generica præcisè sumpta est indifferens, & quasi in potentia essentiali, vt per differentiam specificam determinetur: & ideo, donec intelligatur hoc modo determinata non est proxime capax indiuiduationis. Secundo, quia non est minus essentialis ordo inter differentiam genericam, specificam, & indiuidualem, quam inter superiores differentias essentielles magis & minus vniuersales vsq. ad specificam, sed corpus v.g. non est aptum contrahi per differentiam animalis nisi media differentia viuientis, neque vegetatiuum per differentiam rationalis, nisi media differentia sentientis: ergo neque animal est determinabile per differentiam indiuidualem huius animalis, v.g. Petri, nisi media differentia hominis seu rationalis: est ergo vna omnino indiuisibilis differentia indiuidualis, quæ contrahendo hominem ad hunc hominem, simul contrahit animal ad hoc animal: & sic de cæteris superioribus prædicatis. Vnde argumentor tertio, quia huiusmodi differentia indiuidualis vnica, & indiuisibilis sufficit ad determinandum in singulari totam, & integram rei essentiam, vt includit omnia prædicata specifica, generica, seu superiora, quæ in ea abstrahi, vel excogitari possunt: ergo superfluum esset, plures huiusmodi differentias Metaphysicas cōfingere in eodem indiuiduo. Et confirmatur à signis: nam hoc animal, v.g. quod est Petrus omnino intrinsece, & quasi essentialiter determinatum est, vt sit Petrus; & ideo omnino repugnat intelligere hoc indiuiduum animalis extra hoc indiuiduum hominis, & idem est de cæteris superioribus prædicatis: ergo signum est non determinari animal immediate, & secundum se ad hoc indiuiduum animalis, sed quatenus determinatum est ad esse hominis, ergo eadem differentia indiuidualis determinatur ad esse huius hominis, & huius animalis.

Tandem confirmatur, nam res indiuidua vt sic, intelligitur esse proxime capax existentie: vniuersale n. vt sic id est, sua vniuersalitate existere non potest; & ideo quod prædicatum aliquod vniuersalius intelligitur, eo vt sic concipitur magis esse elongatum ab existentia, vt v.g. substantia in comuni non intelligitur apta ad existendum nisi determinetur ad materiam, vel immaterialem: & eadē est ratioe tota serie generalium prædicatorum vsq. ad ultimam speciem, quæ contracta ad suum indiuiduum est proxime capax existentie: ergo, sicut nullum indiuiduum existere potest, nisi sit in aliqua specie infima, vt est certissimum (præsertim seclusa falsa sententia de distinctione reali plurium formarum substantialium, essentialiter subordinatarum in eodem composito) ita nulla ratio generica determinari intelligitur ad proprium indiuiduum, nisi vt contracta & determinata ad aliquam speciem. Quod sanè in rebus præsertim simplicibus tam integris, quam partialibus videtur per se euidentissimum: quis enim fingat aut mente concipiat, Michaelē, v.g. per aliud esse hanc substantiam, hunc spiritum, & hunc angelum, aut animam rationalem Petri per aliud esse hanc animam, & hanc animam rationalem, & sic de alijs? Imo in quibusdam neq. abstractione mentis, potest satis concipi hoc indiuiduum, vt existens sub ratione generica, & non sub aliqua specifica, vt v.g. hæc substantia existens non intellectu hoc corpore, aut hoc spiritu: sit ergo constans omnia attributa

bute essentialia in vno, & eodem indiuiduo vnica differentia singulari indiuiduari in vltima ratione specifica. Ex hoc autem aperte concluditur (quod in prima consequentia inferebamus) attributa essentialia in eodem indiuiduo, non posse magis inter se distingui, quam a differentia indiuiduali, quia illa est vna & indiuisibilis: ergo quæ per illam indiuiduantur, non possunt distingui vt duo indiuidua ex natura rei distincta, quia in distinctis indiuiduis eo modo quo distincta sunt, debent etiam distincta indiuiduales differentie reperiri: rursus quæ sunt omnino idem ex natura rei cū eadē differentia indiuiduali, & indiuisibili, non possunt inter se indiuidualiter distingui: ergo nullo modo distinguuntur ex natura rei, quia vt probatum est, distinctio ex natura rei non potest intercedere, nisi inter res indiuiduas & singulares vt sic.

Secunda probatio.

XVII. Secundo probatur assertio posita, quia in vno indiuiduo v. g. Petro, esse hoc animal & esse hunc hominem ab eodem physico principio, proueniunt, scilicet ab hac anima: vt per se manifestum est & declaratur scilicet. seq. sed in hac anima v. g. Petri esse rationalem sentitiuā & vegetatiuā (sive formaliter sive eminenter) non sunt gradus distincti ex natura rei: ergo nec gradus hominis & animalis distinguuntur villo modo in Petro: consequentia patet quia recte concludimus, hoc animal non distingui realiter ab ipso homine, quia hac anima quæ dat esse animalis, non est distincta realiter ab ea quæ dat esse hominis: ergo eodē modo concluditur non distingui ex natura rei. Dices hoc argumentum procedere ex æque ignorantia: nam qui hanc distinctionem ponit in cōposito ponit etiam in forma, & in quacūq; alia re etiam physice simplex sit. Respondetur, esto ita sit consequenter loquendum in ea sententia, merito tamē reuocari argumentū & difficultatē ad radices horum graduum, & ad simplices entitates physicas quia in eis clarius apparet potest, quam superflue & sine causa fingatur hæc distinctio: cum nullum sit sufficiens eius iudiciū in fundamento & radice talium graduum. Quod sic patet, nam anima rationalis v. g. in re vna simplex forma est, quæ si consideretur vt principium efficiens operationum omnium, quæ in homine sunt intelligitur esse vnum emittens, & quasi vniuersale principium earum, neque oportet in ea fingere varias entitates, aut modos reales ex natura rei distinctos, per quos sit principale, & radicale principium talium operationum: alioqui etiam in forma, vel luce solis, quatenus potest esse principium vniuersale plurium actionum fingendi essent varij gradus seu modi entis, ex natura rei distincti. Similiterq; philosophandum esset in omni generali principio plurium actionū vel effectuum, quoq; est alienum ab omni ratione, & recta cōceptione: quia, quæ sunt in inferioribus distincta, sunt in superiori principio vnita. Igitur anima rationalis per suam entitatem in re omnino eandem, & simplicē, est principium radicale omnium humanarum operationū absq; vlla distinctione actuali quæ in ipsa sit, vt habet rationē talis principij, quāuis per conceptus inæquatos possit a nobis multipliciter cōcipi, atq; ita ratione distingui in ordine ad varias operationes. Ergo eodem modo eadem anima in genere causæ formalis cōfert homini omnes gradus vitæ animalis, & hominis secundum eandem omnino realitatem absq; vlla distinctione actuali, quæ in ipsa inueniatur ex natura rei. Patet consequentia, tum quia eadem est ratio de anima in vno & in alio genere causæ considerata: tum etiam, quia tantum, seu per idem est anima principium radicale operationum, per quod est principium formaliter constituens operantem. Imo non aliter distinguuntur a nobis in anima illi gradus, quam in ordine ad operationes. Vnde, si in ordine ad illas non est necessaria

distinctio ex natura rei in earum principio, neque in ratione informandi erit necessaria.

Quod si in his gradibus, qui sumuntur in ordine ad diuersas operationes, non est necessaria distinctio ex natura rei, multo minus erit necessaria in aliis superioribus, vel inferioribus generibus, aut differentiis, vt sunt v. g. ratio corporis aut substantiæ, vel si de formis loquamur, ratio formæ substantialis, vel formæ corporis: nam hoc ipso, quod aliqua est forma materiæ, actuans substantialem potentialitatem, eius est forma substantialis, & est etiam forma corporis: hoc autem inseparabile est, & indistingubile ex natura rei à quacūq; forma actuante materiā, & componente cū illa vnum substantiale cōpositum. Similiter inferiora genera, vt est ratio bruti sub animali, & alia huiusmodi minus possunt distingui, quā prædicti gradus in homine; nam, si in anima hominis, vt est principium variarū opinionū, non reperitur distinctio ex natura rei, multo minus reperiri poterit in anima bruti v. g. in ordine ad operationes sensitiuas tali modo, in eo gradu, & ordine effectas.

Probatio tertia.

XIX. Tercio est optima ratio à priori, quia hæc abstractio generum & specierum, vt per intellectum fiat, habet sufficiens fundamentum tum in ipso, tum in rebus, absq; vlla distinctione actuali quæ in ipsis rebus antecedit: ergo non est talis distinctio afferenda. Probatur consequentia, quia tota ratio introducendi hanc distinctionem sumpta fuit ex modo concipiendi nostro, & consequenter ex modo loquendi in modo concipiendi fundato: ergo si ob hanc causam, in illa distinctio necessaria non est, neque etiam est credenda, quia distinctiones reales, vel ex natura rei non sunt multiplicandæ sine fundamento. Primum autem antecedens licet probatum sit tractando de conceptu entis, & de identitate inter communem naturam & indiuiduam, hic declaratur breuiter, & probatur. Quia, vt intellectus illos conceptus formet atq; præscindat, ex parte rerum sufficit conuenientia, & similitudo earum inter se, magis vel minus perfecta, cū aliqua dissimilitudine & inconuenientia ex parte vero intellectus sufficit quod possit in quo res conueniunt, concipere per modum vnius, præcise illud cōcipiendo, sed hoc totum fieri potest absq; actuali distinctione graduum, quæ in re ipsa sit: ergo. Probatur minor exemplis supra adductis: nam duo homines conueniunt inter se in ratione hominis, & distinguuntur vt indiuidua sunt absq; distinctione in re inter rationem communem, & indiuidualem differentiam. Item Deus & creatura conueniunt in ratione entis realis, & differunt in ratione talis entis absq; distinctione inter rationem communem, & propriam, neque ex parte Dei, vt est certum, neq; ex parte creaturæ quia nullus gradus præscindendi potest in creatura, si positius & realis est, qui non habeat illam conuenientiam cum Deo in ratione entis. Hæc ergo exempla declarant, eandē omnino rem posse esse principium & fundamentum conuenientie & differentie cum alia, ob maiorem vel minorem similitudinem cum illa absq; vlla distinctione actuali, quæ in ipsis rebus antecedit.

Quod non solum verum habet in conuenientia analogā, vt quidam significant, sed etiam in vniuersali, vt satis declarat exemplum de conuenientia specifica, & differentia indiuiduali, & alia adduci possunt de vniuersalioribus, seu genericis conuenientijs: nam sensus communis v. g. conuenit cum visu in perceptione coloris, & inde facile abstrahi potest conceptus communis, cum auditu autē conuenit in perceptione soni, & potest inde alius conceptus abstrahi: nemo autem dicet, vim percipiendi sonū & colorem ex natura rei distingui in ipso sensu communi.

XVIII.

XIX.

XX.

ni. Simile est de luce solis quatenus cum calore conuenit efficiendo calorem, & cum siccitate in exsiccando. Item qualitates mediæ inter extremas contrarias, ut color viridis, aut rubeus inter albedinē, & nigredinē, & liberalitas inter auaritiam & prodigalitatem, habent quandam conuenientiam & dissimilitudinem cum extremis: nam liberalitas comparata ad auaritiam differt ab illa, & conuenit cum prodigalitate in vi & propensione effundendi se, & comunicandi, comparata uero ad prodigalitatem differt ab illa in moderatione, & conuenit cum auaritia in retinendo: vanum autem esset fingere in liberalitate varios gradus, seu modos reales ex natura rei distinctos propter has intellectus nostri comparationes & conceptiones, quæ (si res attente consideretur) fere possunt in infinitum multiplicari, & vix possunt differentiarum adeo simplices excogitari, quas intellectus diuidere non posset inueniendo in eis conuenientiam, & differentiam cum aliis rebus, ut in homine quatenus rationalis est, inuenit conuenientiam cum angelo in intelligendo, & differentiam in modo intelligendi; & sic de aliis. Satis igitur ex his constat, huiusmodi conceptus intellectus non esse sufficientia signa distinctionis actualis rerum.

Augmentorum solutio.

XXI.
Compositio
ex genere
& differen-
tia, compositio
rationis.

Ad primum argumentum in principio positum respondetur compositionem ex genere, & differentia non esse realem compositionem, sed rationis tantum: quia, ut bene probat argumentum, sine distinctione ex natura rei, neque compositio vera, & quæ in re sit, intelligi potest: quia compositio nihil aliud est, quam distinctorum unio: ubi ergo non est distinctio in re, neque compositio esse potest: est ergo hæc rationis compositio. Dicitur autem hæc compositio non esse omnino per rationem contacta, non quia in re actu antecedat, sed quia in re est fundamentum ut intellectus possit concipere vnam rationem ut potentialem, & præcisam ab altera, & aliā ut actuaalem, & determinatam alteram, & ita proprie compositio tantum est in conceptibus: in re uero solum per extrinsecam denominationē à conceptibus, & hoc modo dicitur esse compositio rationis. Quocirca huiusmodi compositio non repugnat Deo propter solam simplicitatem, ut infra dicam, sed etiam ratione illimitationis, & eminentiæ diuinæ. Nam in primis ob hanc causam non potest habere conuenientiam vniuocam cum creatura, & consequenter, nec genericam. Deinde non potest in Deo aliqua ratio communis ita abstrahi & præcindi, ut non includatur in qualibet ratione propria & particulari propter summam Dei illimitationem, & simplicitatem, quod etiam repugnat compositioni generis & differentia.

XXII.
Definitio &
omnes partes
quatenus
rei cum suis
commensu-
rantur.

Ad confirmationem respondetur, partes definitionis, non proprie dici significare partes rei, sed habere quandam proportionem cum partibus rei, ut D. Thomas exponit 7. Metaph. lect. 9. quia se habent genus, & differentia ad modum materiæ & formæ, quæ sunt partes rei, à quibus propter eam genus & differentia sumi dicuntur, ut scilicet. seq. latius explicabimus. Deinde dicitur, definitionem esse opus intellectus, & necessario requirere compositionem aliquam veram & propriam ex distinctis conceptibus, sicut definitio voce prolata distinctis vocibus partialibus constare debet; explicat enim distinctæ rei naturam, quod à nobis vna voce, vel vno simplici conceptu fieri non potest; & hac ratione dicitur constare ex partibus: non est tamen necesse, ut singulæ partes definitionis explicent singulas partes definitionis in re distinctas, sed vnaquæque dicere potest totam naturam, vel entitatem definiti, vna tamen dicit illam confuse, & sub ratione aliqua communi & potentiali; alia uero sub ratione magis determina-

ta & propria; & huiusmodi rationes diuersæ possunt vocari partes definiti, non secundum rem, sed secundum rationes tantum: nam definitum, ut definitum, dicit denominationem rationis.

Ad secundum respondetur, genus & differentiam dicere essentias, seu rationes essentielles diuersas secundum rationem, non secundum rem: atque hoc modo genus dicitur esse extra rationem differentia, & differentia etiam extra rationem generis: nam vtriusque ratio ita mente concipitur ac præcinditur ut secundum eam præcisionem, & abstractionem, neutra in altera formaliter includatur: ad quod non est necesse, ut in re ipsa distinguantur in vna & eadem re, sed ex parte generis satis est, quod ratio eius, ut tali conceptioni respondet, non constituatur intrinsece per differentiam diuisiuam eius, & consequenter, ut possit in re inueniri absque tali differentia: ex parte autem differentia, ut genus dicatur esse extra rationem eius, satis est, quod in eius præciso conceptu obiectiuo, non includatur conceptus obiectiuus generis, sed concipiatur differentia ut actus generis, omnino ratione distinctus. Atque hoc etiam satis est, ut genus & differentia dicantur comparari ut potentia & actus essentialis, non secundum rem, sed secundum rationem tantum: nam qualis est compositio, tales esse debent actus & potentia, est autem hæc compositio rationis, ut diximus: eodem ergo modo dicitur componi vnum per se ex genere & differentia secundum rationem, & non secundum rem, & ideo tale compositum est maxime per se vni, quia componentia in re vnum sunt, & secundum rationem per se comparantur, & subordinantur. Et hoc sensu dixit D. Thomas 7. Metaph. lect. 12. differentiam non addigeneri, ut diuersam essentiam ab illo, sed ut contentam in eo implicite sicut determinatum continetur in indeterminato: & hac de causa ex eis componi vnum per se.

Ad rationem respondetur, dupliciter nos posse loqui de genere, & differentia. Primo ut à parte rei existunt: secundo, ut per intellectum præcinduntur. Priori modo cum genus & differentia in re non distinguantur in vnaquaque specie, genus & differentia eandem habent essentiam quam species, quamuis diuersimode illa significetur per conceptus aut verba significantia genus & differentiam ut D. Thomas nuper citatus dixit. Atque hoc modo genus prout in re est, actu includit differentias oppositas, prout est in diuersis speciebus, quo modo dicuntur in genere latere æquiuocationes. Et sic etiam dixit Aristot. 10. Metaphys. capit. 11. text. 24. genus prout in vna specie existens diuersum esse à se ipso prout est in alia. Neque obstat quod differentia illæ oppositæ sint quia genus sic consideratum non habet realem unitatem, sed multiplicatur eius formalis unitas in diuersis speciebus & ideo in eis potest oppositis differentiis actuari, vel potius eis identificari. Secundo autem modo, & magis proprie ac vñtate loquimur de genere & differentia, ut substant abstractis & præcis conceptibus nostris: & sic solum illud dicitur esse de essentia vniuersali quod per se necessarium est ad formalem rationem, & constitutionem rei ut sic conceptæ: & hoc modo (ut dictum est) & differentia diuisiua non sunt de essentia generis, nec genus de essentia differentiarum: tamen tota hæc distinctio & præcisio est per operationem intellectus, ad quam dicitur habitudinem, seu eam inuoluit, & constitat essentia, quando nominibus generis, & differentia significatur.

Tertium argumentum, & omnia quæ in illo indicantur, sæpe soluta sunt in superioribus, nam eadem argumenta sunt in specie respectu indiuiduorum, & in ente respectu inferiorum. Dico ergo genus, prout est à parte rei coniunctum cum differentia sua, esse prorsus inseparabile ab illa: & à tali differentia dicimus in re ipsa non distinguere: quod uero genus, prout est

est in vna specie, sit separabile in re à differentia alterius speciei, nullum argumentum est quod in vna & eadem specie genus & differentia distinguantur, quia genus prout in re est in vna specie, & in altera, non est realiter vnū & idem, sed ratione & abstractione tantum: solum ergo includitur distinctio rationis, cuius in re ipsa est aliquod fundamentum, nimirum similitudo aliqua diuersarum naturarum incompleta, & imperfecta, quæ esse potest in re absq; actuali distinctione, vt declaratum est. Illa vero locutio quod differentia contrahit genus, vel actuali illud, dicit ordinem ad conceptus nostros, & ideo sufficit distinctio rationis ad illius veritatem, & proprietatem.

XXVI. Quartum argumentum tangit difficultatem quæ sequentem postulat sectionem: cætera verò argumenta, quæ afferebantur ad ostendendam distinctionem ex natura rei inter genus & speciem, inter se & differentiam ac speciem inter se, cum supponant distinctionem ex natura rei inter genus, & differentiam inter se, facile habent ex dictis solutionem. Vnde ad primum respondetur genus & differentiam non comparari ad speciem, vt partes ex natura rei distinctas, sed solum ratione. Et hoc satis esse, vt genus, vel differentia cum præcisione sumpta non possint prædicari de specie, vt declaratum est. Ad primam confirmationem etiā patet solutio ex dictis: nam, licet in homine animal sit idem cū homine, & in equo sit idem cū equo, non sequitur hominē & equum esse idē inter se, quia non sunt realiter vnum animal, sed solum habent similitudinem in esse animalis; ratione cuius in vno animalis conceptu conueniunt, & hoc satis est vt animal sit vniuocum, & secundum eandem rationem conceptū de vtroq; dicatur, quamuis secundum rem aliam essentiam realem habet animal in homine, quam in equo, & è contrario. Ad vltimam confirmationem negatur assumptum: nihil enim repugnat, vt sæpe etiam est ostensum, rem omnino eandem, & sine vlla distinctione, quæ ex natura rei in ipsa sit, fundare similitudinem & differentiam ad aliam: quia possunt imperfecte & secundum quid tantum assimilari, simpliciter tamen differre.

SECTIO X.

Vtrum abstracta Metaphysica generum, & specierum, & differentiarum vere possint inter se prædicari.

I. **A**bstracta Metaphysica voco ea, quæ à conceptibus Metaphysicis abstrahuntur, vt animalitas, rationalitas, & similes: voco autem illa abstracta Metaphysica, vt illa distinguam à physicis, vt sunt albedo, color, &c. inter quæ non est dubiū, quin possint verè & propriè prædicationes fieri; vt albedo est color, & similes. De prioribus ergo terminis, & propositionibus, quæ ex illis conficiuntur, vt animalitas est rationalitas, & similibus. Scot. in d. 2. q. 7. & d. 5. q. 1. & in prædicab. q. 16. sentit falsas esse propter distinctionem extremorum formalem, & ex natura rei. Soto vero in quæst. 3. vniuersal. art. 2. dicit Scotum in hoc differre ab omnibus realibus; vnde contrarium ipse opinatur ex opposito fundamento, scilicet, quia sola distinctio rationis non sufficit ad falsitatem propositionis.

II. Sed non solum Scotus, verum etiam alij authores censent illas locutiones esse negandas, non ob distinctionem ex natura rei, sed ob modum significandi, qui adiuncta distinctione rationis, sufficit efficere falsam propositionem, quando vna ratio formalis præcise concepta prædicatur de altera ratione distincta, similiter præcise concepta, quod in illis locutionibus fit. Quia termini abstracti significant rationes formales præcise, vnde cum vna de altera prædica-

tur, significatur, quod vna sit altera, non tantum secundum rem, sed etiam secundum præcisionem mentis & secundum rationem, quod falsum est, & hoc modo tenet hanc sententiam Niphus lib. 3. Metaph. disp. 2. & Caiet. de ente & essentia. cap. 4. & significat D. Thom. ibidem c. 3. & 4. & confirmari potest, quia hæc abstracta significant naturam per modum partis: sed vna pars non potest vere prædicari de alia nec de toto: vnde dici communiter solet, etiam genus ipsum, v. g. animal si præcise sumeretur per modum partis, non posse vere prædicari de specie, solumque vere prædicari, quatenus confuse saltem significat totum, quod est in specie: vel quia adæquate significat id quod habet talem naturam, quod est ipsum totum: ergo multo minus possunt verificari propositiones illæ in abstracto sumptæ.

Quod si obicias, si in abstractis accidentium possunt fieri prædicationes huiusmodi, cur non in abstractis substantiarum? Respondetur ex Scoto, quia hæc abstracta sunt vltima abstractione, id est tali abstractione vt ulterius abstrahi non possint, seu in alia magis abstracta resolui: accidentia vero quæ in abstracto significantur iuxta cōmunem vsum, & in quibus dicimus posse fieri illas prædicationes, non sunt abstracta vltima abstractione, possent enim ulterius resolui seu abstrahi, vt si ab albedine abstrahatur albedineitas, à colore coloreitas: tunc enim in his abstractis, etiam non possunt fieri prædictæ prædicationes: militat enim eadem causa. Proprius vero ac formaliter dicitur eandem esse rationem substantiarum & accidentium, si abstractio sit eisdem rationis, scilicet, aut Physica aut Metaphysica, inter has vero esse diuersam rationem. Nam per abstractionem physicā, scilicet albedinis à subiecto non abstrahitur essentia ab ipsa re (vt sic dicam) quam constituit: sed abstrahitur forma à subiecto: & ideo ex vltima abstractionis solū tollitur prædicatō vniuersalis per modum proprii, vel accidentis, quia vt sic non potest talis forma de subiecto suo prædicari, nec de composito, quia ad hoc comparatur tanquam pars: ad illud vero vt res ab eo distincta, & non significatur vt in eo existens, sed vt per se stans. Deniq; vt sic non significat vilo modo habentē formam, nec supponit pro illo, sed solum pro ipsa forma, quam significat. Et simile huius in substantiis erit, si formam à composito abstrahamus, & abstracte significemus, vt animā ab animato, &c. sic enim non poterit abstractum de concreto prædicari: inter abstracta vero poterūt fieri prædicationes superiorū de inferioribus: nam anima recte de tali anima prædicatur. Per aliam vero abstractionem Metaphysicā abstrahitur essentia ab entitate, quam constituit, & formaliter concipitur ac significatur, vt cum dicitur albedineitas, & ideo in his abstractis non possunt fieri veræ prædicationes quando rationes conceptæ distinctæ sunt saltem secundum rationem.

IV. Inter has sententias vltima veritatem magis attingit: tamen vt re amplius explicemus, distinguere hinc possumus quatuor prædicationum genera: primò enim prædicari potest abstractum superius, & quasi genericum de abstracto inferiori, quasi specifico & integro, vt cum dicimus: Humanitas est animalitas. Secundò potest prædicari idem abstractum genericum de abstracto non speciei, sed solius differentie, quod comparatur ad aliud tanquam formale ad materiale, vt sic dicamus, rationalitas est animalitas. Tertiò potest è contrario prædicari hoc abstractum formale seu differentiale de abstracto specifico, vt in hac, humanitas est rationalitas. Quartò potest idem abstractum differentie dici de abstracto generico seu materiali, vt in hac, animalitas est rationalitas.

V. Ab hac ergo vltima prædicatione incipiendo, videtur mihi in rigore falsa, propter rationes factas: & quia illa duo extrema, prout præcise & abstracte significantur, nullo modo comparantur, ita vt vnum in alio

in alio formaliter includatur: & consequenter, neq; vnum dicere potest id totum, quod dicit aliud, neq; actu neq; potentia, neque explicite, nec confuse. Et quamuis identice interdum animalitas & rationalitas sint eadem essentia, tamen hoc non significatur ac si prædicatū sit de formali, & quidditatiuo conceptu subiecti. Vnde sumitur optima cōfirmatio, quia rationalitas nō potest vere prædicari de animalitate, nisi vt differentia eius diuisiua, & contractiua atque adeo extra rationem eius existens: sed in illa locutione non prædicatur vt differentia diuisiua: quia differentia diuisiua, cum sit extra genus, adiacet illi, & se habet per modum accidentis, & ideo non potest de illo prædicari in abstracto, sed tantum in concreto. Propter quod recte dixit Auicenna tract. 7. suæ Metaph. c. 6. rationalitatē vt in abstracto significatur, nō esse differentiam sed differētiā principii. Et propter eandē causam existimo, terciā locutionem esse in rigore falsam, quia etiam in illa rationalitas nō prædicatur vt differētia, quia nō prædicatur in quale: prædicatur ergo, vt tota & integra ratio humanitatis, & ita efficit sensum falsum. Similiter existimo, enunciationes secundi generis esse in rigore falsas, quamuis in sensu identico sint minus indirectæ quam primæ: nam omnis essentia, quæ est realiter rationalitas, est etiam animalitas, non vero e conuerso.

VI.

At vero locutiones primi generis, videntur posse admittere aliquem sensum verum in omni rigore & proprietate, quamuis æquiuocæ videantur, & ideo non sint sine distinctione admittendæ. Humanitas enim cū dicat integram hominis essentiam & naturā, includit in conceptu suo animalitatem, & rationalitatem, quia totum hoc est de essentia hominis. Item quia humanitas non dicit solā rationalitatem: plus enim in conceptu suo includit, vt per se notum est: non enim dicit solam vltimam differentiam hominis, nec solum abstractum differentia: sed dicit formam totius, quæ physice includit totam naturā compositam ex materia & forma, & Metaphysice omnes gradus talis naturæ. Igitur humanitas reuera est quædā natura sensitiua, & in hoc habet aliquam conuenientiam, & similitudinem cum natura equi, & leonis in abstracto sumpta: nam omnes sunt principium integrum sentiendi: ergo potest ab illis omnibus vnus conceptus communis abstrahi, qui sit ille genericus, & de illis possit prædicari: & in consulo ac in potētia dicat totum id, quod in singulis membris reperitur, & sane hic conceptus significari videtur illa voce, principium integrum seu totale sentiendi, quod sine dubio vere prædicatur de omnibus illis naturis. Si ergo nomine animalitatis idē conceptus eodemque modo significetur, erit vera illa locutio. Non videtur autem hæc significatio aliena à proprietate illius vocis: quia, licet illud abstractum significetur vt pars respectu concreti & ideo non possit de illo vere prædicari (iuxta veriorē sententiam infra tractandam in disputatione de supposito) tamen respectu ipsiusmet forme totalis, quamuis formaliter non exprimat totam illius rationem, tamen confuse videtur posse significare totam illam, seu conceptum illius communem, vt includentem in potentia omnes determinationes suas: in hoc ergo sensu erit vera illa propositio: sicut hæc est etiam vera, hæc humanitas Christi est humanitas, & pertinet ad prædicationem speciei de indiuiduo.

VII.

Nihilominus tamen propter formalem significationē ac præcisionē vocis abstractæ potest esse æquiuocatio in illa voce *animalitas*, ita vt per illā significetur ratio constitutiua animalis, vt præcisa ab omni inferiori, & in hoc sensu esset falsa locutio, vt conuincitur argumēta prius facta: ideoq; nō esset illa locutio sine distinctione admittēda, & quoad hoc nō est eadem ratio de cōmuni abstractis physicis formarū seu accidentiū: nam cū hæc natura sua sint formæ

reales & physice, quando in abstracto significantur, vel concipiuntur plane intelliguntur abstrahi à subiectis, nō vero præcindi ab omnib. differētiis inferioribus: natura autem substantialis est tantum forma Metaphysica, & non est proprie in subiecto, & ideo, quando in abstracto concipitur & significatur, videtur cum omni præcisione ab omni etiam contrahente significari, iuxta illud Auicennæ, *Equitas est tantum equitatis*: quamuis non repugnet etiam significari per modum totius potentialis respectu inferiorū, vt diximus. Sed quæres, si animalitas potest in hoc sensu concipi vt genus humanitatis, & aliarum naturarum in abstracto sumptarum, cur rationalitas non habeat rationem differentia, aut quamnam erit eius differentia. Respondetur, si quis velit Metaphysice humanitatem definire, facile id intelliget; neq; enim dicit, humanitatem esse animalitatem rationalitatem: esset enim incongrua locutio: neque illa esset definitio: quia illæ duæ partes nullo modo inter se coniunguntur ad vnam orationem componendam. Dicit ergo, humanitatem esse, animalitatem rationalem: ratione ergo est differentia etiam illius abstracti: quia vt supra dicebam abstractum vt sic, non potest prædicari per modum differentia sed generis, vel speciei: nam semper prædicatur in quid: prædicatio enim in quale tantū fit per terminos cōnotatiuos, seu adiectiuos, qui significēt formā vt informantem, vel adiacentem alteri. Et ideo etiā in accidentibus quamuis genus prædicetur in abstracto de specie, differentia nunquam dicitur per modū abstracti sed concreti, non enim dicemus, albedinem esse colorem & disgregationem visus: sed colorem disgregantem, vel disgregatiū visus. Quod si tandē obiciat, non posse eandem differētiā esse generis in abstracto, & in concreto sumpti. Respondetur, rationale coniunctum animali in cōcreto, & animalitati in abstracto, non eodem sensu vtriq; tribui: nam in vno significat esse naturam tantum rationalem in alio vero esse rationale suppositum.

S E C T I O X I.

Quod sit in rebus principium unitatis formalis, & vniuersalis.

Quamuis vnitas vniuersalis aliquo modo differat ab vnitate formali, vt diximus, tamen, quia non est vnitas secundum rem, sed secundum rationē, ideo in re non est diuersum vtriusq; unitatis principium, & ideo necesse non est, diuersas de illis quæstiones mouere: sed explicato principio unitatis formalis, erit explicatum de vniuersali: quia hæc nō fundatur in rebus, nisi media vnitate formali. Et ideo recte dixit Ferrar. 2. cont. gent. c. 95. cū quæritur, à quo sumatur genus & differentia, non quæri de genere & differentia secunde intentionaliter, h. e. vt per rationem habent vnitatem, vel relationem rationis, sed prime intentionaliter, i. e. secundum vnitatem formalem vel conuenientiam, quam in re habere possunt. Est autem hic sermo de principio physico: sicut enim in superioribus explicata vnitate indiuiduali, inquisimus, & explicamus principium eius, id est, fundamentum physicum, quod in re habere potest: ita hic simile principium intueamur, respectu unitatis formalis, quæ vel est vnitas generis, vel differentia, vel speciei ex vtraq; composita: omitto enim nunc vnitatem formalem transcendentalem, quia vel analoga est, & sic non est vnitas simpliciter, vel, si sit vniuersa, ad genericam reuocanda est, vt supra dixi: & idem proportionale habet fundamentum, vt explicabo.

Sic igitur declarata quæstio coincidit cum illa cōmuni, vnde sumantur genus & differentia. Et ratio dubi-

I.

II.

dubitandi est, quia communiter dici solet, genus summi à materia, & differentiam à forma: quod tamen verum non apparet. Primo, quia etiam in angelis reperitur unitas formalis generis & speciei; & tamen in eis, nec materia, nec forma reperitur. Secundo, quia si genus sumeretur à materia, ergo quæ materiam non haberent communem, nec genus possent habere comune, consequens est aperte falsum, quia & substantiæ materiales cum immaterialibus in genere aliquo conueniunt, & corpora terrestria cum celestibus, quamuis in materia non conueniant. Tertio, quia in substantijs etiam similem materiam habentibus non sumuntur genera à materia: vt patet de genere viuents, animalis, & similibus: viuens enim non habet vitam à materia, sed à forma: & sic de alijs. In contrarium est, quia ille modus loquendi est vere omnium antiquorum, præsertim vero D. Thom. de ente & essentia capit. 4. §. 5. & 6. & 2. cont. gent. capit. 95. & quæst. de spiritual. creat. art. 1. & significat Auerr. 10. Metaph. in fine. comm. 26. propter Aristot. ibi dicentem, *Corruptibile, & incorruptibile differre genere*, eo quod materia etiam differat: In quo significat, genus, vel esse materiam, vel omnino à materia esse sumendum.

Prior opinio obicitur.

III. In hac re duplex potest esse dicendi modus. Prior est, materiam & formam proprie & in rigore sumptas esse propria & necessaria principia unitatis formalis genericæ, vel specificæ: atque hoc sensu genus summi à physica materia tanquam à proprio principio, differentiam vero seu speciem (hæ enim duæ pro eadem reputantur, cum differentia, speciem constituat) summi à forma. Atque in hunc modum videntur sensisse, qui negant res immateriales componi ex genere & differentia, sed tantum res ex materia & forma compositas, inter quos est Durand. in 2. d. 3. quæst. 1. & indicant Albert. in prædicam. ca. de Substant. & ibidem Agid. & quodlib. 1. q. 3. nam hæc ratione moti (vt videtur) negant substantias corporeas esse vniuocæ substantias cum incorporeis. Quod etiam negauit Auerr. loco supra citat. de corporibus terrestribus, & celestibus, quia putauit celos non constare materia, de quo alias. Verum est, ex hoc principio non necessario sequi, hos auctores negasse in angelis vel celis genera & differentias, quia existimare potuerunt habere inter sese genericam conuenientiam, etiam si negauerint habere illam cum inferioribus substantijs. Tamen, si ita sentiant, nullam probabilem rationem asserre poterunt, ob quam negent communia genera his substantijs compositis ex materia & forma, & illis immaterialibus, quæ compositionem generis, & differentiam in se admittunt: quia, sicut in hoc similes sunt inferioribus substantijs, ita cum illis habere possunt aliquam vnionem, & genericam conuenientiam: neque hoc repugnat earum simplicitati, aut perfectioni: magis ergo consequenter dicent, hoc ipso, quod materiam & formam non habent, nec genus & differentiam habere posse: quia hæc in illis fundantur. Huius autem assertionis sic expositæ non video, quod possit fundamentum asferri, nisi quia, sicut materia est in potentia ad plures formas, & cum illa componit diuersas essentias, ita se habet genus ad plures differentias. Sed hæc opinio sic exposita est aperte falsa: vt conuincunt argumenta in principio facta, & quæ asseremus: fundamentumque illud valde leue est, quia illa conuenientia non est per veram similitudinem ac proprietatem, sed solum secundum quandam proportionem.

Questionis resolutio.

IV. Est igitur secunda sententia, materiam & formam, non secundum proprietatem physicam, sed secundum Franc. Suar. Metaph. Tom. I.

cundum quandam proportionem, & analogiam esse principia, à quibus genus, & differentia sumuntur. Nam materia est prima, & quasi essentialis seu substantialis potentia naturæ substantialis de se indifferens ad plures naturas seu actus: forma vero est primus actus substantialis determinans, vel constituens naturam. Quia ergo genus est quid potentiale, & indifferens, & per differentiam actuatur, & determinatur ad certum gradum seu speciem naturæ, ideo dicitur genus summi à materia & differentia à forma, id est, per proportionem quandam ad materiam & formam. Atque hæc est sententia Aristotelis 8. Metaph. tex. 6. D. Thomæ, dict. opusc. de ente & essentia, & 2. cont. gent. c. 95. & 7. Metaph. lect. 11. & 12. & alijs locis infra citandis. Atque hic sensus est verus & facilis. Dicendum ergo est, in vniuersum loquendo principium formalis unitatis esse totam rei essentiam & naturam diuerso tamen modo, nam unitatis genericæ principium, est ipsa natura, vt vltius est perfectibilis seu determinabilis, seu vt habet conuenientiam & similitudinem cum alijs in aliquo gradu potentiali, seu amplius determinabili. Unitatis autem specificæ, seu differentie est eademmet natura secundum vltimam perfectionem essentialem suam. Probatur primo rationibus factis, quia non potest assignari alius modus, qui communis sit omnibus substantijs, & accidentibus, ac formis. Secundo, quia in ipsismet substantijs materialibus, nec forma, nec materia est sufficiens principium generis & differentie: quia vt supra dictum est, tam genus quam differentia dicunt aliquo modo totam rei naturam, & ideo possunt prædicari de specie. Vnde, si per impossibile intelligeremus compositum ex anima rationali, & alia materia alterius rationis ab ea, à qua nunc homo constat, ex tali materia & forma non sumerentur genus & differentia, quibus nunc homo essentialiter constat: quia rationale, licet sumatur præcipue ab anima, includit tamen essentialiter talem materiam. Et è contrario, quamuis fingatur hæc materia absque compositione cum aliqua forma, nullum genus proprium substantiæ ab ea sumi posset, nisi forte genus materiæ, respectu cuius ipsa materia se habet vt tota natura, à qua, vt habet conuenientiam cum materia celi in gradu aliquo vltius determinabili, sumi potest tale incompletum genus, & consequenter ab eadem, vt habet complementum in sua essentia sumetur vltima differentia constituens speciem talis materiæ; & idem est suo modo in forma: ergo in vnaquaq; re omnis huiusmodi unitas sumitur ex tota natura aliter, & aliter comparata seu cõcepta. Hoc autem cum debita proportionem intelligendum est, nam in substantijs completis & integris, id simpliciter & cum omni proprietate verum est, quia illæ sunt, quæ habent proprias, & integras naturas; quia vero etiam in partialibus substantijs, vt sunt materia & forma reperitur suo modo unitas generica & specifica, in eis debet cum proportionem intelligi, quod à tota natura scilicet partiali, id est, à tota entitate formæ, vel materiæ secundum diuersas rationes huiusmodi genus & differentia sumantur, quod ad formas etiã accidentales eodem modo accommodandum est, vt late in D. Thom. videri potest opusc. de ente & essentia c. 7.

Argumentorum responsa.

AD primum ergo fatemur, in angelis esse genera & species, vt late D. Thom. declarat dicto opusc. de In Angelis ente & essentia capit. 5. & 6. & 1. p. quæst. 50. art. 2. ad 1. & alij vt infra tractabimus disputando de intelligentijs. Neque oportet vt in eis sit materia & forma, quia vt diximus non semper illæ sunt participia generis & differentie, sed quælibet natura, etiam simplex, dummodo talis sit, vt possit habere cum alijs conuenientiam vniuocam in gradu aliquo abstrahibili per intellectum vt determinabili, vel determinante: hoc

Genus, indicatur summi à materia, & forma vero differentia

V. In Angelis vere genera & differentia reperiri

hoc autem non repugnat inueniri in angelicis naturis, cum sint finitæ & limitatæ perfectionis. Dices, ergo nulla est in hoc differentia inter substantias materiales, & immateriales: quia in utrisque sumuntur genus & differentia à tota natura secundum perfectionem, vel imperfectiorem gradum, unde materia & forma veluti per accidens se habent, quia solum concurrunt quatenus sunt partes componentes talem naturam: consequens autem videtur contra D. Thom. cit. locis præsertim 1. part. quest. 50. artic. 2. ad 1. ubi ait esse differentiam inter substantias materiales, & immateriales, quod in illis ab alia re sumitur genus, & ab alia differentia in his vero ab una, & eadem re secundum rationem diuersam utrumque sumitur. Respondet Ferrata supra, si loquatur de proximo principio nullam esse differentiam, quia illud est tota natura in omnibus substantiis, ut diximus, si autem sit sermo de radicali principio, in hoc esse aliqualem differentiam: nam in substantiis immaterialibus, cum non sint compositæ ex partibus physicis, idem est principium radicale, quod proximum omnis unitatis formalis, in substantiis autem materialibus, quia compositæ sunt ex partibus physicis, quamuis tota natura sit principium proximum, materia vero censetur radicale principium generis, quia est radix totius potentialitatis: & quia per proportionem ad illam consideratur genus ut determinabile per differentias: forma vero censetur prima radix differentiarum quia illa dat ultimam perfectionem, & in actum redigit completam naturam. In quo etiam potest aliqualis differentia inter materiam & formam considerari, quia materia per se non est propriè causa radicalis aliquid gradus etiam generici, donec actuatur per formam, à qua primario & essentialiter pender omnis gradus naturæ substantialis. Unde D. Thomas quest. de spirit. creat. artic. 1. ad 24. dicit cum genus à materia sumi dicitur, non esse intelligendum de materia prima, sed secundum quod per formam recipit quoddam esse imperfectum, & materiale respectu specfici, sicut de animali est imperfectum respectu hominis, & utrumque est ab anima. Unde fit ut propriè loquendo, materia non sit principium generis nisi per analogiam & proportionem ut diximus. Forma vero aliquid amplius habere videtur respectu cuiuscunque differentiarum, quia est propria radix illius, quod non solum de vitima, sed etiam de subalternis differentiis verum est. Quamuis non sit omnino in suo genere excludenda materia: quia omnis forma naturalis est actus eius, & ab illa ut sic sumitur differentia, ideoque semper in tali differentia includitur aliquo modo materia.

VII.

Materiales substantia cum immaterialibus vniuoce conueniunt.

Ad secundum non defuit, qui concedant sequelam, scilicet nullum dari commune genus rebus non habentibus materiam communem seu eiusdem rationis, ut supra citatum est. Sed in nullo probabili fundamento nititur: quia, ut ostendimus, non repugnat compositio generis & differentiarum rebus finitis, etiam si, vel nulla materia physica consent, vel materia alterius rationis à materia horum inferiorum. Item non repugnat illis habere vniuoce conuenientiam, vel similitudinem cum his inferioribus, ut constat de conceptu substantiarum, qui secundum præcisam suam rationem consideratus æquè conuenit substantiis integris materialibus ac immaterialibus, & terrestribus quam celestibus. Respondetur ergo ad argumentum negando sequelam: nam in primis quod attinet ad corpora celestia & terrestria, quamuis demus materias eorum esse specie differentes, cum illamet materiarum genere inter se conueniant, nullum erit inconueniens ab eis suo modo sumi vnum commune genus his corporibus, non solum quatenus substantiarum sunt, sed etiam quatenus corpora sunt. Quod vero spectat ad immateriales substantias, vniuoce conueniunt cum inferioribus in ratione per se essendi, seu subsistendi in substantiali natura: vni-

de habere possunt commune genus, non sumptum à propria materia, sed à tota natura secundum indeterminatam rationem eius, ut dictum est. Neque huic veritati, repugnat dictum illud Aristotelicum, Corruptibile & incorruptibile differunt genere, quia ut exponunt Diuus Thomas, Alexander Aletis & alij tum ibi, tum 5. Metaph. text. 33. illud non est intelligendum de genere logico, aut Metaphysico, quod per conuenientiam in aliqua unitate formali consideratur, sed de genere physico, quod est ipsa materia, de qua interpretatione plura infra disput. 39. sect. 3. Tertia ratio iam dictis dissoluta.

DISPUTATIO VII.

De variis distinctionem generibus.

Hæc disputatio necessaria hoc loco visa est ad completam expositionem huius attributi, seu proprietatis entis: nam cum unitas indiuiduone includat & ideo multitudini opponatur, quæ ex diuisione seu distinctione confurgit ad comprehendendos omnes modos unitatis, necesse est, omnes etiam modos distinctionis comprehendere: quia, quot modis dicitur vnum oppositorum, tot dicitur & reliquum. Est autem hoc in Metaphysica non minus necessarium, quam difficile: nam ut ex Aristotele sumitur 2. Post. capit. 14. vniuscuiusque rei essentia & quidditas per diuisionem, seu distinctionem attingitur, nam diuidendo vnum ab alio ad propriam vniuscuiusque rei definitionem peruenitur: unde, quam est difficile rerum essentias cognoscere, tantumdem est varios gradus & modos distinctionum explicare. Inquirendum ergo est, quotnam illi sint, & quibusnam indi- cibus seu modis discerni possint.

SECTIO I.

Vtrum præter distinctionem realem & rationis sit aliqua alia distinctio in rebus.

In hoc titulo duo supponuntur ut certum, & tertium inquiritur. Primo enim per se notum est, dari in rebus distinctionem realem, quæ ad maiorem explicationem appellari solet distinctio rei à re, quæ in hoc consistit, quod vna res non sit alia, neque contrariè: constat autem existere plures res, quarum vna omnino non est alia. Solum est obseruandum, interdum res non solum esse sic distinctas, sed etiam non esse inter se unitas, ut sunt duo supposita, vel accidentia quæ sunt in distinctis suppositis, & alia huiusmodi in quibus nulla est difficultas cognoscendi prædictam distinctionem, quia nullum est in eis vestigium realis identitatis. Aliquando vero contingit, huiusmodi res sic distinctas esse inter se unitas, ut patet in materia & forma, quantitate & substantia; & in his sæpè est difficillimum discernere realem distinctionem: quod sit rei à re: si potest esse in rebus alia minor illa, quod statim tractabitur; & tunc etiam explicabitur, quomodo sit vna distinctio ab alia discernenda.

Illud etiam est in hac distinctione obseruandum, solere distingui in positiuam, & negatiuam: quæ partitio non tam ex parte ipsius distinctionis, quam extremorum eius data est; distinctio enim ipsa formaliter semper in negatione consistit, ut supra dictum est, tamen hæc negatio intercedit aliquando inter res positiuas & reales, quarum vna, non est alia; & tunc dicitur distinctio positiuæ, & hæc est propria distinctio realis, de qua nos locuti sumus. Aliquando vero consideratur talis distinctio inter ens & non ens, aut inter non entia omnino diuersa, & tunc vocatur distinctio realis negatiuæ: quia vnum illorum extremorum